

ESTOL

VIDALBA

PRIMER TOM DE CRÒNIQUES

**e
s
t
o
i**

Vidalba

DEDICATORIA:

A tots aquells que no han perdut s'humor

© Tots els drets, -i els torts-, reservats.

Edició limitada

Portada: Ximco

Censura Ecclesiàstica: Non habet, si eam habuisset
esset "demasié".

Imprimi potest:

+ Jacobus, Episcopus Draconensis

Nº 20

VIDALBA:F.Planta ranunculàcia de l'espècie *crematis vitalba*, de tronc sarmentós, llenyós, enfiladís, fulles ovatosubcordiformes, flors blanques en panolla; es fa per marges, boscos i torrenteres (Conflent, Cardona, Pallars, Conca de Tremp, Bages, Anoia, Segarra, Conca de Barberà, Penedés, Tortosa, Mall.); Cast. hierba muermera, clemàntide. Del gessamí i vidalba darrera un cortinatge. Atlántida II.

Amb corretjoles trenades amb flors blanques de vidaube, Bonet Coral 53.

VIDALBA:M.Grup de capellans, e canonges, e bisbes, e homens que cada quinze dies, els dilluns, es dedicaven a trescar Mallorques e Cabrera e Dragonera. Però si vols esser des cavallers de sa Vidauba. Joan Firella.

Fon.:bidálbə, bidaúbə (or.); bidáyba (Pobla de S., Tortosa); bidáybe (Tremp) vidáybe (Mall.); bidáybe (pir -or, ap. Guillieron Atlas, C.1505); bidáybe (Berga, St. Vicenç dels H.)

(Trobat a una antiga enciclopèdia editada l'any 2329)

Caminant, caminant, se fan
 enfora. Paraules que compo
 nen un vell adagi mallorquí

Excm. i Rvdm. Sr.; Ilms.Srs.;M.Rvds.Srs.;Rvds.Srs.;
 Respectables Seglars; Vicaris:

L'estol Vidauba, com a poble peregrinant, caminant i caminant per camins, caminois, sendes, carreranyes, raseretes, tresqueres, vialets, canarons, callissos, corriols, veredes, drecceres... jo no sé si s'ha fet enfora, lo que sí sé és que poc a poc ha anat descobrint, coneixent, albirant la nostra estimada illa mallorquina. Els indrets de la terra mallorquina han estat visitats per aquest estol, que per bossa té una motxilla i com a únic suport el gaiato, ha anat deixant l'impronta de les seves botes -moltes d'elles comprades amb rebaixa a Lloseta-, i el seu pit s'ha omplert de l'aire pur de la nostra serra.

I si el seu peu ha estat falaguer, no ho ha estat manco la seva ploma. Aquest serà el tema del meu sermó. AVE MARIA PORISSIMA...

Fa deu anys que, conduïts pels esquemes profunds del gran missionalista i excels Vicari Episcopal, D.Josep Estelrich, Pep pels amics, els components de l'estol Vidauba emprengueren la tasca de les excursions. Els esquemes foren ben prest acceptats per altre gent que ha anat engrandint les fronteres de l'estol. Però la seva màxima glòria ha estat quan una emissora mallorquina, nostra, filla de l'insigne bisbe Enciso i Viana, allò eren bisbes, volgué espergir-los per els espais eteris.

Ben prest se unia a l'estol un home, "vate", allà on n'hi hage, que amb els seus versos, gloses, codolades, cançons, poemes, poesies... ha cantat les gestes i glòries de l'estol Vidauba i les excel·lències de la nostra terra mallorquina, pla i muntanya. En Pere Orpí, digne sucesor -betua redell- de l'inefable Pere Fons, ha posat lletre als himnes de l'estol que ha musicat el no menys insigne P.Antoni Martorell, que no està amb nosaltres perquè vistes les circumstàncies que concorren en la seva paternitat, les obligacions inherents al seu càrrec el priven de respirar l'aire pur de Mallorca i el fan respirar la contaminació de la sempre eterna Ciutat Eterna..

¿I qué diré, que la imaginació humana no hagi ja pensat, de la gran figura -que sembla sorgida d'un cuadro del Greco o dels inferns de Miquel Angel, del orientalista Miquel Ambrós? La seva lliçó inaugural, la seva crònica de la ruta d'estiu, espill de dies virtuoses viscuts dins les contrades de Cala Tuent, son pàgines plenes on es

retrata el sentir i el viure de l'estol.

I com que "la enveja mou muntanyes" i per allò de que passava el temps i no havia pogut demostrar amb la ploma que a l'hora de ser-hi també hi es, i per no ser manco, en Llorenç, perdó, el gran llicenciat en Sagrada Caligrafia, el canonge Tous, se despenjà amb una crònica de no sabem quina excursió de per devers es castell d'Alaró. (Feis es beneit que diven que no fan pagar res)

Però el vertader cronista, el periodista, "el sacerdot que serveix a l'altar de la veritat", és en Joan Rosselló, pels lletraferits: en Joan Firella, que amb les seves cròniques farcides de acudits trets de la parla dels nostres padrins és feel reflexe de tot quant a dins l'estol va succeint.

Voldria tenir paraules per cantar les excel·lències de l'obra d'aquests varons però la seva lectura suplirà la meva manca.

Seguiguem, dons, la lectura i demanem que mai per mai ens falti l'il·lusió, el coratge i l'humor per seguir endavant.

Que el nostre Sant ens escolti.

AMÉN.

Sa bassina d' avui serà per comprar un nou compta passes a en Pep, a veure si d'una vegada sabem els quilòmetres que feim.

Texte trobat en unes excavacions.
Per el que se veu, és tracta de tota una peça literària però apòcrifa.

Alguns el datan allà el segle IV
o V.

Cavallers!

Molt modestament, i sense consciència de si mateix, tal com neixen tots els infants, va neixer, fill de quatre pares, dia 14 de gener de 1971, l'Estol Vidalba. Ara compleix, per tant, els seus deu primers anys.

Com un presagi de lo que seria la seva vida, va neixer caminant, per darrera sa Serra de Na Burguesa, a n'es Mirador de n'Alzamora, a uns 400 metres d'altura. El mateix dia del seu neixement ja va anar a fer es Camí de s'Escolta, a Valldemossa.

En aquests deu anys ha fet 91 sortides. Només sis vegades ha repetit una mateixa excursió, més una altra vegada en que va repetir una excursió interrompuda per sa boira en el primer intent. Protegit constantment per Santa Clara, només dues vegades li ha fallat aquesta bona advocada, frustrant totalment dues sortides. Així resulta que s'Estol ha fet en total 82 itineraris diferents. Ha sortit dues vegades fora Mallorca, per trescar ses Illes de Sa Dragonera i de Cabrera.

Quatre vegades s'ha endinsat pes Torrent de Pareis, però ses seves preferències han sigut sempre ses muntanyes. Començant per anomenar ses més modestes, ha pujat es Puig d'En Farineta, es puig de Sant Miquel, es Puntals de Valldurgent, Es Cornadors, Sa Fita del Ram, S'Alcadena, es Puig de Galdent, Sa Capella Blava, es Castell del Rei, sa Talaia Freda, sa Penya Rotja, sa Talaia d'Alcúdia, sa Mola de Planici, es Penyal d'Honor, es Puig de s'Aliga, sa Cuculla de Fartàritx, sa Talaia Moreia, es Puig de Ca, es Puig de s'Esclop, es Puig Gros de Ternelles, es Bec de Ferrutx, sa Mola de Tuent i es Puig de Randa; dues vegades es Puig de Garrafa, es Puig d'Amós, sa Gubia, es Cap Vermell, es Castell de Santueri i es Puig de Sant Salvador; i tres vegades a n'Es Caragolí. I passant als puigs mil·lenaris, ha pujat dues vegades al Galatzó, una a Sa Franquesa, una a n'Es Tossals, quatre a n'Es Teix, una a sa Serra d'Alfàbia, una a n'Es Tomir, una a sa Serra de Sa Rateta, una a n'Es Galileu, tres a l'Ofre, una a n'es Puig de Ses Vinyes, tres a n'Es Massanella, i un dia memorable s'enfilà al capdamunt del Puig Major.

Tenia set anys quan un poeta i un músic li donaren es seu Himne; quinze dies abans de complir els vuit anys fou batiat amb el nom d'Estol Vidalba, mig any després, ja crescutet en edat i corpulència es va donar les seves "Ordinacions", i poc abans dels nou anys va quedar amparat baix del patronatge de l'incansable caminant Ramon Llull, volguen així l'Estol prendre l'ofici de "Segon Fèlix", per anar pel món descobrint les meravelles de la Natura.

Ja grandet, dues vegades li han permès sortir de nit, això sí, en nits de lluna plena; i els dos darrers estius, ja tot un homenet, ha emprès unes rutes d'una setmana.

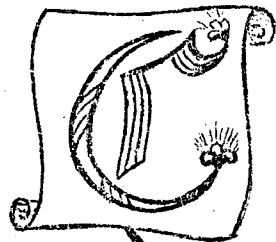
Setanta dos cavallers s'han apuntat a l'Estol, si bé 19 d'ells han fet una sola sortida. Entre els 53 restants hi ha hagut diversos graus de perseverància. Facem menció d'honor per Mn. Francesc Àdréver, un dels pares de l'Estol, i Mn. Mateu Gomila, que s'han vist obligats a renunciar temporalment a les sortides per prescripció mèdica. Cal també recordar els cavallers Sebastià Salom, Bartomeu Barceló, Francesc Munar i Joan Darder, que han volgut córrer món per més amples espais.

Els cavallers pertanyen a diversos estaments: hi ha 48 clergues, 9 religiosos, 8 homes, 6 prediaques i 1 Bisbe.

Que el Beat Ramon ens doni coratge, i Santa Clara, bon temps, per seguir altres deu anys trescant com bons cavallers els paratges de sa nostra Illa, i recompant, com a "segon Fèlix" ses meravelles de la Creació.

MOLTS D'ANYS!

Constitucions e Or- dinacions dels Cavallers de la Vidauba

om sia de tots cosa coneguda que "naves et pueri per posteriora reguntur" i "el bon regit aquanta la casa", és per ço que avui feim, ordonam e publicam les dites constitucions e ordinacions que seran norma per a tots los cavallers del dit orde de la Vidauba.

- i ~ Primerament sàpiqa tota creatura qui escalfa lo sol que lo Orde de la Vidauba és un Orde de cavallers, ço és, hòmens mascles; e enaixí no ha loc per fembres ne donzelles, tro que lo Apostoli de Roma aixequí lo temps de veda.
- ii ~ Item, los cavallers qui en lo dit orde de Vidauba faran professió, seran obligats a caminar, e córrer e trescar, turons e muntanyes, serrals e comes, torrents e viaranys de tota casta, e això, com dix lo savi, per llei de sàvia natura, com sia que tot va e ve com la coa de l'ase, e uns hòmens pugen e llavors davallen, e uns altres rixen e altres ploren, e uns aquanten e altres amollen, e uns altres xuclen e altres bufen, e uns neixen e altres moren, e enaixí lo món dona voltes e roda e fa camí cap a lo seu natural fi-
niment.

iii ~ Item, per professar en lo damunt dit Orde de Vidauba, los cavallers aportaran una dot com a present e com a condició "sine qua non", e no será altra dita condició e dot e present que no patir gens ni mica de la caixa de lo Senyer Sant Pere, fo és de l'escudeller de dalt o que no sien mancats de la plaza d'abril.

iv ~ Item, tots los cavallers qui professió faran en lo dit orde de Vidauba faran lo vot de sequir e obeir lo cavaller major Misser En Josep de la Mollera Roquera, trescador empedreit e mal d'esclovellar.

v ~ Item, tots los cavallers, a més a més d'anar e venir, pujar e davallar, xuclar e bufar, donar e rebre, aquantar e amollar, fermar e desfermar, banyar e eixugar, dormir e despertar, parlar e escoltar, vestir e despullar, etc. etc., faran una cosa que per los més amunt dits cavallers no tindrà contrari e sempre será lo mateix e ho servaran los dits cavallers com a "sacratissimum onus diei", e aital cosa será que los anomenats cavallers de la Vidauba hauran de riure per los colxes e tot, tant si han rialles com si no n'han.

vi ~ Item, sapien tots que les presents constitucions e ordinacions hauran força de llei, enaixí que tots los presents oïdors de les mateixes, vullen tenir-les per tals. E que null hom ne neguna persona de qualsevol condició e estament sia no gos fer mentideres les presents constitucions e ordinacions.

Sia glòria a Déu e a Nostra Dona Santa Maria, e al caminador major de nostra raça, Ramon lo Foll.

Teix, xviii juny mcmxxix

F A S T O S D E L ' E S T O L V I D A L B AEls deu primers anys. 1971-19811971

1. Gener. 14. Naixement. Mirador Alzamora./Camí de S'Escolta FRANCESC ADROVER
MATEU CAÑELLAS
JOSEP ESTELRICH
LLORENÇ TOUS
2. 28. Valldemossa-Caragolí-TEIX-Cairats
3. Febr. 12. Comassema-Barranc dets Ases-L'OFRE-Barrancons
4. 25. Can Bajoca-Font des Prat-MASSANELLA-Can Bajoca
5. Març. 25. S'Arracó-Puig den Farineta-LA TRAPA-Can Tomeví
6. Abril. 13. Capdepera-Camí des Pescadors-Font dets Oguers GABRIEL AMENGUAL
MATEU COMILA
RAFEL UMBERT

1972

7. Gener. 3. Coll Andritzol-PUIG DE GARRAPA-Sa Cova
8. 27. Fornalutx-Es Racó-Monnàber-S'Olivaret
9. Febr. 3. Establiments-Sarrià-Pouet de Sobremunt-Bunyolí
10. 10. Font Figuera-Almadrà-Font des Pi-Sollerí
11. 24. Ternelles-La Cel.la-Pla de les Mates Velles ANSELM ALVAREZ
12. Març. 10. Son Portosa-Na Sabatera-GALATZO-Font des Pi
13. Maig. 12. Son Gallard-Es Caragolí-Ermita de Valldemossa

1975

14. Gener. 23. Font Sa Menta-Pas de sa Mola-Font des Garbell
15. Febr. 6. Can Topa-ES TEIX-Biniforani-Can Topa CECIL BUELE
16. Novem. 25. Capdepera-Font de Sa Cala-Cap Vermell

1976

17. Maig. 19. Sollerí-PUIG D'AMOS-Cova de ses Meravelles

1977

18. Novem. 21. Alqueria d'Avall-SA CUBIA-Sa Fesa-Biniforani
19. Desem. 4. Son Rapinya-Es Ravells-Puntals de Valldurgent

1978

20. Gener. 9. Puig de S'ALCADENA
21. 30. Fornalutx-Es Racó-Monnàber-S'Olivaret
22. Febr. 13. Algaida-Punxuat-Son Mendívil-PUIG DE GALDENT
23. 27. Binibona-SA CAPELLA BLAVA-Santiani-Binibona JOAN ROSSELLO
PERE ORPI
24. Març. 13. Valldemossa-Caragolí-TEIX-Cairats Mons. TEODOR UBEDA
25. 27. Ternelles-Coll dels Coloms-CASTELL DEL REI SEBASTIA PLANAS
BARTOMEU TAULER
26. Abril. 10. Cancó del Muntanyer. Es Guix-MASSANELLA-Es Guix
27. 24. Artá-Sa Talaià Freda-Ermita de Betlem JOAN PARETS
SEBASTIA SALOM
BARTOMEU SUAU
28. Maig. 8. Torre Picada-Pas de s'Eura-Bàlitz-Sa Figuera
29. Juny. 5. Illa de SA DRAGONERA
30. Setem. 25. Estrena d'Himne. Andratx-LA TRAPA-Sant Telm BARTOMEU BARCELO
RAFEL HORRACH
LLORENÇ LLADO
RAMON LLADO
ANTONI MARTORELL
GABRIEL MOREY
RAMON TABOADA
PERE TORRES
31. Octub. 9. Mancor-Tossals Vells-Font des Prat-Canaleta

- 32. Octub. 23. Mossa-Volta al Puig Roig-Cosconar-Mossa JOSEP MACIAS ¹¹
- 33. Novem. 6. Valldemossa-Mirador de Ses Puntes-Ermita
- 34. 20. Serra de Sa Rateta-L'OFRE-Es Barrancons MANUEL BAUZA
- 35. Desem. 4. Bosc de Son Macip-PUIG GALILEU-Comafreda
- 36. 18. Santuari de La Victòria-Penya Rotja-Talaia JOAN BESTARD

1979

- 2) 37. Gener. 2. Baptisme: Estol Vidalba. Capdepera-S'Aliga PERE PIOL
- 38. 15. VIII Aniversari. PUIG DE SES VINYES
- 39. 29. PUIG DE GARRAFA
- 40. Febr. 27. 1ª falla de Sta. Clara. Pollença-Lluc
- 41. Març. 12. Pollença-L'Assarellet-Cuculla de Martàritx
- 42. 26. Pedòmetre. Sóller-S'Arrom-Cornadors-Biniaraix
- 43. Abril. 9. Artà-Es Verger-Talaia Moreia-Campament
- 44. 23. Binifaldó-Alcanella-Mina-Puig de Ca-TOMIR
- 45. Maig. 7. Galatzó-Ses Síries-S'ESCLOP-Coma des Voltor
- 46. 21. Ternelles-PUIG GROS DE TERNELLES-Es Pavaigo MIQUEL BESTARD
- 47. Juny. 4. Turixant-P U I G M A J O R-Coma de N'Arbona JOSEP CANAVES
- 48. 18. Estatuta. Ses Talaies-TEIX-Casetes Rei Sanxo PERE LLOMPART
- 49. Jul. 10. Lluna Plena. Camí vell de Formentor JOSEP BARCELO
- 50. 30. Ruta d'Estiu. Sóller-Font des Prat JOAN GAYA
- 51. Agost. 1. Font des Prat-Santuari de Lluc BERNAT CIFRE
- 52. 2. Lluc-Albarca-TORRENT DE PAREIS BARTOMEU MIR
- 53. 3. Sa Calobra-Font des Verger ANDREU GENOVARD
- 54. 4. Font des Verger-Sóller
- 55. Setem. 8. Escorca-TORRENT DE PAREIS-Sa Calobra RAFAEL BISQUERRA
- 56. 24. Comellar den Cupí-PENZAL D'HONOR-Sa Coma Gran GABRIEL PEREZ
- 57. Octub. 3. Mosset-Volta al Puig Caragoler de Femenies MIQUEL AMBROS
- 58. 22. Puig de S'Alcinar-Els Binis-Moncaire
- 59. Novem. 5. Mortitx-Bec d'Oca-Cova de Ses Bruixes JOAN PERELLO
- 60. 19. Son Ferrà-Fita del Ram-Maristella JAUME SERRA
- 61. Desem. 3. Proclamació del Patró. Miramar-Sa Foradada RAFAEL JUAN
- 62. 17. Sóller-Can Gomilla-SERRA D'ALFABIA-S'Arrom JOSEP MORELL
- 63. 31. Solleríic-Comassema-PUIG D'AMOS-Portxo-Solleríic

1980

- 64. Gener. 14. IX Aniversari. 2ª falla de Sta. Clara. St. Salvador
- 65. 28. Moscarí-Sa Coma-Es Guix-Portell des Vent
- 66. Febr. 11. Mola de Planici-Font des Garbell
- 67. 25. Can Bajoca-MASSANELLA-Font Nova BARTOMEU RAMIS
- 68. Març. 10. Sa Devesa-Bec de Ferrutx-Ermita de Betlem
- 69. 24. Almadrà-Font des Pi-TOSSALS-Tossals Verds
- 70. Abril. 14. ES SALOBRAR-Es Trenc-Es Coverany
- 71. 28. Pedruxella-Ariant-Vall de La Malè-Mortitxet
- 72. Maig. 12. Sa Figuera-Can Bi-Puig de Bàlitx-Sa Capelleta
- 73. 26. Cosconar-Cala Codolar-Torre de Lluc BARTOMEU PERICAS
- 74. Juny. 9. Illa de CABRERA. Clot des Guix-S'Olla JOSEP AMENGUAL
- 75. 10. Monument als francesos-Faro
- 76. 23. Estellencs-Pas des Cossis-GALATZO-Ses Fonts
- 77. Jul. 17. Escorca-TORRENT DE PAREIS-Sa Calobra
- 78. 27. Lluna Plena. Santueri-Sant Salvador

- 12
79. Agost. 4. Ruta d'Estiu. Ermita St. Llorenç. Sa Calobra
Pas de S'Al. Lot Mort-Bini-Pas des Marge JOAN MATES
80. 5. Torre de Sa Mola de Tuent
81. 6. PAS DE S'ARGAMASSA-BOVERONS-TORRENT PAREIS MIQUEL MONROIG
JAUME ROIG
LLORENÇ SASTRE
82. 8. Font Subaume-Casa des Moro-Ses Monjoies
- 5)83. Setem. 22. Coma de Son Torrella-Pla de Cúber JOAN BAUZA
FRANCESC RAMIS
84. Octub. 6. Ses Rotes-Sa Mola-Ses Basses-Can Bajoca JAUME CORTES
GREGORI ESTARELLAS
FRANCESC GIMENEZ
85. 20. Pas de Na Maria-L'OFRE-Font des Broll MARTI CIFRE
MATIES EICHINGER
JERONI LLAMBIAS
DIEGO SABIOTE
MARC VALLORI
86. Novem. 3. Canyamel-Cap Vermell-Font de Sa Cala
87. 17. Sólter-Racó den Barona-Es Pous dets Horts
88. Desem. 1. Patronal. Castellitx-Cura-Gràcia JORDI FONT
89. 15. Raixa-Pastoritx-Muntanya-SA GUBIA GUIU CAMPS
90. 29. Torrent de Coa Negra-Avenc de Son Pou

1981

91. Gener. 12. X Aniversari. Castell de Santueri-Sant Salvador

=====

Senyor reclamat, Senyor loat, Senyor remembrat! Bonaurats són aquells CAVALLERS qui mantenen l'orde de cavalleria segons la noblea de l'ofici de cavalleria; car a l'orde de cavalleria veig mantenir lo món...e per los CAVALLERS són vençuts e sobrats los mals hòmens, e per los CAVALLERS és mantenguda sancta Esgleia. (Ramon Llull. Libre de Contemplació, CXII, 28)

Qui vol entrar en l'orde de cavalleria, mesmar e pensar li cové lo noble començament de cavalleria; e cové que la noblea de son coratge e son bon nodriment se concord e es corenga ab lo començament de cavalleria, car, si no ho feia, contrari seria a l'orde de cavalleria e a sos començaments. (Llull. Libre de l'Orde de Cavalleria, I)

Home contret, o massa gros, o qui haja altre defalliment en son cors per lo qual no pusca usar d'ofici de CAVALLER, no deu ésser en l'orde de cavalleria. Car viltat és de l'orde de cavalleria si resep home qui sia entecat, ni corromput, ni...qui sia afollat en alcun membre (Ibid. III)

Ofici de CAVALLER és mantenir e defendre la sancta fe catòlica...On, enaixí con nostro Senyor Déus ha elets clergues per mantenir la sancta fe ab escriptures e ab provacions necessàries...enaixí lo Déu de glòria ha elets CAVALLERS qui per força d'armes vencen e apoderen los infels qui cada dia punyen en lo destruiment de la Sancta Esgleia (Ibid. II)

CAVALLER deu córrer a cavall, bornar, llançar a taulat, anar ab armes, torneigs, fer taules redones, esgremir, caçar cers, orses, senglars, lleons, e les altres coses semblants a aquestes que són ofici de CAVALLER (Ibid. II)

Ofici de clergue e ofici de CAVALLER se covenen (Ibid. V)

Molts són los oficis que Déus ha donats en est món a ésser servit per los hòmens, mas tots los pus nobles, los pus honrats, los pus acostats dos oficis qui sien en est món, és ofici de CLERGUE e ofici de CAVALLER; e, per açò, la major amistat que sia en est món deuria ésser entre CLERGUE e CAVALLER (Ibid. II)

Con l'ofici de cavalleria sia fet e ordenat per Déu, e sia mantengut per aquells que amen l'orde de cavalleria e qui són en l'orde de cavalleria, per açò lo malvat CAVALLER que s'ix de l'orde de cavalleria desament l'ofici de cavalleria, desfà en si mateix cavalleria. (Ibid. II)

QUATRE ESQUITXOS DE LO QUE FOMC SA NOSTRA "XIDA" AN ES MASSANELLA.

Emperò germans, heu de creure i pensar i pensar i creure que un bon di-
llume, i des mes d'abril per més senyes, un esbart de capellans nos hem topat
en es Coll de sa Bataia, camí de Lluc, per investir es Massanella; i ara vol-
tros demanareu, ¿i qui eren es venturosos? i jo vos diré que no hem estat altres
més que es qui ara apuntaré i els apuntaré seguint s'orde ben al revés d'així
com el segueixen ses processons perquè posaré davant davant el Sr. Bisbe, que
ho és perquè ho és, i foris!; just darrera el bisbe hi podem posar En Llorenç
Tous, canonge anellat com es coloms de bona casta; i En Pep Estelrich que (al
manco per tres anys) du cera del Corpus i taia es bacallà devers es Mirador
de la Seu (és lo que s'anomena Vicari Episcopal, una espècie de ca de bou del
bisbe perquè es bestiar "vulgo dicto" capellans- no faci tala. Aqueis tres
són lo gros; llavors ja veniem sagueu sagueu moltros, ets altres: En Pere Or-
pi, tocat de bon gust amb això de fer poesies, que quan s'hi posa en fa més
que un ase pets; Tomeu Suau Maiol que se fa ses sopes per allà on antany hi
havia es Seminari, també és l'amo de ses Missions a Mallorca; Biel Amengual,
homo llest amb cosotes males de dir, més llest que sa cussa de Firella que en-
calçava es cunis de dos en dos; Rafel Umbert que a lo únic que ha arribat és
a arxiprest d'una guarda de capellans male d'anar entorn; llavors també hi era
jo, pobre de sopes i sense cap més títol que antecessor, successor i acompanya-
dor de capellans que han fet figa; ah, també hi havia un homo, En Mateu, cu-
nyat d'En Biel Amengual, casat amb una tal Coloma, bona dona ferm, perquè fa
uns cocorrois i unes coques d'aquelles que diuen menjau-me.

Idd com deia suara, tot aquest estol de capellans nos hem reunit en es
Coll de sa Bataia per prendre es bobiot cap an es Massanella, una muntanyota
alta i disforja, sa segona de Mallorca, o sa primera segons com se miri, per-
què es militarots s'han fet seu es Puig Major i és com si no existís.

Trobats en aquest punt nos hem donat ses aferrades p'es coll i ses be-
sades que nos havíem de donar, i fetes ses salutacions que portoquen, sense
mesclar-hi més raons li hem acopat per amunt per allò que diuen que moltes ra-
ons acourcen es dia.

Sa primera estació l'hem feta "vora una bella fontana" com deia lo Be-
at Ramon, i si no ho deia ho hagués pogut dir que poc li costava per lo molt
que va escriure i predicar; aquesta bona de font s'anomena "Font de Coma-tre-
da".

¿I quina vos pensau que l'hem feta després de posar ses anques a bon lloc? Idè no hem tengut altre acudit més que llevar d'enmig una coca de verdura que portada devotament "in ulnas suss" per lo canonge Llorenç, havia estat trempada, pastada i enforada per Na Coloma, esposa feel, piadosa i fenera, del nostro amic Mateu.

Su allà mateix, En Pere ha llegit amb gran unció una poesia dedicada a ses muntanyes de Mallorca, poesia que hem escoltat amb llàgrimes als ulls i pe nodiment al cor. Reforçat s'esperit, i sobretot lo nostro cos, hem seguit la penosa i aspra pujada; teniem per companya la germana boira que d'aprop o d'en fora no nos ha deixat de tot lo sant dia i, noltros, malanats, au venga, per amunt i per amunt i per amunt com una taranta p'es seu fill; cada estona així mateix posaven forques per fer una curta fumada i prendre alè per arribar a dalt de tot; una de ses darreres aturades ha estat ran de dos teixos solitaris i hermosos. I com que no nos hematurat mai de tot, hem pogut arribar an es cap curucull, escampant la vista fins allà on sa boira permetia, fent al mateix temps ses corresponents preguntes i consultes an En Pep que en qüestió de treg car món i geografia illenca sap més que s'oli ranci.

En Pere i En Rafel feien fotografies i noltros badoçavem i xerràvem. Des cap d'una estona d'estar per allà damunt hem girat es bouc i per avall s'ha dit per un altre camí fins a sa font de s'Avenc i allà hem omençat foc que per cert no volia prendre, i bé que feia; teniem poca llenya i verda, però hem torrat tot lo que tocava torrar.

D. Teodor avui no ha duit dàtils com s'altra diassa, però ha duit unos altres dolçures bones ferm: una especie de panetel.los petitingos amb cosetes per damunt; uns robielings i altres caboteries bones també. ¿I ell que m'hen direu? Idè fins i tot n'hi havia un de panetingo d'aqueis, que el s'ha calat En Rafel, que a damunt hi tenia dues avellanes just aquelles cosetes que segons males llengos, D. Baltasar Soler esclafava an es cunís amb dues pedretes i que només feia mal si hi posaves es dit enmig.

En Pep i En Llorenç han pait es panxó dins ses carritxeres, i ets altres, més austers, arredossats devora es foc.

Quan En Pep ha trobat que era hora nos hem tornat posar ses cames an es coll i hem seguit per avall, i havíem de fer es cap ben viu perquè quan nos n'hem tenut, zas, nos hem trobat entre dos focs, vui dir, entre es vicari episcopal davant davant i el bisbe darrera darrera, i ja me direu voltros si podríem sortir gens des sole amb aqueis dos saludians que nos feien anar uis espolsats i oreia drete.

Bé, resumint i acabant en dues hores hem estat en es portell on havíem deixat es cotros, i de d'allà endassó ha partit per son vent i fins d'aquí a quinze dies que si Déu vol nos trobarem davant es corder d'Artà per recórrer aquelles contrades artaneres.

St. Llorenç des Cardassar, 10 d'abril de 1978.

A T A L A I A F R E D A

24 d'abril 1978

=====

Ell ja tornam a ser a sa parada de ses cebes! I davant es corder de sa Guàrdia Civil d'Artà ja me teniu es ciutadanetxos, Bisbe, Pep, Mateu i Llorenç, i ets altres venguts d'altres terres, Pere Orpí, Sebastià Salom, rector de Sa Pobla i Vicari Episcopal que vol dir que també està dins es vermei de s'eu; Joan Parets que del Perú, i cansat de predicar en foraster ha vengut a reposar un grapat de mesos... Ja me teniu, idò, tot aquest estol de capellanum capella nam i en Mateu asseguts en es banc de la paciència, espera que t'espera els d'aprop que qui sap a on eren. En Rafel ha estat es primer que ha fet tard i per a ell han estat es morros i ses ceies; llavors nos hem entregat En Tomeu Tauler i jo, i dit sia en honor de sa veritat i sense que per avui valgui allò de "excusatio non petita, accusatio manifesta", hem fet tard per mor de ses monges macianeres que se neguen dins un bassiot d'aigo, i es rector pitjor que elles que se nega dins un didal; tot en gros era perquè no tenien pa; en lo bo de fer que hagués estat fer-se trons des pa i de ses monges i anar-ne a comprar a un altre poble, però allà on no n'hi ha (de lo que hi ha d'haver, no de pa) que no n'hi cerquin.

Tot d'una que En Rafel ha arribat i ha rebut sa mala cara que li han fet es representants des poder central i es poder central mateix, ha partit amb so seu cotxo cap a sa font de s'ermita, i En Pere amb so seu li ha pitjat darrera per dur En Rafel que havia de deixar es cotxo allà per poder tornar prest a St. Llorenç amb jo, per mor de s'escola de filosofia i nomots rars i mals de dir que nos han organitzat an es capellans de sa comarca aquells dos d'allà baix.

Bé, després d'aquest introit, hem començat sa passejada pròpiament dita, trobant-nos tots a un entreforc que hi ha camí de s'ermita. Allà mateix hem deixat ets automòvils i amb so cavall de sant Francesc li hem estret camada amunt.

Encara no feia gaire que caminàvem quan nos hem trobat amb una barrera devora una caseta on hi havia un home amb un canot negre així de gros, l'hem saludat i aquell bon home nos ha dit que podiem passar ben tranquils i noltros per amunt i ja no nos hem aturat fins a ses ruïnes de lo que fong corter, i bastant gros, però del qual només en romanen ses quatre parets i un grapat de pins. Allà hem berenat i com a bons germans nos hem repartit una coca que ha duit el Bisbe i que havia fet, a estil valencià, sa seva germana; era bona form, gruixada i mollia, pastada amb cervesa, amb prebe vermei, pinyons, tonyina (atún pes curts) i no sé si hi havia res més, pero sí sé que era bona. Molt bé, senyor Bisbe, molt bé, que no sia sa darrera, Amèn.

I que vos pensau que hem estat asseguts fins a migdia, o fins a posta de sol? Iddò, no, Mos hem tornat ensellar ses beasses i per amunt s'ha dit. Ah! però abans de partir hem tornat escoltar sa poesia d'En Pere a ses muntanyes sagrades de Mallorca, amb un afegitó per una altra poesia de música amb rossinyols i altre aviram.

Abans d'arribar as capdamunt de s'Atalaia freda hem fet una aturada per prende alè i llavors sí que ja no hi ha hagut altre impediment fins a dalt de tot, i allò sí que era una pura delícia de bo i bé; és que emperò germans, heu de creure i pensar que allà dalt era cosa de veure, la mar i el cel i ses muntanyes tot coses hermoses i belles i netes i pures; i sí no ho creis ja ho anireu a cercar i ja m'encalçareu amb un pa calent; ara que això sí que vos ho ben assegur i tant cert com s'ha dit missa avui, si jo fos En Pere m'amollaria de valent fent poesies a les totes perquè la cosa ho pagava; però no ho som, ni vui embrutar sa pesquera a ningú ni vui caçar dins es vedat d'un altre perquè tanmateix erraria es tir, i feria ets ous en terra com ses terroles; i jo no vaig néixer per dur aquest trot de poesies i cançons, i ja ho diuen que qui no és nat per un sou no arribarà mai a set dobbers. Per lo tant i per lo qual, si voleu poesies, que les faci En Pere.

Asserenat s'esperit i amb el cos reposat hem començat sa davallada, travessant es pas de ses Osques i per avall manca gent. I pes camí no s'aplegarien En Tomeu i En Parets? Bon dos, direu voltros; sí, vos diré jo, bon dos!, perquè no la tenen gens esmussa a sa llengua; ben esmolada la tenen ells, i En Tomeu que per afegitó quan s'entusiasme xerrant ha de fer moltes returades, amb un instant han perdut sa noció de temps, espai, lloc i camí, i ja no els hem vist ni blancs ni negres; noltros per un vent i ells per a'altre. Mos hem hagut d'aturar, però amb quatre crits i un parell de siulos aviat els hem tornat tenir a sa guarda.

Replegat tot es bestiar hem seguit sempre per avall cap a sa font de s'Ermita que era es lloc salietjat per omplir-mos es gavatz i reposar de sa llarga caminada. I com diu el poeta "passant terres i fortunes", hem arribat a sa ditxosa font i allà hem fet lo que havíem de fer, o sia, enfornar dins es nostre ventre es concert que duíem; també hem torrat lo que havíem de torrar, i en lloc de beure es glopet de café amb llet de ses altres vegades que En Pep duia dins sa botella que no refreda (termo, en diuen), avui, santa cosa, ha duit café tot sol que és molt millor; beneit sia per això i que el Bon Jesús li augmenti es coratge per fer-ho sempre així.

I ara voltros direu: ara que hem dinat porem anar a reposar dins ses carritxeres o davall un pi; idò jo vos diré que encara és prest perquè En Rafael mos ha tret una coca dolça feta per sa mare, amb taiades de melicotó o auhercoc que ara no me'n record; bé, direm melicotó que no és tan grosser com auhercoc i que en fer poesies se pot fer venir bé amb moltes més paraules; com són: bastó, rector, etc., sobretot una que no dic i tots pensau.

I si bona era sa coca de sa germana del Bisbe, bona també ha estat sa de sa mare d'En Rafael; dins es motlo havia inflat tant que volia passar davant sa coca episcopal, i de s'estufera que duia ha enterrat casi totes ses taiades; tot molt bo i molt dolç. Molt bé, Rafael, molt bé! Que el Bon Jesús t'augmenti sa devoció, a noltros sa gana i a ta mare s'humor per fer coques dolces pels sigles dels sigles. Amèn; fiat, fiat.

I aquí, germans, ets altres no sé que han fet; lo que sí hem fet en Rafael i jo ha estat agafar ets atapins i partir cap a St. Llorenç a s'escola de que vos parlava suara. Casi valia més calça d'arena per escoltar filosofies, però de qualque manera mos hem de guanyar el cel. Tu autem Domine, miserere nobis.

Idò... Idò sí: Heu de creure i pensar i pensar i creure (com a homos de fe i de dos pams de front que se suposa que som, i tant de bo que no sigui massa suposar), que un dilluns de maig més "chulo" que un vuit, a hora de "Laudes" (o de "lòdes" com diuen es francesos, o de l'"oració del matí" com diuen En Pere Llabrés, En Biel Ramis "et alibi aliorum" d'entre es botxins d'es martirologi litúrgic), mos arremolinàrem en es Port de Sóller un grup de revèrènds (Pep Estelrich, Llorenç Tous, Sebastià Salom, Biel Amengual, Tomeu Tauler i Pere Orpí) i un digníssim seglar, laic, escolà, ciutadà o com li volgueu dir, d'es Poble de Déu: En Mateu Cañellas, un futur diaca encarregat de repartir coca amb verdura a ses viudes i ets orfes, si Déu i Na Coloma no hi tenen res que dir i hi torcen es coll, que ja és dir molt.

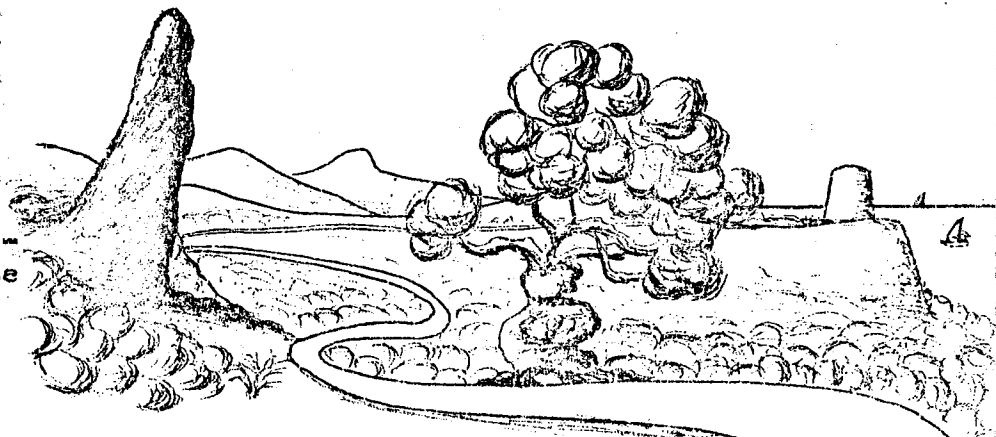
Idò heu de creure i pensar i pensar i creure que després de deixar es cotxos fermats a sa menjadora d'es moll i de fer "danc-danc peces" an es municipardal encarregat de sa doble missió de vetlar es cotxos i ses arquees de sa casa de la vila, férem es propòsit de no gastar, d'aquí endavant, més que ses soles de ses sabates. Dit i fet, es guia digué: "Procedamus in pace". I sense mesclar-hi més cerimònies, més desordenats que un "cabildo" de canonges amb so virell davant-davant (amb perdó d'es virell) picàrem de talons "in vias non planas" cap a sa Torre Picada.

Hi arribàrem amb un pam de llengo defora, com ses beates preconciliars quan van a combregar. A's temps de dir "Para'm aquest ase!", llevàrem d'es vent ses dues espècies de costum: un tros de coca amb verdura i una bona tìmbola d'es "fruit de sa vinya i d'es treball d'ets homos" (vulgo "vi de sa bóta d'es pre-prediacà Mateu").

Com prou haguérem enganada sa talent, mos sentírem amb forces per pujar damunt sa torre Picada, sense por de que ses cames mos fessin figa ni de veure bellumes. D'allà dalt se destria un panorama que faria fer versos a don Pep Sacanell i tot. ¿Voleu que vos ne faci un parell? Idò aquesta vegada vos haureu de quedar amb ses ganés, que llavè En Joan Rosselló tornaria retreure aquella metàfora tan poc poètica de s'ase i es pets.

Bé. Deixem-ho córrer, que si no, no arribarem a Bàlitx. Seguírem endavant per un caminòi preciós, brodat d'oliveres i de pins, que anguietjava polsós entre un retaule de penyals i una catifa de blau marítim amb perfalans d'escuma...

El cossiòl trabucat de la Torre Picada s'anà perdent dins s'horitzó, com una fita passada. Mentrestant, anàrem saludant altres fites no menys honorables (com En Tarra dellas, però de pedra): S'Illeta, ancorada dins la mar com una boia d'es temps d'es gegants; es Cavall Bernet, com un dallò que va dir En Pep, però en fòssil, i també digue d'un gegant sense celibat... (1)

Més envant trobarem un arbre de s'espècie "eriobotrya japonica", que sa gènt inculta sol anomenar "nisprer", tot enjoiat de daurada fruita. Tots mos hi afuàrem instintivament, fent servir es gaiato de ganxo. Dic mentides: En Pep no s'afuà an es nispros, sinó a noltros, amenaçant amb fer servir es seu gaiato per una altra cosa. Però gràcies a Déu sa sang no arribà a la mar: tot va quedar amb alguns punts negatius a sa fitxa d'es novicis i amb qualque pinyol entravessat.

Lo que vengué després, ja ho sabeu tots es qui hi éreu: botàrem tanques com caçadors furtius, mos enfilàrem per ses parets de roca, maleïnt una i altra vegada sa força de gravetat. Amb permís d'es guia, férem quatre alens damunt un marge, a la vista d'es barranc de Bàlitx, o de Montcaire, o de no-sé-què-punyetes, ja que aleshores no estàvem per precisions geogràfiques.

Sa pròxima odissea va esser es Pas de s'Heura, on no trobarem ni heura ni pas, digui lo que digui es mapa d'En Pep. A força de forces, aquí caic allà m'aixec, arribàrem a sortir d'aquell "scholion", que mos vengué més a esquerra mà que una classe del Sr. Torres a les tres de s'horabaixa (que ja és dir molt). Tornar trobar es camí va esser per noltros molt més important que sa publicació d'es "Camino" d'es fundador de "l'Opus honrat ofici". Ençà i enllà deixàrem "sibil.les" (2).

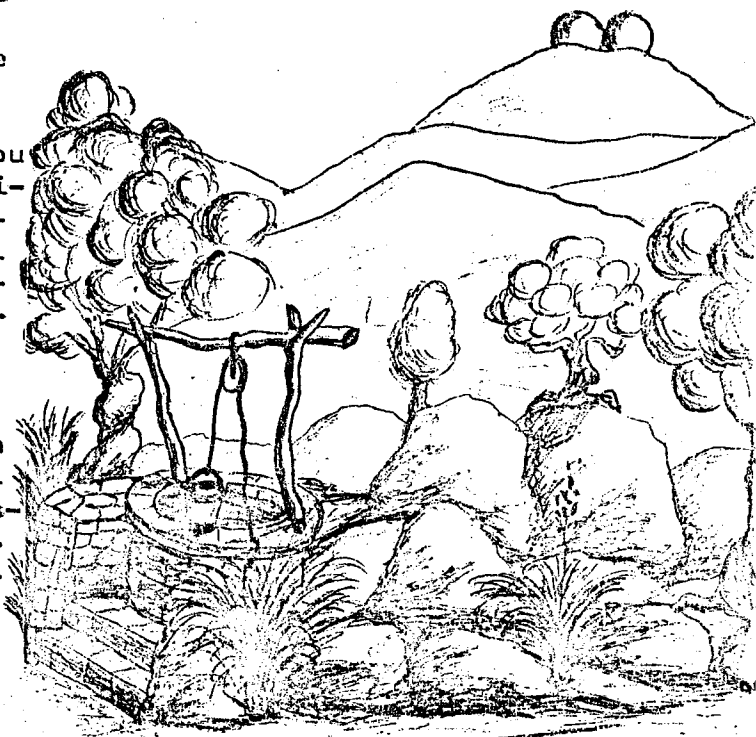
Davant noltros s'alçava, majestuós, es "captiu Puig Major", portant damunt es front, com a mitra escandalosa (amb perdó de s'Episcopat), es dos ous nials d'es nordamericans, prova evident de que no los tenen ben posats.

I a la fi, arribàrem an es pou de sa Tanca d'es Bous, substanciós de maies i de cabots, restaurant improvisat entorn del qual paràrem taula. I això que es Penyal d'es Migdia, que teníem davant, ja feia estona que havia tocat les dotze i busques.

Solen dir que "menja més un bou que cent oronelles". No vull dir amb això que noltros arribàssim a tant, però prop mos hi férem, i més trobant-mos a sa Tanca d'es Bous. En Mateu, com de costum, va fer valer es seu títol de "fogoner major de nostra raça" (3).

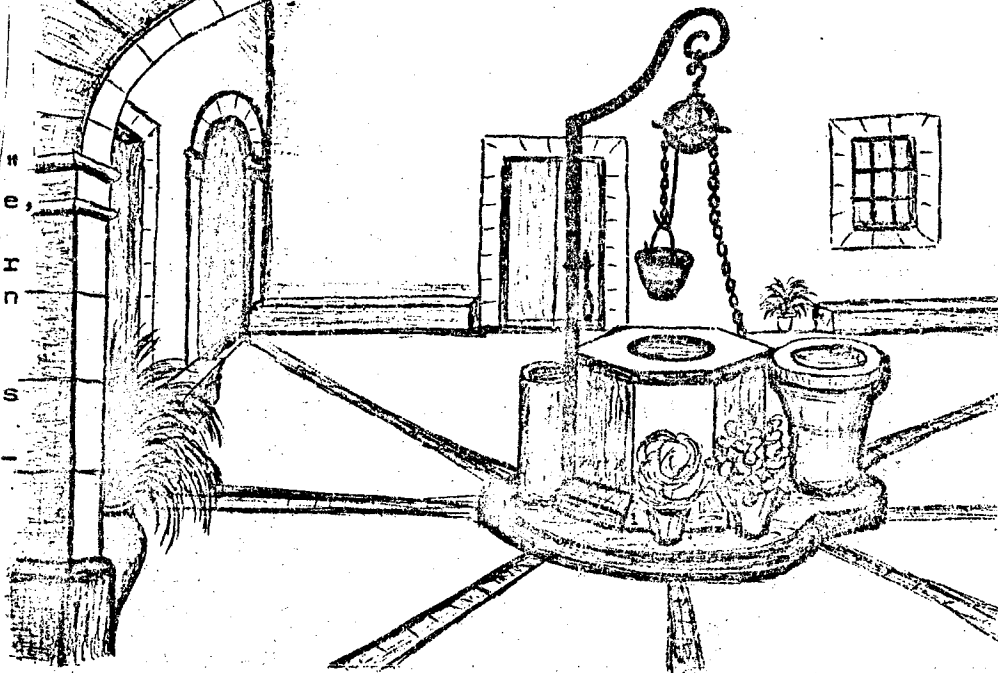
Panxa plena i motxilla buida, després de posar ets ossos de pla a s'ombra d'una olivera i d'afluixar dos punts a sa corretja, mos tornàrem posar ses cames an es coll i de d'allà en venen. Aquesta vegada es camí era empedrat, digne d'una calçada romana (sense prejutjar si ses romanes anaven calçades o no, ni si eren com ses romanes de botiguer, que solen anar calçades... per aigo).

Camina caminaràs i cap enyant te faràs, començàrem a destriar un llumenaret blau, i arribàrem a la fi a s'estació no sé quantes d'aquell "Via Crucis": Bàlitx d'Amunt. Arribàrem a ses cases enmig d'una lladrada de cans, que mos feren tenir per bo allò de: "ca que lladra no mossega" (i sobretot si està fermat i no s'hi acosten).

Es senyor de la casa, don Pere Morell, mos va rebre dins sa claustra, on aparcàrem ses anques damunt es pedris i beguérem un cuerot d'aigo de pluja. En Pep, com a bon ambaixador, féu sa presentació de credencials.

Quan es senyor va sebre que enmig de tant de "cabrum" hi havia un canonge, ja no va fer cas a ningú pus; va esser com si li haguessin ballat s'aigo davant: per lo vist era amic coral d'es canonge Caimari al cel sia, que adesiara hi solia anar un parei de dies a pegar-li sa gorra i a fer versos... o esforços.

Lo que sí era un poema eren ses terres de Bàlitx, com poguérem comprovar de davallada: camps espedregats, voreres netes i olive-res exsecaiades; i això que és un lloc amb més roques que terra, on tot lo que s'hi gasta deu esser un negoci pitjor que es de Na Peix Frit. Una guarda d'homos feien un camí nou. Un d'ells preparava ses metxes per "amullar devers curanta barrubins". Qui més qui manco se malpensà de si seria "sulleric".

Botant de marjada en marjada, arribàrem a un safareig on se celebrava un concert de granots, i que segons En Pep tenia un nom molt romàntic: "es Bany de Na Nefertiti".

En Biel frissava d'arribar a Ciutat, perque com a bon lletraferit és més sol.licitat que una al.lota guapa i a més a més rica. I amb comptes de fer més via, mos passà lo de sempre: que cercant dreces perdérem es camí, i arribàrem a fer més voltes que un ca dins una senaia.

Però tot té fi en aquest món, fora de l'amor de Déu, i passant síquies i més síquies, i horts i més horts, i parets i més parets, a la fi posàrem peu damunt sa terra promesa d'es Port de Sóller. Dúiem més d'una hora de retràs damunt s'horari previst, però així i tot cadascú partí cap a ca seva abans de sopar.

Pere de ses Falgueres

NOTES :

- 1) Sobre s'etimologia de "Cavall Bernat", cfr.: ESTELRICH COSTA, JOSEP: "Obres Completes". No estan escrites ni publicades, sinó que s'han de consultar per via "oral", com ses pastilles.
- 2) Sibil.la: a) "El jorn del judici..."; b) Caramullet de pedres que no serveix per llevar ets uixols, sinó que indica que per allà, encara que no ho paresqui, hi passa un camí, o que almanco ja n'hi ha d'altres que n'han passat i també s'han perdut.
- 3) Versió lliure d'un vers que solfem desentonar per aquells anys en què es podia dir de noltros: "Això són seminaristes!"

VI
DRAGONERA 5-VI-78

Aquesta sí que ha estat una passejada que no ha estat passejada perquè avui que En Rafel i jo no hem tengut s, impediment de ses filosofies de que vos parlava a sa crònica de s, ermita d, Artà i com a dos xotets de cordeta hem acudit a sa veu del bon pastor Pep, mos ha resultat que llevat d, ell i En Pere, ets altres andarins han arrufat es nas i no han comparegut, i això sí, com es convidats de s, evangeli tots han tengut excusa: es canonge Llorenç tenia un amic que havia mort a Alemanya, En Biel tenia es peus que el feien anar de la banda, i En Mateu no sé què tenia, tal volta feia llit d, una pellisa de sa dona. El bisbe també ha acudit però avui el consider de mel i sucre perquè m, ha donades ben poques de passes, s, ha fet amb sos senyors i gent grossa, i el pobre Pep, humil i mansuet, s, ha hagut de conformar amb sa companyia des quatre pobres i errats de comptes com En Rafel, Pere i jo, perquè Don Teodor s, ha tirat an es partit d, es Vicari episcopal de llebeig, Joan Soler, que havia donat ses pertinents ordes an es rector d, es Port d, Andratx perquè mos preparàs es viatge a sa Dragonera, i ara que parlam de sa Dragonera voltros poreu pensar que ja hi som, però ca barret! primer s, hi ha d, anar, i abans d, anar-hi han de partir, i abans de partir s, han d, aixecar, i hi ha moltes lloges de sant Llorenç an es Port d, Andratx. I ja me teniu En Rafel i jo pegant coça an es llençol molt abans de les sis des matí, que ara amb ses dues hores que es govern vol avançar an es sol són les quatre, o sia, s, horari de quan es nostros padrins garbajaven i que noltros no havíem seguit pus d, ençà que no feim Adoració nocturna. En Rafel idò s, ha entregat a sa rectoria i jo que tenia sa cafetera a punt glec-glec, mos hem empeçolat un tassionet de cafè i cap a Ciutat són ses feines; arribam a ca, n Pep que mos dóna ses noves de ses altes i baixes de que vos parlava suara, i cap an es Port d, Andratx s, ha dit. P, es camí mos han passat davant el bisbe i En Joan Soler que treïn tot s, estam per arribar primer i no veurer-se a sa humiliació d, esser safalcats p, es cotxo d, un pobre arxiprest, i tanmateix han menjat polseta perquè han fet una marrada a Peguera per menar En Pere Orpí i un amic seu, i noltros que no havíem de voltar per res ni per ningú, sense haver de treure sa verinada hem pogut arribar tranquilament allà on havíem d, arribar. Hem deixat es cotxo davall un tamarell esperant ets altres que no s, han torbat gaire a arribar. En J. Soler mos ha convidat a prendre cafè i el Bisbe no n, ha volgut, s, ha estimat més camamil.la; aquesta gent grossa sempre s, han de distingir, mai han de ser com ets altres; noltros ho volem negre, idò ell, groc, i així va l, Església, es capellans per un vent i es bisbes per s, altre.

Mentres estàvem amb aquestes En J. Soler ha anat a cercar es rec-
tor i llavors en un instant tot ha estat a punt per embarcar amb so-
lliaüt d, un tal Cristino; éren ell i un jovensà que li fa d, al lot de
barca, el bisbe, En J. Soler, En Pep Estelrich, es comandant de Marina (o
cosa d, això), un homo que no sé qui era ni quina tecla tocava, es rec-
tor des Port d, Andratx, En Pere Orpí que menava un amic seu, anomenat
Lleonard Muntaner, jove primet de lloms i afectat, com En Pere, de poe-
sies i altres herbes, En Rafel i jo, i ja mos teniu enclotxats dins sa
barca i au si mos n, anam; sortint des port hem pogut contemplar per
vergonya nostra i de ses generacions que vindran es grandiós bunyol
de cases penjades an es tombant d, una muntanya; són com unes caieres
de beies mal garbades i que hi diuen tant com unes pistoles a un sant
Cristo. Està ben provat i re-de-provat que ets homos, tant an es Port
d, Andratx com arreu arreu a molts d, altres indrets de Mallorca no han
suat gens ni mica per espenyar ses coses hermoses que va fer Déu Nos-
tro Senyor. Estic segur que es més boig de noitros, sense haver estudiat
ni una retxa d, arquitectura, se, n desfaria millor que es malanat que
va concebre aquesta feresta idea i que tots ets altres que varen con-
sentir tals desbarats. I que se prepari sa Dragonera que sembla que
també la maçolaran fort.

Tup-a-tup, tup-a-tup, tup-a-tup, sa barqueta seguia sense desmai-
ar ni un punt, i així ha estat com ben aviat fórem a sa pesquera on havia
calada sa primera almadrava, i allà haguéssiu vist un estol de capellans
encortats i badant un pam de boca, mentres es patró i ajudants feien
es tot per tot per treure es peix que, pobret, havia romàs tancat dins
aquell laberint de xerxes. Casi tot es peix que hem agafat eren sirvio-
les d, uns dos kilos cada una; hi havia peixos d, altres castes però era
poc. Llavors hem seguit de d, allà cap a sa Dragonera deixant a sa ban-
da d, estribor i un tros enfora es Pantaleu que és un illot que, segons
diuen, fa molts d, anys que està su-allà quiet, en fa tants d, anys que
es catalans quan vengueren a fer sauvatge an es moro i colonitzar sa
nostra illa, fou sa primera terra mallorquina que trepitjaren; des ca-
talans d, aquell temps ja no se, n canten galls ni gallines, i es Panta-
leu encara aguanta.

Mos han vengut a rebre don Fransesc que és s, encarregat de sa
Companyia propietària de s, illa, i també hem saludat l, amo i sa mado-
na, un matrimoni et jove que se fa ses sopes per allà amb un infantó
d, uns cinc anys.

Hem desembarcat En Pep, En Rafel, En Pere, es seu amic i jo per
anar a trescar; ets altres han seguit dins sa barca per anar a treure
altres almadraves.

I hem de creure i pensar que noltros es caminadors hem fet lo que tocava fer, mos hem carregat ses motxilles i per amunt s, ha dit cap a sa farola véia que ja no funciona i que està tota esbucada. Començant a caminar per Sa Dragonera no hem vist dragons, però sargantanes n, hi havia a betzets. Hem pres idò sa camada cap a sa farola véia, una camada bona d, anar i que amb moltes esses pujava ferm; a penes havíem començat a caminar i En Rafel ja grunyia demanat berenar, espera un poc li deia En Pep, i ell baixava bandera, però aviat ja hi tornava a esser; a la fi, davall uns pins que feien una bona ombra mos hem assegut i hem donat bon compte de ses panades que m, ha havia regalat N, Aina Milorba i de ses que duia En Pep; sense moltes cerimònies hem alegrat sa panxeta, i au si seguim! Hem tornar prendre es bobret per amunt perquè encara mos ne quedava una bona ració de pujada.

I d, aquesta manera, sempre pujant i pujant hem arribat a un vessant de sa muntanya des d, on poríem guaitar allà deçà, i allà deçà hem guaitat, cap a la mar gran, i vos assegur que en véiem de brou i uns penyals així d, alts que quien a plom, i ses gavines que volaven i volaven i feien nyec-nyec i nyec-nyec, i nyec-nyec, noltros no hem fet nyec-nyec, sino que hem contemplat la mar i el cel i ses gavines que feien nyec-nyec, i aquest ditxós nyec-nyec que arribava a entrar-te dins es cervell ja no mos ha deixat fins que casi hem tornat a esser a baix.

Caminant caminant mos hem plantat damunt sa cucuia de sa muntanya on hi ha ses cases mig esbucades de sa farola d, un temps. Com més pujàvem, més gavines véiem i sentíem i trobàvem molts de nius buits; i allà dalt sí que era de veure i sentir sa gavinada feresta i es renover que armaven, i a la fi hem vist gavinons.

Hem escampat la vista contemplant la mar i el cel i tot lo que tocava contemplar de per aquí dalt fent una volta per dins ses cases de sa farola, que pobretes, estaven ben esfondrades i que només s, aguantaven ses parets mestres i sa torre que tenia s, escalera a redols ben aldana ferm.

Tornant prendre es capavall des dap d, un parell de voltes mos hem aturat per tirar junta, decidint seguir cresta cresta de ses muntanyes per arribar a sa farola de llebeig. Hem començat davallant una estona per acabar pujant una altra estona fins a un punt on hem fet una bona aturada perquè era hora i sobretot perquè el pobre Lleonard començava a fer uns alens ben espessos; mos acompanyava sempre seguit sa música de tot es gavinum gavinam que entre revolteries i enfuites no paraven d, anar i venir d, ací i d, allà, i fer nyec-nyec, nyec-nyec; hem tornar trobar nius amb gavinons que esperaven tornar grans i partir de quatres a fer lo que feien son pare i sa mare, nyec-nyec i més nyec-nyec.

Damunt ses penyes allà on estàvem asseguts, En Pep ha fet una de ses coses més ben fetes d'ençà que és Vicari episcopal, com és ara, treure-se sa botella de guardar ses coses calentes i abocar-mos un parell de glops de cafè, ¿i què no trobau idò que el bisbe va tenir bon nas en so triar-lo per aquesta tasca de guardar i encalçar capellans?

I seguint per avall i per amunt hem arribat a una altra cucuia on hi havia una fita d'aquelles que duen un lletrero que fa amenaques de multes a tot aquell que gosi espenyar-la; i noltros ben alerta hem anat a tocar res, tan sols nos hem assegut pre reposar una estona i mirar, però ben aviat hem girat es bous i per avall s, ha dit. I en lloc de seguir cap a sa farola de llebeig, que com he dit suara, eren es nostros comptes, li hem estret cap a agafar es camí per tornar a ses cases perquè es temps curte-java i no estava bé arribar misses dites. Li hem envelat garriga avall per un comellar sense caminói, però no nos ha fet falta; sense perdre gaire passes i empesos per un sol que pitjava de granat i que torra es cul a ses llebres, aviat hem estat an es camí esfaltat i cap a ses cases són ses feines.

No n, hem trobat cap des nostros perquè no havien tornat de pegar quatrevolantinades; només hi havia es cuiner, es mariner i un altre, i l, amo i sa madona. Hem begut un refresc, i mentres En Pep quedava a s, ombra, ets altres quatre hem anat fins a sa vorera de la mar; En Pep i En Lleonard s, han remuiat sa ventresca i jo m, he rentat es peus; En Rafel no sabia què havia de fer, per una part tenia unes ganes ferestes de banyar-se i per s, altra se trobava que no duia banyador, i aquí l, homo ha fet de la garra pota i amagat darre-ra unes roques, zàs, s, ha pegat estirada a tota quanta roba duia, i tot nu, pa-plaf, ja ha tengut es cuiro en remui, bé, es cuiro i altres coses, perellofa, oreies, nas, i tota la resta, allò i tot i fins abaix.

Lo gros, o sia bisbe i Soler, amb tots ets altres garameus que els feien ses ontes i els servaven es tafatà, no s, han presentat a s, hora seliejada ni de molt, i per mor d, ells hem hagut de dinar a laudates, devers les quatre; i aquí, germans, porem dir que ha acabat sa passejada, perquè, senyors meus, allò no era un dinar de consueta muntanyenca sino un dinar de marquesos i noltros de marquesos hem tenim tant com sa coa des moix.

Després de dinar tota sa llocada ha partit a treure ses xerxes llagosteres, manco En Pep i jo que acompanyats de D. Xesc, hem pegat una fua fins a sa farola de tramuntana; de tornada hem passat p, es pinar on acamparen aquells que l, any passat invadiren s, illa com

a protesta per s,urbanització que s,hi vol fer;visitàrem també s,a-
venc o pou o cova d,on se treu s,aigo;hi ha cent vuit escalons.

E així fonec conclús i nemine discrepante li acopàrem cadascú
a ca seva i es cans a ca,n Coll.

PASSEJADA AN ES PUIG ROIG

Dia 23 d, octubre, dilluns, ja me tornau tenir s, esbart de banducs a punt de partir a canar món. Emperò abans em sia permès dir dos mots sobre ses dues darreres passejades de les quals no vaig fer crònica.

Sa primera des nou curs va esser a La Trapa. Mos reunirem a Andratx i de d, allà cap en es lloc on haviem de deixar es cotxos i partir; però no vos cregneu que arribar i partir hagui estat tot u, primer hem berenat i llavors hem partit.

Ha acudit molta gent nova que ara no record, deviem esser una quinzena, entre els quals hi havia l, amo gros que per lo que sembla també li agrada això de trescar; així mateix apuntaré En Joan Bestard, i li apuntaré per mor de dues coses; sa primera, perquè duia unes botes noves fetes a ca seva i de les quals en contava grosses alabances; i segona, perquè s, havia enflocat una gorreta (vulgo dicto barret) de pagès criat a s, ombra, finolis del tot, molt finolis. També ha vengut el P. Martorell. A una aturada que hem feta p, es camí, hem cantat s, himne de ses muntanyes, pujols i turons i es des caminadors i trescadors.

De sa segona excursió d, enguany de la qual tampoc en vaig escriure crònica, només posaré unes curtes notes: el Bisbe no s, ha presentat, diuen males llengos, siés a munyir moixos per devers Alemanya. Hem pujat cap a sa font d, es Prat per devallar llavors per sa canaleta d, es Massanella. Entre altres personatges ha vengut avui amb noltros el digníssim i altíssim Tomeu Barceló que des de les terres dels negres ha vengut per reposar un parei de setmanes.

Una nptícia que s, hauria d, escampar als vuit vents és es recobrament, en bona hora, després de fer es boig devers un any o més, del nostre amic i germà Fransesc Adrover; lo que emperò encara no hem recobrat ha estat s, aigo de bones olors per fer ses ablucions rituals.

I encara vui afegir un altre afegitó i és que com que jo i En Fransesc tenim rodament de cap ("vértigo") quan passàvem per damunt sa canaleta que passa per damunt ets arcs de s, aqüeducte i que per lo tant de dalt a baix hi havia un bot d, unes quantes braces i ben pocs aferretais, allà haguéssim vist dos homos més sèrios que una patata, fent tasta lo mateix que si trepitjassin ous nials o caminassin per damunt cenra calenta.

I com deia idò, suara, ja me tornau tenir sa guarda de banducs a punt de començar a enrevoltar un tal Puig Roig que per cert té molt per enrevoltar. Aquest ditxós puig està aprop de Lluç i, segons conten, ja fa molts d'anys que hi està, i per jo hi pot estar sempre, gens ni mic de nos m, hi fa; perquè, ¿ara digau-me voltros si li hagués pegat per partir i anar-se, n a córrer la gandaina i no i, haguéssim trobat, com i, haguéssim pogut enrevoltar amb s, enrevoltera que teniem?

Idò heu de creure i pensar que hem deixat es cotxos a Mossa i tota sa llocada mos hem carregat sa trosselleta i au si mos n, anam; i emperò germans, ara voltros demanereu, i ¿qui érem avui? i jo vos diré que a més des de sempre ha fet acte de presència En J. Bander Brotat, ara que aquest malanat me fa cara que du altres quimeres que aquestes nostres de pasturar es moixons cada quinze dies, i per lo tant no crec que mos duri de Nadal a St. Esteve; ja em tornareu sa contesta.

En Llorenç mos ha menat un altre home normal, comptant En Mateu de sempre, un metge que no sé d'on dimonis i, ha tret perquè xerra es foraster i entèn es mallorquí.

Tots, com sempre, dúiem sa roba de fer via, manco en Xesc de Son Rapinya que s, ha entregat amb "ximberga" la mar d, elegant i plantosa i amb corbata posada, emperò crec que s, ha errat de dalt a baix; sa indumentària que duia era més per demanr entrada a ca, s sogres que per anar a trepitjar macs.

A s, aturada des berenar hem celebrat es natalici (cumpleaños, per tots aquells que no arriben pus enfora) d, En Ramon Taboada. Que per molts d'anys i que aquest no compt.

Hem seguit volta qui volta es Puig Roig, fent ses returades que menava es qui menava, hem begut a sa font des nesplier, hem contemplat es Morro de sa vaca, ses ruïnes de sa Torre de Lluç, i d'enfora, sa fosca des Torrent de Pareis, etc. etc. i seguint volta qui volta hem passat per ses cases de Cosconar, aficades davall unes penyes i que només guaita sa fatxada, hem trobat la gent que dinava i mos han demanat si érem de sa marca des "parats". I com que no érem des parats hem seguit camina caminaràs cap a una font per dinar allà, i ha resultat lo que sol resultar sempre que su allà era su allà, però segons sa manera de parlar d, Eu Pep, ja m, enteneu.

Anant idò cap an aquesta ditxosa font i davallant per un coster, En Llorenç anava tan entusiasmat que ha pegat culada i costerada que per poc s, ha consentit s, os mestre.

I heu de creure i pensar que a força de caminar i no aturar-mos hem arribat a sa font, allà hem fet foc i hem dinat. Hem pres un cafetet ben calent i avui si que han sortit s, essència i s, aigo de bones olors que oferia N, Adrover.

PUIG DE SES VINYES

Dia 15 de gener de l, any de gràcia i eleccions municipals i altres herbes polítiques, si no s, hi mescla més mal, temps de lluna plena, idò heu de creure i pensar que tota sa llocada de capellanam capellanam i En Mateu de sempre, ja mos tornam trobar a punt de partir de bell nou a càrrer la gandaina per muntanyes i turons, cap allà on tira es caparrí d, En Pep Estelrich, i heu de sabre, germans, que avui no ha tengut altre acudit més que fer-mos pujar an es Puig de Ses Vinyes, que és un bergant de puig que quan està dret, i hi sol estar sempre, arriba ben prop des mostatxos des puig Major que és un veïnat seu; però la cosa no havia d, acabar aquí ni així, perquè a més de fer-mos trescar per allà, mos havíem de repartir una arrossada feresta i un tros de cabrit i altres coses dolces i bones, per mor de sa celebració des vuitè aniversari d, ençà que es caps grinosos d, En Pep, En Tous, N, Adrover i En Mateu començaren anar de garrigues i muntanyes.

Bé, estimadíssims germans, abans de pegar ses quatre pinzellades de sa passejada d, avui, permeteu-me dir que de sa darrera crònica ençà, així mateix, i encara que hi trobeu un bon buit, es nostre bestiar ha sortit a pasturar i prendre s, oratge cada quinze dies.

Si en voleu sabre bé es net de totes ses que un servidor, no n, he fet crònica, demanau a l, amo gros, i ell vos ne donarà claricies. Jo només pos ara una espipellada d, un grapat, no de totes.

Una d, aquestes vegades mos tròbarem a Orient per pujar a l, Ofre per sa serra de sa Rateta, quan berenàvem devora un talaiot s, ha presentat un quidam que mos feia ceies i mala cara ferm, emperò sa presència, paraules i arguments d, En Pep mos deixen es camí franc i net de tot obstacle i impediment. Aquesta bona de passejada se va caracteritzar per dues coses: primera i segona; sa primera també se divideix en dues: a) i b); a) que va ser molt llarga, i b) que sa font a on En Pep feia comptes abeurar-mos donava tanta d, aigo com sa coa des moix; vessunyava una mica, qualque goteta, i vos ben assegurar que si d, aquella manera haguéssiu hagut d, omplir un tassó, quant i més

un poal,estic ben segur que ets àngels que han de sonar an es judici final s,haurien rebentat es pulmons bufa qui bufa i escardat ses trompetes sona qui sona i noltros encara no tendríem tapat es cul an es tassó tanta era s,aigo que rajava d,aquella ditxosa font. Sa segona cosa memorable d,aquell dia fou es col.loqui d,En Joan Bestard i En Tomeu Tauler sobre sa Constitució;no en donam explicacions perquè tots vos ne recordau millor que jo.

Una altra excursió va ser pujar i davallar es Galileu amb un ventagasser de cent mil dimonis,amb un Massanella tot emboirat,i encara sort,que sa part de Pollença i Can Picafort estava bastant clara.En Llorenç Tous no ha vengut.

Dia 18 de desembre s,esbart va prendre bordada cap a Alcúdia; En Rafel i jo no hi anàrem perquè havíem de dinar a Capdepera amb motiu de sa festa de l,Esperança.

Dia 2 de gener sa processó va ser aprop de per aquí,vui dir Sant Llorenç;se varen trobar a Capdepera i cap an es puig de s,Aliga i no sé a on més;jo no hi era.

Bé idò,escrites,dites i escoltades totes aquestes coses,tornem reprendre es nostro cap de fil per veure si enllestim sa mica de crònica commemorativa des vuitè aniversari de sa fundació d,aquestes ditxoses passejades.

Davant s,esglesieta d,Escorca mos hem reunit,dos dels quatre pares fundadors:En Pep i En Mateu(ets altres dos,Llorenç i Xesc,sobretot En Xesc,menen es ca magre amb tot això de correguera i caminera,i només vendran a dinar),llavors també han acudit En Biel Amengual,En P.Orpí,En Tià Salom,En Cil,En T.Suau Maiol,En T.Tauler,En R.Umbert i un servidor.Deixant dos cotxos suallà,i després d,haber comanat dinar i donat hora an es restaurant,mos aficam dins ets altres cotxos i arribam fins devora uns arcs o ponts que aguanten una canal o siquieta per passar-hi aigo;tot això està just devora s,entreforc de camins,dels quals un parteix cap a sa Calobra i s,altre cap an es Puig Major i Sóller;deixam es cotxos davall unes auzines i ja mos teniu per amunt i per amunt començant s,escarada amb la qual mos havíem de guanyar es dinar que mos oferien els parés fundadors i que noltros havíem de pagar.Passant p,es portell de ses cases de Meritxell el Sr.Pep ha posat un paper a ses barreres que deia "gràcies,l,amo",idò,què vos pensau?.Ben aviat berenam,just devora una font que hi ha un poc més amunt que ses cases,hem d,estar drets perquè per tot va aigo i humitat;i au si seguim per amunt i per amunt tenint sempre a la dreta es Puig Major tot ple de boira i amb sos bollets damunt que més valdria les s,hagués

s, hagués posat allà on tocaria haver-los-se posat es pobre malanat que va tenir tal ocurrència.

En Pep mos ha mostrat sa cadira del rei En Jaume, que pobret, devia fer sa seva planta encamellat damunt aquella cucuia veient passar boires. Llavors mos volia mostrar sa font de que no he arribat a aclarir si l, hem trobada o no, lo únic que sé és que hem trobat una bassa un poc més grossa que un erer i de set o vuit pams de fondària i plena d, aigo, per lo tant si això era sa font que cercàvem, molt bé, i si no ho era, també.

Sa caminada d, avui s, ha distingit per mor de que casi sempre anàvem sense camí ni carrera, i ara voltros direu, ¿com és idò que sense haver-hi camí senyat heu arribat a port? i jo vos contestaré amb lo que diu sa cançó: "S, altre dia en varen dir/que caminant feien via/jo vaig respondre i vaig dir/dispensau, jo ja ho sabia", i així, és estat, germans, com hem arribat a sa cucuia des Puig de ses Vinyes, emperò per arribar a dalt de tot hem hagut de pegar quatre estretes i quatre premudes perquè la cosa s, enfilava dreta ferm, i no era qüestió de badar en es portell.

Guaitant allà deçà, o sia a sa part que no hi havia es Puig Major, i es temps que sa boira se decantava una miqueta poriem veure qualque poquet s, embassament des Gorg Blau. Ja som a dalt, ja hem reposat i ja és hora de tornar partir, bé, i cap a on giram es bous? En Pep volia que davallàssim per una part que no fos sa mateixa de per allà on haviem pujat, emperò la cosa no va pintar bé. Trescant per damunt aquelles penyes En Tià Salom ha tengut un petit soscaire, es malanat ha posat ses beïasses en terra i s, ha fet un tai a un dit.

Un parci de més agosarats han davallat per un lloc que prenía cap avall com tot lo que davalla, però amb tot i amb això hi ha moltes maneres d, anar per avall, com hi ha moltes maneres de matar puces o d, anar del cos, com és per exemple: gruixat i espès o clar i avait com ses ànneres; bé, no vui embuiar pus fil, i com vos dic n, hi ha hagut que han davallat per un indret, altres han tornat un poc enrera per davallar per allà on havien pujat, i En Pere i jo hem pres per un lloc per on crèiem que mos aniria una seda, però sa seda ha estat per En Pere, perquè per jo ni seda ni un llamp, he romàs empenyelat, suspès entre cels i terra, sense anar envant ni enrera; En Pere que hem donava coratge i jo no em necessitava gaire, lo que necessitava era davallar peu pla i seure tranquil.

Llavors han acudit En Cil i En Tomeu Suau, i per ventura qual-

cun altre, i a força de bones paraules, de moltes i precises ordes: ara gira, t de panxa, ara posa es peu dret allà, i ara posa s, esquerra un poc més avall, ara aferra, t en aquella roca, no tenguis por, vénga, posa es peu damunt es gaiato, he arribat a davallar. En Pep ha tornat a replegar tota sa guarda i ja no mos hem tornat aturar fins a una font que hi ha devora es portell on havíem deixat es lletrero de "gràcies, l, amo"; allà mos ha abeurat i d, allà en dos bots ja som an es cotxos i fins an es Restaurant d, Escorca; hi trobam N, Adrover i En Llorenç, i amb quatre aferrades p, es coll i quatre espants d, admiració i de festa mos preparam per sa gran dinada que va consistir amb 12 racions d, arròs brut i obstacles: 1.620 ptes; vi: 400; pa i olives: 100; 12 taiades de cabrit (o cabrida) amb patates: 2.280; 10 trossos de greixonera de brossat: 600; una fruita que ara no me, n record quina era: 15; 1 plàtan amb bessons: 50; 11 cafès: 220 i llavors dues botelles de Dubois (paraula que indica sa casta d, un xampany i que com tot xampany és una espècie de vi color d, or amb bimbolletes i que te fa unes cussigoietes per dins sa panxa): 450 ptes. Tot això, "salvo error u omisión", dóna un total de 6.335 ptes que repartides entre dotze no sé que surt perquè es quatre pares fundadors mos ho han pagat, vui dir, mos ho havien de haver pagat, però els ho hem perdonat per lo bons al. lots i pels bons exemples que sempre mos donen; així mateix en pens que han pagat es xampany com a cosa simbòlica.

Es temps des dinar hem triat nom pel nostre grup; entre els que han fet més fortuna hi havia es nom "d, estels amb coa" que proposava En Pere Orpí i que a mi m, agrada més, i es nom "vidauba", proposat p, En Tous i que ha guanyat.

I res pus, germans; això s, ha acabat per avui, per això mos despedim i un poc oreia calenta partim cadascú a ca seva. Que per molts d, anys. Amèn.

PUIG DE GARRAFA, 29 de gener d, enguany. Lluna nova. Bon dia amb estones de vent.

Ell ja hi tornam a esser, i no ho sé com acabarà la cosa, perquè avui tendria orgues de sortir avortada aquesta passejada nostra perquè mos hi manquen dos estelons des bons: un és "s, ayatola" (paraula que no sé que vol dir però que avui l, hem dita moltes vegades, i ben bé que anava, crec que deu voler dir "reverend" o "venerable" o "qui l, ha feta que l, engrons", vulgui dir lo que vulgui dir, dic que hi faltava s, ayatola d, Artà que ha romàs a ca seva perquè havia de tirar junta amb sa Grossa de ses monges per posar orde a la casa. Llavors també mos hi faltava s, ayatola gros, l, amo de tot i de tots, es qui comanda i mos fa anar per allà on vol, el digníssim Pep Estelrich que acaba sa son devers sant Joan, escorxant un grip maleït que el fa estar en es banc de la paciència.

Sense aquets dos estelons o crosses tan indispensables hem anat coixeu coixeu tot lo sant dia, però així mateix mos n, hem desfet des trumfos, i ben bé. Ara ho veureu. Erem poquets avui, però un número complet i bíblic, set, com es dons de l, Esperit, com ses virtuts teologals afegides a ses cardinals, com es pecats capitals, com es dies de sa setmana, com sa mitja dotzena de frare... Ha acudit s, homo Mateu, que ha fet s, homo de valent per lo que vos diré d, aquí una estona; es seu cunyat capellà Biel, En Llorenç Tous, En Pere Orpí, En Tomeu Tauler, jo i En Tomeu Suau que avui era l, amo de ses ametles i es que duia es cap calent amb so senyalar camins i donar ordres i mirar mapes i papers que de deu pics nou no serveixen per res, ni tan scl's per lo que servien altre temps quan la cosa no era tan fina i t, havies de conformar en amollar-li d, acotat i darrera una cortina de sac.

Mos hem trobat a Andratx i d, allà hem partit. Però, segons em sembla, ja hem començat malament, perquè ho hem fet just a s, enrevés d, així com En Pep havia donat ses ordres: hem partit per allà a on tocava arribar i hem arribat per allà a on tocava partir; però això sí, i que quedi ben clar: es punts de partida i es d, arribada han estat es mateixos però amb so cap a sa coa, i sa coa an es cap, i entre caps i coes, ja mos teniu a noltros per avall i per amunt, i per amunt i per avall, per envant i per enrera, i per enrera i per envant. I ara voltros direu, ¿i com pot esser mai que entre tant d, anar i venir, pujar i davallar, avançar i recular vos hagi anat bé la cosa? Idò jo vos diré que sí; que tot ha anat una seda, gràcies a Déu. I una de ses coses més positives d, es dia d, avui ha estat sobre que sa base o cabrum també té una paraula què dir i que tam-

bé arriba a port sense gaire "estructures" o bardisses com poren esser per exemple: "ara aquí poreu seure mig minut", "ara poreu mirar a la dreta que hi ha molt bona mirada", "ara poreu riure tres segons", "ara toca berenar", "ara basta de seure", "ara hem de partir". S, organigrama, com se diu ara, pot estar molt ben pensat i traçat però es poble vol llibertat, i no ho dic, Pep, en to de crítica o de queixa, sinó per anunciar un fet.

I es fet ha estat, germans, que davant unes cases ben antigues amb un pedrís per seure, un ha dit: ¿i què berenam? i tot es poble ha respost a una sola veu: sí, amèn, berenem, berenem, que és just i necessari!! i ja mos teniu roega qui roega i beu qui te beu, i lla-vonses que hem segut fins que hem tengut "seguera" i hem partit quan hem tengut "partiguera", i hem roegat fins que hem tengut "roeguera" i per acabar mos hem empaçolat unes dolçures que jo havia duites de sant Llorenç i que tammateix En Ramon i jo no les haguéssim esvaïdes. Idò, com vos deia suara, hem partit quan hem tengut "partiguera" i no com ses altres vegades, que havíem d, agafar es cul amb ses dues mans quan En Pep començava a grunyar i a donar creu.

Hem tornat agafar ses messions i per amunt s, ha dit tirant llamps i pestes contra s, endemesa de UCD que mos enteferra com a cap de llista es ministre Caveró que té tant de mallorquí com jo de canonge; i com més amunt mos fèiem més llamps i pestes amollàvem resant rosaris de Caveros i amb crits de "vergonaya cavallers", "vergonya cavallers".

Enmig de tantes desgràcies ha brillat un consol; i aquí ha estat quan En Mateu ha començat a fer s, homo; es consol ha estat idò que En Mateu s, ha posat a trobar esclata-sangs, i vengà esclata-sangs i més esclata-sangs; i llavors ets altres darrera darrera, a trobar també esclata-sangs i esclata-sangs, de tal manera que quan ha vengut es comptar n, hem tengut 13 i un parei de girgoles; i això que em pens que hem estat tres (Biel, Tomeu i jo) que no n, hem trobat cap ni un. Amb aquesta esclata-sangada tan feresta a força de forces i amb moltes premudes i estretes hem arribat allà a on tocava arribar per dinar; i avui sí que ha estat una dinada solemníssima amb tantes coses bones com teníem: lo que cadascú duia, ets esclata-sangs torrats i ses dolçures des capellà de Son Macià. En Pere ha llegit unes gloses dedicades "al señor Caveró", gloses que tot es públic ha aprovat de sa primera a sa darrera.

Au, res pus!!

Es vespre abans, "el hombre del tiempo" havia anunciat per sa "tele" que a Mallorca hi hauria "nubosidad variable", i mos colgàrem confiant en que Santa Clara, per intercessió d'En Pep, convertiria lo de "variable" en "ausente".

Però... Ah! Una vegada més mos haguérem de convèncer de que es centralisme i sa infal·libilitat del Pare Etern no té res que veure amb so centralisme de Televisió Espanyola, on pretenen comandar fins i tot damunt es núvols d'es "Mare Nostrum", que sempre han estat autonomistes, encara que només sigui per fer sa punyeta an ets "escribes i fariseus" que caplleven devers Madriz.

Per un designi ancestral del Pare Etern (sense consultar En Suárez ni En Cavero), es despertador repicà amb una música de fons molt concreta: allò que sa Vulgata anomena "pluvia super gramen" i es nostros pagesos anomenen "brusca de caragols".

Davant una situació com aquesta, es forasters solen dir: "¿Quién dijo miedo, habiendo hospitales?", i es mallorquins: "Qui vol peix, que se banyi es cul". I això darrer és lo que decidírem fer es més valents, com a bons mallorquins, encara que només dos "per dallons", que ben mirat estan a sa mateixa altura que lo que he dit abans i que de tant en tant convé treure a prendre s'oratge.

A les 10 i busques, tal com estava previst, mos reunírem davant sa capella d'El Roser Vell de Pollença es més "dallonuts": En Pep Estelrich, En Tomeu Suau, En Manuel Bauçà, En Llorenç Tous, En Biel Amengual, En Mateu Canyelles i En Pere Orpí. L'amo de Son Macià i es majoral de Sant Llorenç des Cardassar, com a representants de ses contrades de Llevant, havien jurat i perjurat que, tant si plou com si fa neu, no farien anques enrera, però a s'hora d'estrènyer mos deixaren en là, com sa jaia Miquela.

Amb s'ajuda d'es fil d'es telèfon estiràrem sa llengo an En Joan Rosselló, que tengué sa barra de dir, assegudàs a sa seva poltrona rectoral, que certes regles relacionades amb sa meteorologia ell les se passava per allà on no dic per no escandalisar ningú. ¿On s'ha vist mai, saltar-se ses regles com si res? Ni que fos una fadrina vella en plena menopàusa! Es mestre de novicis, com era d'esperar, començà a treure foc p'es queixals i a flastomar a la descosida, com va veure que, malgrat es seus esforços i es seu posar cara de prémer per ensenyar ascètica i mística an es postulants, havia fet ets ous en terra. Va fer a sebre que tots aquells que havien fet sa farina blana per quatre gotes de no-res haurien de tornar començar es noviciat des de zero, i que com a càstic els faria jeure amb sos talons darrere. ¿AH, idè? Més se'n mereixen, per covards!

Mentres tant, qui més qui manco tenia una fam que l'alçava, i anàrem a posar forqueta en es claustre d'es convent de Sant Domingo (una de ses dotze esglésies que hi ha a Pollença). Allà berenàrem de pa i callem amb olives, i com a bons capellans visitàrem s'església i es museu, que mos deixà amb un pam de boca.

Per si encara no ho sabíeu, s'excursió havia d'esser a sa Cucuia de Fartàritx, però no feia temps d'anar a encalçar moixos per dins sa garriga. A proposta d'En Pep, que sempre troba solució per tot (llevat d'es cabildo), decidírem anar a encalçar es moixos davall teulada. Dins s'olla d'es subconscient hi bullien aquells versos d'es "vate" pollencí:

"Lluc per Mallorca és encara
lo sant racó de la llar..."

I com que Mallorca som noltros, li envelàrem cap a Lluc, resignats a fer una excursió de pou aturat.

P'les camí nos aturàrem a contemplar sa neu, que pasturava per damunt sa Serra com un ramat d'anyells immaculats. Es Puig Roig estava tan enfarinolat que pareixia es Puig Blanc.

Arribats en aquell gran casal de Lluc, lo primer de tot anàrem a fer una serenata gregoriana a la Mare de Déu. Es frares nos obriren ses portes d'es seu cor i fins i tot ses dies rebost: nos donaren una sala per endojar, una foganya per fer foc, llenya per cremar, cadires per seure, lleugonissa per torrar... Amb una paraula: no hi faltava un emèn.

Enrevoltats a s'escoufapanxes, cantàrem quatre cançons per entrar en gana. Llavors tastàrem sa sobrassada d'es freres, que si no nos enganaren ora entravessada de carn de porc i de cabra. Al cap i a la fi, tant és belar com grunvir.

Panxa plena, i quan En-Manuel se cansà de tenir es monopoli de sa foganya amb s'excusa d'eixugar es seu mata-freds, nos donàrem amb coratge de visitar es museu. Com que tanmateix se brusca que queia no era sa d'abril, aquell dia nos pegà per veure trastos veis.

Es museu de Lluc és una verdadera meravella digna de visitar. Nos vos contaré tot lo que hi ha perque es qui no hi eren se quedin amb ses ganas. Així n'aprendran, una altra vegada, de no fer anques enrera.

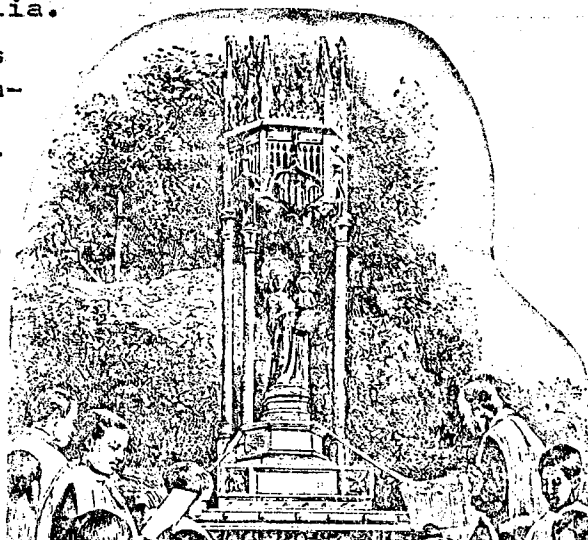
Entre altres coses vàrem veure sa finestra per on diuen que se despenjaren ets autors d'es famós robatorum i es llit on se suposa que s'amagaren: per llevar temptacions, li han acurçat es faldons (o sigui, al revés que a ses dones). Si per un cas de casos hi tornen anar lladres, crec que se n'hauran de tornar braç sonant i oreia fumant, perque han pogat retxats a ses finestres i ses vitrines estan ben tancades. Lo únic que queda a lloure són uns lingots de plom així de grossos. Si qualcú else fa sauvatges, ja tendran una pista: es lladre és aficionat a s'halterofilia.

Però nó cregueu que només eren ses vitrines d'es museu que estaven tancades amb pany i clau. També hi estava sa sala on tenfem ses motxilles. Després de mobilisar tota la reverenda comunitat i tots es missatges de la casa, corregudes d'un vent i corregudes de s'altre, a la fi va aparèixer sa ditxosa clau.

Mos despedirem del Pare Prior, En Ramon Ballester, i anàrem a estirar una mica ses cames p'les camí d'Aubarca. Ets aubellons havien rebentat, i es torrent davallava manades fetes, amb una aigo que pareixia brou de calçetí. Amb sa romàntica idea de contemplar una cascada, mos amollàrem per dins es goret, amb aigo fins dos o tres pams a baix d'es ge-nois. Es sullerics dixien que férem moltes "putades".

Com a darrer acte, en lloc d'anar a cantar Vespres mos aficàrem dins es bar a glopetjar una mica. Tots demanàrem cafè, però amb més variants que mosques no té un ase: totsol, taiat, amb llet, amb sucre, sense sucre, descafeïnat amb aigo, descafeïnat amb llet... An es meu compte, només mancà una variant per fer es deu reals justs: descafeïnat sense aigo ni llet.

I això és tot. Que no sigui sa penúltima.

I ell no en sortim de passejades; es dies et passen volant i no te'n tems i ja has de tornar a partir. Sempre hem de tenir sa mula - defora, però benhaja aquest gran bon pensament d'ara fa poc més d'un any, quan En Rafel i jo començarem a acudir a aquestes hores santes quinzanals!

I ara voltros direu: "Bé idò, a què ve tot aquest introit?" I jo vos diré que no és ni més ni pus que per començar a enrengar sa mica de croniqueta d'aquesta passejada d'avui, dia 23 d'abril, dilluns, - dins es quart minvant de sa lluna.

Es punt seliejat que teniem triat com a meta o lloc d'arribada no era altre que sa Cucuia des puig Tomir, un puig que és tot un homo de puig. Però una cosa és es voler o es dir i s'altra és es fer o s'arribar-hi, sobretot si per arribar-hi has d'anar darrera En Pep - Estelrich, cap indiscutible i indiscutit de ses nostres caminades - clericals, perquè En Pep fa tenir ver allò de què sa distància entre dos punts (sa més curta, s'entén) és sa retxa dreta o línia recta, - però dic que ho fa tenir ver per fer tot lo contrari; perquè, per - anar allà on tocava anar mos ha fet fer més volteres que la gran gota, i no només això, sinó que encara ha gosat anar contra sa llei de sa gravetat, perquè en comptes de fer-nos pujar per amunt (que és - lo que pertoca quan un s'ha d'enfilar), idoi no: ha començat a fer-nos anar per avall i per avall seguint es llit d'un torrent, i això no ho entenia ni es rector de Sa Pobla, Tià Salom, que és un home - llest, i que de viu passa de mida, tant que el Bisbe el té com un - des seus homos de confiança, encarregat de fer aguantar es llum dret a tots es capellans de sa part d'allà. Ets altres tampoc no ho vèiem massa clar allò de pujar devallant, però no dèiem res; mos bevíem es cop com sa figuera. Era En Tià només es qui remugava i se queixava.

Seguíem devallant per dins es torrent, i com que tot té fi en - aquest món, fora l'amor de Déu, ha arribat es moment que En Pep ha - trobat que bastava de devallar i ha dit: prou! Noltros mos hem aturat, i hem començat llavors a seguir, sense pujar ni devallar, fins que ha arribat es moment d'haver-nos d'enfilar.

Però, amb tot i amb això, abans de començar sa vera pujada, hem tirat junta, i justament d'allà on érem veien ses teulades d'unes - cases, i noltros, pobres ignorants, hem demanat quines cases eren - aquelles, i En Pep, donant proves una vegada més des seu sebre, mos ha dit que aquelles cases eren de sa possessió de Miner... I, bona - cosa va haver dita es malanat! Ell ja hi ha hagut es rector de Sóller, es campaneter Miquel Gual, homo gros i de bones trossades, que ha -

tingut foc dins ses sabates, i ha mogut abelles perquè tots volguéssim passar per Míner; i ja me teniu sa guarda, camina caminaràs cap an aquelles ditxoses cases. Mos ha rebut un bon estol de cans que feien una escandalera de cent-mil dimonis; hem saludat l'amo, hem begut, i hem seguit es tarinyot per amunt i per amunt, pujant an es Puig de Ca. Emperò, germanets, aquí han estat ses bones, perquè la cosa d'enfilava ferm, i l'amo de Son Macià acabava es menuts de tot, i per poc mos ha batut es peus. Hem aturat sa processó damunt una cu cuia de bona mirada, i el pobre ha menjat una mica, ha recobrat forces, i llavors ja no hi havia qui l'aturàs.

Hem acabat de pujar es Puig de Ca, i llavors per avall s'ha dit! I aquí hem tengut un altre soscaire: En Joan Darder, rector de l'Encarnació i missioner preconitzat, ha començat a fer flaca, degut an es genolls que li feien figa i no el volien aguantar. En Pere Orpí, jo i ell hem romàs una mica enrera per reposar i recobrar forces; li hem descarregat sa motxilla, i l'home ha tornat investir; ets altres mos havien esperat una mica més envant. Ets homos llests i més sabuts han dit que li havien de fer un mocador part damunt es genolls, i així s'ha fet.

Hem tornat partir, i ara sí que se pot dir que hem començat sa pujada darrera o s'investida final an es cap-curucull des Tomir, tots, fora En Manuel i En Llorenç Lladó, que havien pres muntanya amunt pes seu compte, i bona nit set sous! ja no els hem tornat trobar fins a dalt de tot.

Noltros, humils i mansuets, hem seguit pes camí, i amb qualque reposada i passant per devora lo que foren unes casetes de neu, i replegant quatre buscais, tronquets i un poc de remutxalla per començar foc. Hem arribat an es cim tard ferm, i allà mos teniu dinant devers les quatre tocases, consolats amb ses dolçures que duia l'amo de Son Macià de part de ses seves monges, bones dones de dalt a baix, perquè les pobretes benaventurades havien fet per avui onze flams dins tassionets, posant-hi fins i tot ses onze culleretes, per fer lo que havíem de fer, que no era altra cosa que buidar es tassionets, i això sí que s'ha fet amb fidelitat de seminarista d'un temps. La cosa ha quedat ben confitada, perquè des tretze personatges que érem, n'hi ha hagut dos de molt sacrificats que se n'han afluixat des flam, perquè ets altres en poguéssim menjar un de sencer, o almanco així ho creim i deim, i - com deia sa doctrina d'un temps - "amb aquesta esperança vull viure i morir". Amèn.

7 de maig de 1979, dilluns i quart creixent. S'Esclop.

I ara voltros direu: I qui han estat es dos beneventurats que han arribat primer allà a on tocava arribar a les nou i mitja des matí? Iddò jo vos diré que hem estat jo i En Tomeu de Son Macià, es dos de més enfora que vivim dins les mars perdudes per sa banda de llevant amb baula de xaloc. Ja mos teniu idò esperant davant s'església esbucada D'Es Capdellà esperant el sant adveniment. Es primer que ha tocat comparació ha estat el poeta Pere Orpi, es veïnat de més aprop que tocava fer estona que hauria d'haver arribat. Llavors s'entregaren es ciutadans Pep Estelrich, Llorenç Tous, Tomeu Suau, i En Manuel Bauçà que no és ciutadà però ha vingut amb ells per estalviar benzina. En Rafel, En Biel i En Mateu, no han vingut per raons de pes i fortes i un bon greu de l'ànima que els ha sabut.

Amb sos cotxos li hem estret cap a ses cases d'es Galatzó i després de demanar permís per deixar es cotxos hem agafat es cul amb ses dues mans i per amunt s'ha dit, ben prest es poble, com en altre temps el d'Israel qual pelegrinava pel desert, ha demanat berenar, sobretot es qui duia es cap més calent amb això d'es berenar era En Tomeu Suau, però el pobret se n'ha hagut d'espessar ses ganes, perquè tanmateix no hem berenat fins que En Pep ha trobat que era hora de berenar i no ho ha trobat fins que hem arribat devora un pou enmig d'un comellar amb una aigo ben bona; allà idò hem posat miques i hem reposat una estona, i de fet hem començat sa pujada pròpiament dita envestint per amunt, entre moltes argelagues que mos rapinyaven braços, cames i altres coses i tot, si venia bé. A una de ses fumades de per allà dalt hem pres cafè d'es que duia En Tomeu Suau i hem menjat caramel.los d'una beata d'en Llorenç Tous, uns caramel.los de cafè amb llet forrats de "xicolate". S'altra aturada l'hem feta damunt una era aprop d'unes cases escu-cades i davant un penyal així de gros que semblava un fic immens, fic que si l'haguéssim de dur aferrat a un dit o an es clotell mos faria caminar a l'orsa. I au, vénga per amunt, perquè vos assegur que aquell cosset d'En Pep ho és creuós, ell no pot sofrir que seguem una estona tranquils. I cap a sa font d'es Quer, amb una aigo de lo milloret. I altra vegada per amunt i per amunt i per amunt, féiem comptes dinar damunt s'Esclop però llavors hem trobat que mos convenia més no dinar-hi, i d'aquesta manera hem posat forques dins es tancat de ses quatre parets que romanien d'una barraca o caseta, hem fet poc i hem dinat amb so nostro espai, després de dinar En Pep mos ha deixat reposar mitja hora. Gaiatos en marxa i torna-m'hi torna-hi. Hem pujat damunt de tot

de s'Esclop, hem escampat la vista, hem trescat per allà dalt, visitant lo que queda de sa caseta d'un francès que fa més de cent cinquanta anys va viure una temporada per allà esperant que passàs es meridià de no sé on; però resulta que l'homo va haver de partir de quates perquè degut a sa guerra d'En Napoleó, hi anava gent a fer-li sa pell, i un pagès de per allà baix que li pujava per sa grípia el va avisar i així es malanat va tenir temps de donar-ho a ses cames i se va porer embarcar devers es port d'Andratx; tot això ho sé perquè es nostre mestre Pep mos ho ha comptat, suposam que és ver, perquè val més creure-ho que anar-ho a cercar. Ara lo que falta sobre si es ditxós meridià va arribar a passar o encara el porem esperar d'asseguts; de totes maneres es temps que hem fet sa gamba per allà dalt no ha passat ni ell ni un altre de meridià, i encara sort de s'encalç que varen donar en es francès perquè si no li haguessin fet aprop a lo millor encara l'haguéssim trobat esperant.

I com que ja no podiem pujar més amunt hem començat a davallar i com que per davallar tots es sants ajuden; En Tomeu Suau i en Llorenç Tous han rebut tanta ajuda que han pegat de cul un grapat de vegades.

I així com anàvem davallant més mos acostàvem abaix i més enfora mos féiem de sa cucuie de ses muntanyes, però vetaquí que mentres féiem aquesta cosa tan bona de fer, com és ara acostar-nos a un lloc i al mateix temps decantar-nos de s'altre, que això qualsevol boig ho sap fer, vetaquí dic que En Tomeu Tauler, zàs, ha trobat un tronquet amb dues puntes talment unes banyes, i ja me teniu banya per aquí i banya per allà i ell tot xalest; au, ja me teniu un capellà banyut; i encara no havíem caminat gaire més com En Pere Orpí, tac, m'afina un altre tronquet més petit que es d'En Tomeu amb dues puntetes de devers quatre dite talment uns banyons, i ja me teniu un homo tot content i un altre capellà banyut. I d'aquesta manera, amb s'alegria de ses banyes d'En Tomeu i En Pere i amb so desig de noltros també trobar-ne hem arribat a ses cases allà on teníem es cotxos i cap a ca nostra falta gent.

Dia 4 de juny de 1979, dilluns i quart creixent. Bon dia de sol, però calitjós. Puig Major.

Excursió, enyorada, sospirada i desitjada; summum de ses excursions, fita de trascadors, punt final de capbuits com noltros; coronament i clau de volta dels anhels del cor des nostro Para i Mestre, Pep Estelrich.

Tota sa capellanada, que avui era molta nos hem trobat davall ses auzines que hi ha a s'entreforc de camins que van a sa Calobra o cap a Sóller. Però com sempre, i com a cosa de raó natural, no hem arribat tots en es mateix moment, per una part En Pep Estelrich i no sé qui més eren a dur es cotxo allà deçà, i allà deçà era es lloc on havíem d'anar a sortir es capvespre, i per s'altra part ha resultat que En J. Bestard tenia es cotxo que li coionetjava amb lo de s'aigo i es radiador i també a ell i en es de Sóller els hem hagut d'esperar. Reunida i arreplegada tota sa llocada hem començat la santa pujada. Encara no feia cinc minuts que caminàvem i ja nos hem trobat amb sa primera barrera tançada amb pany i clau; per seguir envant l'hem haguda de botar o bé botar sa bardissa de reixeta anant vius a no despenjar segons quines parts estratègiques del nostre cos que estan ben posades allà on estan, perquè fora de lloc fan poca vasa ferm. Quatre passes més, i un altre portell embarrat, i ja nos tens fent sa mateixa endemesa que suera, però tot ha seguit es seu curs normal i natural tan lo que penja com lo que està fixo. D'aquesta manera hem seguit per amunt i per amunt entre carritxeres i argelagues i altres herbes per un estil fins que En Pep ha tingut el sant acudit de fer-mos aturar per berenar; tothom ha fet lo que havia de fer que no ha estat altra cosa més que asseure-se i començar a enforar i això que ja n'hi havia que havien fet aquesta funció abans de partir de davall ses auzines quan En Pep no hi era, perquè si hi hagués estat això no hagués passat de cap manera, s'ha de berenar quan toca berenar, i toca berenar quan En Pep troba i foris.

Panxa plena hem tengut coratge i força per envestir de bell nou per amunt per una costa ben aspra i empinada, principi i començament d'altres costes ben aspres i empinades que nos esperarien tot lo sant dia; perquè després des berenar hem començat se primera llargarudíssima costa, i devers mitjan camí nos hem aturat davall una auzina solitària esperant arribar tots; hem reposat una mica i hem

tornat començar ses premudes i estretes per arribar an es primer damunt, allà hem pogut alenar una mica a pler i prendre forces per seguir, ara per avall i per avall, emperò amb unes perspectives feresses de, en esser dins es comellar tornar agafar bordada i per amunt i per amunt per unes rossegueres que feien perdre s'humor an es més pintat. I pintats o sense pintar n'hi va haver més de dos que el perderen de casta granada a s'humor com és ara es padrí jove d'En Tomeu Català que ja, a ses primeres estretes, feia un quart vot com es jesuïtes, i no d'obediència an el Papa sinó de no tornar pus amb noltros an aquestes santes excursions. Un altre que també ho contava espantós era es rector de Capdepera, Mateu Gomila, que ha estat a punt de fer-ne una de grossa, tan grossa que en Cil li ha hagut de donar fregues part damunt un jonoi. Es tercer que ha perdut ses riaies de casta granada i panteixava de valent fent més returades que un ase vei, ha estat en Joan Bestard, que assegurava i tornava assegurar que era més bo de fer escriure un llibre que potoiar per aquells paratges. Amb tot i amb això fent ses aturades corresponents, bevent es glopets que tocava i menjant es "xicolate" d'En Manuel, hem acabat es darrers empits, aspres i mals d'anar entorn, però a la fi hem arribat casi a dalt de tot, i dic casi a dalt de tot, perquè es militar fa anys que ja va posar barra de cà i no hi ha qui hi paci es boig per allà. Si hi vas per davant ja no et deixen passar i si hi vas per allà on hi hem anat noltros uns paratges ferests i que el dimoni hi perdria una ànima, (amb raó se diu es comellar de l'infern) quan es soldadets t'afinen et fan buidar més aviat que depressa, que això és lo que mos ha passat a mòltros després d'haver reposat una mica. Perquè heu de creure i pensar que es rector de Sóller, Miquel Gual, es des Port d'allà, Llorenç Lledó, i es nostro pre-diacà de Sant Llorenç, es solleric Ramon Lledó, li han estrat per amunt cap a ses bolles, això són bolles! però malhaja s'hora que varen tenir s'acudit de posar-les allà damunt, més valdria les s'haguessin posades a un altre lloc i així les haguessin tengudes més mal a pler i no les mos haurien deixades per Mallorca ets americanots ditxosos; aquests tres ambaixadors, havien de fer un parlament amb un capità conegut seu i que ja sabia que noltros invadiríem zona militar, però el pobre no es pensava que arribàssim tant amunt, se pensava que passaríem molt més enfora, quan els tres idò eran a veure aquest homo, s'ha presentat un "jeep" que és un cotxo com a mal fet i que té molta força i pot anar per mal camí, i es soldadet que ho manava, ha davallat i mos ha enflocat més o manco aquesta antífona: "Convé que davalleu si no voleu que vos facen davallar amb so "mauser" (això des "mauser", diuen ets entesos, que no

és cap taiada de llom sinó com una escopeta de caça però en gros, i que en llos d'escupir perdigons, escup uns confits de ferro o llautó, rostits i acabats en punta i que quan s'afiquen dins el cos et fan tantes cussigoies que perds ses riaies i tot) noltros en aquell garameu de soldat li hem dit que teniem permís des capità Oliver, i així ha callat i ha partit, que això era lo que havia d'haver fet totd'una i no venir a empipar i a cercar ronya per gratar.

Hem esperat una estona més fins que han davallat aquells tres que s'han presentat coa baixa i amb cara de pencuit fred. Aquell homonet els ha fet es cas que tocava fer-los els ha convidat a prendre un refresc, i bona nit si et colgues, més avall en donen dos i muiats d'oli.

Hem agafat es cul amb ses dues mans i per avall s'ha dit. Però encara hi mancava es darrer soscaire. Noltros encortats davant es dos bollots i tots ets altres ormetjos que han profanat sa cucuia i voltants des Puig Major i vénga a fer retratos i més retratos, quan vet-aquí que mos hem trobat amb unes barreres obertes però amb un parei de soldats que guardaven, n'hi havia un que davia ser es caporal i es qui les comandava i que cuia com ets altres es seu retratet penjat an es butxacó de sa camia, mos ha dit ou, germanets, i mos ha demanat que li donàssim es "rodet o "carrete" de ses màquines de retratar, es més bons al.lots, Bestard de Sa Pobla, un altre i jo els hem entregat, ets altres: Pere Orpí, Ramon Lledó i Joan Bestard, han fet es boig i han passat de llis, i es padrí d'En Català també passava sense dir res però es sentinel.la l'ha cridat a l'orde i li ha pres es rodet.

Hem seguit carretera avall fins que d'es cap d'un poc hem pres un antic camí de nevaters. Feim una aturada i decidim anar a dinar a sa font d'es coloms; d'aquesta manera abans d'arribar-hi porem beure a voler i a pler i tota s'aigo que aúiem de reserva dins botelles i altres aparelles per traginar líquids. Seguim idò per avall per avall, amb En J. Bestard darrera darrera aspergiant i renegant i maleïnt, d'aquesta manera arribam a se beneventurada font des Coloms, i bevem a voler, però a poc a poc, perquè aquesta ditxosa font rajava molt en bones, feia dos cocons, a un l'hem deixat fer perquè hi anava molt poca aigo i a més hi pasturaven sangoneres, a s'altra cocó hi degotava més aigo i semblava que no hi havia tantes sangoneres o per ventura cap.

Després de reposar una estona, s'estona que segons ets horaris establerts p'En Pep tocava reposar, hem tornat agafar ets atapins i per avall s'ha dit. En dos llongos hem estat abaix, a sa carretera de Sòller an es Puig Major, i allà hem reposat una bona estona, mentres En

Pep i En Mateu i ets altres xofers han anat a cercar es cotxos amb sos que teniem aquí a punt per aquesta feina.

Preparant, es qui quedàvem, se pròxima excursió, rabiosa, i que ha d'acabar, segons males llengos, amb una arrossada feresta, hem esperat cadascú es seu carruatge i d'aquesta manera tothom ha pogut tornar a ca seva que és lo que toca.

I res pus, tal dia farà un any i qui no ho cregui que ho vagi a cercar. Amèn.

Teix, 18 de juny de 1979.

Idò heu de creure i pensar i creure que dia 18 de juny de l'any qui ve farà un any rodó que vàrem fer sa passejada de final de curs, que l'hem feta avui, dia 18 de juny d'enguany. Es lloc triat per posar punt a ses nostres santíssimes ~~XXXXXXXXXX~~ caminades no ha estat altre que ses casetes del rei En Sanxo, devers Es Teix. I així com hi ha moltes maneres de matar puces i moltes maneres de confessar beates, també n'hi ha moltes de maneres d'anar an aquestes bones de casetes. Sa majoria hi hem anat a peu i fent volteja; altres, sa minoria, amb cotxo. Era una minoria molt necessària, sobretot avui que tenia sa greu responsabilitat d'aguiar es dinar per tota sa capellana-da que malavejava arribar a sa cucua d'es Teix per poder-la tornar davallar i d'aquest manera equilibrar sa balança amb això d'anar i venir, pujar i davallar, riure i plorar, donar i rebre, omplir i buidar i tota la resta que sabeu.

Bé idò, mos hem trobat tots es de s'Estol damunt es Coll de Sòller, davant es bar de Ca'n Topa. Era sol ben alt i hora de partir i En Manuel no arribava. Segons males llengos, s'havia de trobar amb En Tomeu Suau a un cap de cantó de no sé on, i sa qüestió que En Tomeu ja hi havia una bona estona que feia s'onso p'es Coll de Sòller i En Manuel, feia a sa paraula i an es cap de cantó, esperava el sant adveniment que no arribava a venir. Cansat d'esperar s'ha fet trons d'En Tomeu, sa paraula i es cap de cantó, i ha pres bordada per amunt fins que ha trobat sa guarda.

Es gros rector de Sòller i En Tià Salom que tampoc no és nanell ni de casta petita, han partit amb so cotxo carregat de coses bones i li han estret cap a ses ditxoses casetes que diuen que va fer fer el rei En Sanç per posar remei an es seu aüfegó. Tots ets altres hem partit per avall cap a sa font de la Reina, "Reynando Isabel II" diu sa inscripció; allà hem berenat, i després hem davallat encara una mica més, abans de començar sa pujada; es sol no bada-va gens ni mica i, ben entusiasmat, feia lo que toca fer, o sia, encalentir i encalentir, com es capellans que si fan lo que han de fer diuen misses i més misses.

Entre moltes pujades i qualque davalladeta, mos fèiem amunt i amunt, i d'aquesta manera hem arribat a ses fonts anomenades de Sa Paret i d'Es Voltor, estan aprop una de s'altra; sa de sa Paret està devora una paret --això és ben clar-- però s'ui de sa font o lo que fos estava ben amagat i tapat de romeguers i herbes. Sa d'es Voltor està més a la vista amb un caramull de pedres o marget que li fa com a de capell; damunt aquest capell hi havia quatre despulles d'un menet que hi degué acabar ets alens batent es peus dins ses arpes de qualque voltor o qui sap de quina sauvatgina. Hem seguit fins a sa font de sa Serp, i deixant ses motxilles hem pujat fins a sa cucua més alta d'es Teix. En Manuel ha deixat sa guarda i ha anat a aficar es nas a una altra cucua.

Mos hem abeurat a sa font de sa Serp i d'allà hem pres ets atapins per avall i per avall amb so delit d'arribar prest a ses casetes del senyor Rei, per poder treure panxa de mal any; davallant idò, i qualque estona de mala manera, perquè no havíem pres per allà on tocava prendre, hem arribat a ses ditxoses i sospirades casetes, i allà... oh meravella de meravelles, oh prodigi de prodigis, oh mans consagrades i untades pel sant crisma, oh mans una i mil vegades beneïdes i rebeneïdes, per construir amb un mínim d'estructures dues paellasses com a rodes de carro per calmar sa fam nostra sacerdotal i no, d'ànimes ara, sinó de s'arròs que En Miquel Gual havia preparat com a miracle gloriós que serà recordat mentres el món sia món, i de generació en generació pels sigles dels sigles. Amèn.

Allà hem trobat En Cil i En Tomeu Morey que s'han afegit a sa concelebració arrossenca que, fervorosíssimament, hem celebrat entre tots. De paella n'hi havia a voler, n'hem poguda menjar fins que la mos hem tocada amb so dit, porfem refegir i tornar refegir i encara n'han sobrat dos plats afavorits; més o manco n'ha fet un quart de quilo per cap, quinà animalada! Llavors hem investit an es dolç, i vos assegur que tampoc no hi havia cap capellà que hi fes nassos, perquè ja se sap que de tot això de la menjua es capellans en som ben afectats... però, dit entre noltros i ara que ningú mos sent, són molts, arreu arreu, que no són capellans, i també en són ben devots de les taiades i del dolcet dolcet. Tothom coixeja d'es mateix peu. Per fer es deu reals justs hem begut xampany molt fresc que mos han regalat uns homos que duien ses claus de ses casetes i que havien pujat per menjar-se una porcella rostida i llavors jugar una estona a pegar tirs de bondeveres.

I no ha acabat aquí la cosa. Mancava s'acte de final de curs, amb discursos i cançons. Ha encetat la cosa En Mateu Gomila, fent de lleó i pegant bramuls com a ses pel·lícules de "La Metro". En Miquel Gual feia de rei En Sanxo, homo magre i malaltís; En Pere Fons, de gentil i garrida Maria, esposa del rei; En Pere Orpí, de narrador i estones, de ballador amb En Llorenç Lladó que també xerrava i posava música i feia coses. En Pere Fons duia una corona de brotets, i s'ha entaferrat dues dallones rodonenques o mitges llimones a ses parts altes, allà on mancaven degut a que figurava lo queno era. En Pere Orpí ha recitat un romanç anònim, emperò fet seu, on se contan ses endemeses d'es malanat rei En Sanxo i altres balandrines des seu temps i sa seva dona. Hem rigut de casta granada que era lo que interessava. Entre i entre, un homo d'aquells que no era d'es nostros, però que amb sos seus s'ha afegit an es caramull i també reia a les totes, mos ha preparat un xarop que tant si volies com si no, te feia anar oreia calenta; no és raro si entre ses terasetes d'es quatre garameus nostros i es suquet, la cosa anà llatina ferm.

Calmades ses riaies, aplegats es boliquets i posats cabals amb so rector de Sóller, hem pres es capavall i ja no mos hem aturat fins just devora ses cases de sa possessió d'es Teix. Allà hem llegit ses cròniques que dúiem atrassades i hem promulgat ets Estatuts d'es Cavallers de la Vidauba. D'aquesta manera hem posat punt oficial a ses passejades d'enguany, curs de 1978-1979, quedant citats i convocats per dia 10 de juliol a les 10 d'es vespre (les 8, hora del Bon Jesús) davant sa "missa" d'es Port de Pollença, per anar a trescar de nit i amb lluna. D'aquesta manera no perdrem es tranc de caminar per dins sa garriga i serà una preparació per a tots aquells que faran es curset d'estiu.

Ell què me'n direu! Ja hi tornam a esser a ses parades de ses cebes! I és que es ditxós Pep no en té ni un minut de repòs, i vénga cap a llevant i vénga cap a ponent, i vénga per amunt i vénga per avall, i noltros nyeu nyeu, darrera darrera.

Oficialment, ses passejades d'enguany varen començar fa quinze dies que, per entrar en gana, mos vàrem estirar ses cames devers sa Comuna de Bunyola... Malgrat es mal temps d'aquests dies passats, ha fet molt bon dia; pam envant, pam enrera, som es mateixos de l'any passat, llevat d'En Rafel Umbert que ha demanat sa dispensa de vots caminadors, fins i tant tengui ses teulades de la parròquia a punt de rebre aigades i altres inclemències metereològiques, com són trons, llamps, calabruixades, neus, gelades, vent, fred, calor i altres herbes que fan anar la gent oreia de llebre. En compensació, tenim un personatge nou i fervorós (per enguany només vindrà un parei de vegades, perquè ha d'anar a Barcelona a fer escola, però escola de sa rabiosa, no de per aquí: seminari i quatre sermons a capellans que tanmateix sempre quedes malament, perquè sempre n'hi ha que se creuen sobre més que tu); dic això, que aquest personatge ha de fer escola per Barcelona, an ets estudiants d'aqueis que llavors no se donen raó a escriure articles a revistes i publicar llibres, articles i llibres que només llegeixen es quatre tronats i brusquers; aquest bon homo s'anomena Miquel Ambrós: de jovenell va estudiar en es nostro Seminari, acabant sa carrera amb sos monjos de Montserrat perquè s'havia fet des seus; llavors va baratar de comptes i se va fer ses sopes devers Alemanya, deixant es monjos de banda, i ara ja té es papers tirats per tornar ser des nostres.

D'ets altres personatges no en deim res pus, perquè tots els coneixeu. Veig que hem recobrat en bona salut el germà Adrover, fundador i promotor d'aquestes ditxosíssimes passejades i portador fervorosíssim de ses aigos de bona olor, per fer ses ablucions després de dinar.

Des personatges ja no en direm res pus més que En Biel i es seu cunyat en cara no s'han integrat dins es grup; no sabem si van pes seu compte o si estan tan enfeinats que sols no tenen lleguda per fer un estirament o un badai en pau i tranquil.litat.

En Llorenç Tous, que ja va començar a coionegar de granat l'any passat, veig que enguany fa dos dobbers de lo mateix; ja se n'avendrà! És ell que fuig de sa comunitat, noltros no l'engegam.

Bé, ara ja és hora de posar qualque cosa de sa passejada d'avui, segona des curs, que ha consistit en trescar i enrevoltar es Puig Caragoler de Femenies, que és un puig veinat des Puig Roig, amic nostro de l'any passat, tots dos devora Lluç, com sa majoria de muntanyes altes i grosses de Mallorca.

Sa crònica d'avui se podria resumir com es manaments de la Llei de Déu, en una sola paraula; i és que heu de creure i pensar i pensar i creure que, com sempre, nos hem de trobar a un lloc concret i determinat, per llavors tots plegats partir a deixar cotxos o partir ja a sa passejada; nos hem trobat idò allà on nos haviem de trobar, i hem partit cap allà a on haviem de partir, emperò ha resultat que En Tomeu, rector de Montuñri, ha demanat an En Pep si haviem de seguir tot dret; En Pep li ha dit que sí, però - i li ha advertit ben clar - "darrera jo"... Emperò, germans, ara digau-me voltros si aquesta frase no pot resumir bé, com vos deia suara, tota s'excursió... Què dic, tota s'excursió? Tota una vida! i mil vides si les tenguéssim, i retrata tota una persona, i tot lo que vulgueu voltros; ni si fos el Bon Jesús... Aul Segueix! Però, vine darrera jo. I lo bo és que tots, "cou-cou", li pitjam darrera i no el deixam... Per paga és es qui en sap més, per ara.

Com a cosa nova d'aquestes nostres benaventurades passejades, és que En Tomeu Suau de ses Missions i En Tià Salom han duit respectivament una flauta i un trastet com un pianello molt menut i esclafadet, i que el pots alçar amb una mà tota-sola, i que per sonar has de bufar i pitjar allà on toca bufar i pitjar com se suposa, perquè si no, diu: "ja sonaràs tu". Idò heu de sebre que aquests dos babaluets s'han entregat amb aquests dos instruments, i en vols de ti-tu-ti, ti-tu-ti, i nyic-nyic, nyic-nyic! Amb un titutí i un nyic-nyic que t'entra dins es cervell. Es concert ha estat després de dinar; llavors ha pres ses messions En Ramon Lladó, prediada des meu ús, molt llest per cert, ja que sense sebre nota (només de sentit) ha sonat un bon grapat de cançons; que no trobau que puc estar ben alabat i agrait an el Bisbe, Alzina i Teodor Suau, per haver enviat a Sant Llorenç un homo tan viu de potències, i sobretot, que no trobau que tots ells poden estar ben contents de què jo l'hagi volgut?

Ja estic cansat d'escriure i posar bajanades. Bona nit!

PEDRUIXELLA - ARIANT - VALL DE LA MALÈ (28, abril, 1980)

Ell no són bromes no, entre quatre misses i quatre reunions, es dies passen volant i no te'n tems i ja et tornes trobar amb so dilluns, i vénga fues i grapades i corregudes per preparar sa motxilla, fas tard, et miren amb mala cara i comences a caminar; això sí, sempre a ses ordes d'En Pep, i d'aquí no en surts, aquesta sí que és una "conditio sine qua non", perquè ja pots anar i venir per allà on vulguis, ja pots recular o avançar ses vegades que et véngui en gust i gana, ja pots prendre per allà on et passi p'es cap i per altres bandes, però si vols esser des cavallers de sa Vidauba - "clematis cirròsa" - tanmateix hauràs d'anar i estar a ses ordes d'En Pep, de tal manera que el Bisbe, que és el Bisbe, sols no és amo i senyor de dir: "prendrem per aquí o per allà, seurem su-aquí o su-allà".

Bé, quedamque no te'n tems i et trobes amb so dilluns i en es lloc seliejat amb sa guarda de capellans i s'homo Mateu, tots més xalests que un Pasco i amb més ganes de trescar i riure que d'escloveiar salms i turistes es canonges de la Seu.

Sa passejada d'avui ha estat per ses muntanyes de Pollença. Mos hem reunit davant es monument an En Costa, esperant que hi fóssim tots. Han fet curt es dos de més aprop: es rector de Sa Pobla, Sebastià Salom i es de Pollença, Joan Font, creguts que haviem de partir mitja hora més tard. Ara no record si En Manuel ha fet tard o no; ho pos per un si al cas, ella ja vos ho aclarirà si vol.

Hem pres sa carretera que va a Lluc, i ja no mos hem aturat fins allà on tocava; hi hem deixat un cotxo, menant ets altres més amunt, o sia en es lloc on tocava arribar es capvespre. Avui hem posat miques abans de començar sa caminada, etzibant-mos dues coques: una que havia duit el Bisbe, i s'altra, el fidelíssim Mateu; també han fet via a passar a l'altre món una partida de panades.

Amb aquest solemníssim cant d'entrada - antany en dèiem introit - el nostro cos s'ha sentit reconfortat i animat per a investir muntanyes i turons, tossals, serres i pujols, "putxos" i cucuies, i com ja sabeu tots que després d'una pujada hi ha una devallada, també hem tengut una bona racció de barrancs, valls i fondals, comellars i reguerons, i d'aquesta manera hem passat es dia.

Encara no feia gaire que caminàvem, quan hem començat a veure caragols boquers que, mesclats amb qualque caragola, pasturaven es més descansats del món; n'hem replegat devers mig almud; tota sa gran caragolada ha arnda a parar dins sa taleca d'En Pere Orpí. Aviat hem passat arran de Pedruixella, que és una possessió que casi va ser d'En Mateu; n'hem fet commemoració, i hem seguit per amunt. I heu de creure i pensar i pensar i creure que passant per dins un olivar, altre temps esponerós i ara abandonat i deixat, vetaquí que el Bisbe i En Manuel, o En Manuel i el Bisbe - un ara i s'altre suara - com s'ase de sa cançó

que va perdre es capell dins sa cova des moixons, així ells, com que havien d'acalar es cap per passar per davall ets arbres i no l'acalaven abastament, també l'han perduda a sa gorra, i tot per mor d'una ditxosa branca, que no vos puc dir si era de garrover o d'olivera o d'ullastre, i no vos ho puc dir perquè no ho sé, i no vos venguí de nou, perquè, ¿com voleu que jo, pobre rector, sàpiga davall quin arbre el Bisbe i En Manuel han perdut sa beca, si el profeta Daniel, que era tot un profeta, no va ser capaç ni va tenir orgues d'aclarir davall quin arbre aquells dos veïards mal ençonats havien afinat - segons deien - aquell jovenell i Na Susanna que feien coses lletges?

Deixem, idò, el Bisbe i En Manuel que se tornin posar es barret, per allò de què "sa coa fa s'aucell i es capell fa s'home", i escoltem lo que diu sa cançó:

"S'altre dia me varen dir
que caminant feien via,
jo vaig respondre i vaig dir:
- Dispensau, jo ja ho sabia".

D'aquesta manera, estimats germans, ha estat com hem arribat a una font anomenada, si mal no record, "sa font des poll"; allà nos hem abeurat i hem escoltat/sa lectura del Beat, que nos sol fer a cada passejada, el també venaventurat Manuel; quan noltros arribàvem a ses cases de sa Torre d'Ariant, també arribava sa senyora, que no viu allà sinó una partida de corterades enfora, a unes altres cases, que diuen que hi varen fer dur; com que la dona ja estava avisada de què havíem de passar per allà, nos ha fet es cas que nos tocava fer; és una senyora estrangera que parla en foraster, primeta de lloms i duia una vestit verdós i una espècie de capa pluvial curta com ses que, en altre temps, duien es combregar an es malalts.

Davallant davallant - i això suposa que abans havíem pujat - idò davallant davallant, i una estona per un caminó que, fort i no et moguis, N'Andreu Genovard volia que seguíssim i En Pep trobava que no, i només nos hi ha deixat anar un poquet, i tanmateix aquí es qui s'ha errat ha estat En Pep; idò davallant davallant dic, hem trobat un parell de cirerers de pastor, que valien ulls per mirar, de verdosos i blanquinosos i rumbosos i plantosos i vistosos i hermosos i esponerosos. I és aquí, germans, que vos posaré ses distincions - perquè no les sabeu - que hi ha entre cirerer de pastor o espinaler i s'aranyoner o garanyoner o granyoner o prunyoner o prinyoner.

(Nota prèvia: heu de sebre, per si no ho sabíeu; què dic, per si no ho sabíeu? estic ben segur que n'estau ben dejuns de tots aquests nomots, i sempre és una obra bona i de misericòrdia ensenyar els ignorants. Heu de sebre, idò, que tots aquests noms de plantes els he tret des Diccionari, des llibres del P. Bonafè, d'un altre llibret de Botànica, amb qualque nota des meu capet, que no ho sabeu bé voltros lo

que hi tenc dedins, i no ho dic per bravejar, ni perquè Déu m'ho tengui en mretret ni vanaglòria; sa veritat només és una i des partit de s'oli que sempre sura.

Una altra nota: No pos cometes entre lo que és des lletraferits i meu. Supòs que no sou tan curts per no veure-ho; Amèn... i seguim...)

Es cirerer de pastor és de *Ca Na Crataegus oxyacantha*, subespècie *brevispina*, i aquesta *Crataegus* és filla de sa madona *Crataegus monogyna*, i tota aquesta família vénen de sa lliga de ca'n *Crataegus* de Roma, que tenien es seus avantpassats a Ca'n *Cratigos* de Grècia; tot en gros, i mirau si han suat molt es científics, aquests noms tan rarencs de *Crataegus* volen dir que són de ca madò Nesplera.

Aquesta bona de *Crataegus* és un arbret espinós, de fulles petites, profundament lobulades (això vol dir que fa cantells, però xatos si pot esser). Flors d'olor agradable que surten després de sa fulla. Fruits vermells, globulosos, carnosos, d'un gust fad, contenint una sola llavor; les flors que es cullen a punt d'obrir i se sequen a s'ombra d'un lloc orejat, són un bon tònic del cor i de l'aparell circulatori. La infusió al tres per cent es recomana contra l'arteriosclerosi i l'angina de pit, i per regular la pressió sanguínia, de tal manera que si és massa alta la rebaixa, i si és massa baixa l'alça. També és un calmant molt eficaç contra l'insomni d'origen nirviós. Altres calmants molt indicats i sobretot molt més poc costosos són ses coses p'es ventre o p'es buits, o també un bon esplet de troncades.

Bé, ara ja tènim un cap tallat, va dir aquell, i havia tallat es de son pare. Ahem an es garanyoner: S'aranyoner o garanyoner és de sa noble família des "prunus", molt coneguts de tots noltros. Hi trobam, per exemple, Na *prunus persica* o melicotoner; Na *prunus dulcis*, o ametler; Na *prunus armeniaca* o albercoquer; Na *prunus domestica*, o prunera; Na *prunus avium*, o cirerer; Na *prunus cerasus*, o guinder, etc. Idò, heu de sebre que es garanyoner, que com hem dit suara és de la noble família de Ca's *prunus*, s'anomena amb el seu nom propi de *Prunus spinosa*, i si trobau que ses meves paraules no són de fiar, anau a arrossegar-hi ses anques, o qualcun dets altres penjarois que pasturen pel nostro cos, com són per exemple ses orelles, i ho veureu si és *prunus spinosa* o de pasta bamba. Dic idò, amb tots es científics, que es garanyoner és un arbust tortuós, de branquetes negres, moltes acabades en espines temibles, amb fulles petites, finament serrades. Flors blanques, solitàries, petites, que surten abans o al mateix temps que les fulles damunt les rames de l'any anterior. Fa un fruit petit, globulós, negrós-blavenc o violaci, amargant i fad. La infusió de fulles i de flors és laxant i diurètica (o, dit en paraules casolanes, vol dir que fan anar de ventre, i fan fer lo que a vegades fan ets al.lots petits dins es llit). En canvi, el decuit d'aranyons, a causa del taní que contenen, és astringent; i el taní és una substància àcida que restreny,

que tanca, que clou, que tapa...

Hem seguit per avall i per amunt, i a un indret des d'on vèiem la mar i una barca, hem fet una de tantes aturades; just su-allà hi havia un garbalió (*Chamaerops humilis*) i N'Andreu mos ha fet una demostració d'així com se fa sa llatra; també mos ha dit sa tasca que li donaven abans d'anar a jugar - llatra per dos capells -, mos ha dit es noms propis de tot es carroportal de palmes, i altres herbes d'aquest ram; noms corroborats p'En Pere Orpí, que també és un homo que sap com se maneja això de sa llatra, ses senaies i es capells.

Amb això, arribam a un comellar, i Lo Pep mos fa triar entre anar allà (i ho signava amb so dit), i allà era un poc més amunt (es lloc on havíem de dinar, i que hi anàs qui volgués, i esperàs; ets altres aniríem allà deçà, o sia un poc més avall, devers una hora i mitja de camí entre anar i venir: es temps d'un pontifical d'altre temps; i tot, per pujar damunt un capcurucull i escampar la vista. Tots hem triat això darrer, i hem anat i vengut com sa coa de s'ase, o des bou que vèiem que pasturava es més descansat del món. Hem deixat ses motxilles per no anar tan carregats, temorencs de què an es bou no li venguessin ganes de tastar es nostro dinar.

Ho hem tornat trobar tot en es seu lloc; hem reposat una estoneta, i drets en es punt de partida - o de tornada - (perquè no sé si va passar abans de partir o després de sa marrada que hem feta, es cas és igual)... Idò, drets devora una pedrota, que feia es comú d'un capellà gros acotat com si feslo que se sol fer d'acotats, o lo que se feia un temps, quan no hi havia lloc-comuns.

En Tomeu Tauler no sé amb quines paraules ha dit an el Bisbe que això de ses classes de religió era un merder, o cosa per l'estil... i aquí el Bisbe ja ha començat a fer mala cara ferm, i a posar-se - més de lo que les hi du - ses ceies davant ets ulls; N'Andreu i jo hem afegit an es banyat, i hem pitjat es cercol a favor d'En Tomeu, i sa mala cara del Bisbe se feia grossa, però no ha passat de mala cara, i s'ha begut es cop com ses figueres... I no deu sebre aquest bon homo de Bisbe nostro que no és lo mateix "Arnau" que "mestre Arnau", o sia mirar s'escola de per allà dalt, darrera la Seu, que graponejar amb sos garameus de segona etapa, o - dit en llenguatge pastoral modern - : "preadolescents".

Arribats en es pou, que no sé com s'anomena, hem posat taula, sa taula que posam a totes ses passejades, que consisteix en seure en terra; començam foc i enfornam es concert que dúiem, o bona part almanco. Amb calma, hem paít es dinar, i per avall falta gent! Quan començàvem a partir, hem trobat tota sa comunitat de bous, vaques, vedells i vedelles que feien reunió de sector; hi eren casi tots, fora dos

o tres que s'havien fet una mica enfora dets altres (són es de sempre).

I que no trobau que ja és hora de posar forquetes? Però hauréu de tenir una mica més de paciència, que encara hem de parlar d'una partida més de plantes. A ses avabaies, hem trobat moltes argelagues florides: són de Ca Na Calycotome Spinosa; tots la coneixeu an aquesta dona que té molt mals arrambatges, per mor de ses seves espines temibles.

Hem trobat també moltes estepes florides, sobretot de ses Cistàcies de Ca'n Cistus, especialment de Ca'n Cistus Monspeliensis, que són ses que es poble anomena amb so malnom d'estepa llimonenca o morisca, i també - encara que impròpiament - estepa negra; té les flors blanques i les fuies estretes. Ses fuies són un poc viscoses al tacte, i desprenen una deliciosa olor de resina, sobretot durant sa calor més forta d'estiu, quan perfumen tota sa garriga.

I ara voltros direu: "I quin pebre li ha anat a coure ets ulls an aquest selurdià, per parlar-mos de ses estepes?" I jo vos diré que ha estat per poder parlar millor de ses margalides; perquè, passant per dins s'estepar, n'hi ha hagut que han començat a veure unes còsetes vermeies i grogues que sortien d'allà on comença sa soca o tronc de ses estepes; la gent ha quedat astorada no saben què era allà, i jo humil i mansuet, els he hagut de donar una explicació, això sí, molt acomodada a ses seves oreies ignorants... I encara és pitjor, perquè com més vols fer, hi perds tot quant poses, no t'entenen i se'n riuen de tu. Però ara m'haureu d'escoltar, i m'haureu d'escoltar, començant amb una cançó que diu:

"En veure estepa florida
corrents vaig a mirar-la;
perquè sé que hi sol haver
davall, qualche margalida".

I aquesta cançó fa referència a dues plantes curiosíssimes que viuen de gorra; són paràsites de ses arrels dels Cistus: són En Cytinus ruber (és es més comú), que trobam damunt estepes de flor rosada; i En Cytinus hypocistis, damunt estepes de flor blanca (aquest bergant és es que hem vist). A sa base de ses flors, hi ha un suc dolcet, com una mel fada, que als nins els agrada xuclar. Si bé, avui no toca, parlaré des germà d'En Cytinus Hypocistis que, com hem dit, és En Cytinus Ruber; també és bo de menjar, astringent (ja sabeu que vol dir) i finalment disminueix les menstruacions massa abundants, i an això el Papano ho deu sebre i li convé, sobretot per quan doni permís perquè hi hagi seminaris mestaiats, i mos trobem amb capellans, capellanes, capellanets, capellanetes i la resta.

Estimats germans: com que ja he posat desbarats a voler, i banjades a bastament, acab amb una altra cançó, que també fa referència

a ses estepes, i diu així:

"Jo sempre m'agrad d'anar
d'estiu per ses aigos fresques;
Margalides com aquestes
no se'n fan per s'estepar".

Vos ha agradat? Estau contents? Idò remenau sa coa, i tal
dia farà un any! Amèn.Amèn.

Ell què me'n direu? Idò heu de sobre que avui ha estat un des pocs dies, per no dir es primer, en que tota sa llocada estava a punt a s'hora anunciada: a les 9 i mitja devora es monument a Ses Valetes Dones, en es creuer des camí que va a Lluc i an es Port de Sóller; i passaven només d'uns cinc minuts (què són cinc minuts comparats amb l'eternitat?) i ja hi erem tots. Dic que mos hem trobat tots devora es monument a Ses Valetes Dones, que bé el se mereixien, i no un, sinó mil i un de monuments, perquè per lo que sembla i se dedueix de ses històries -i val més creure-ho que anar-ho a cercar- aquestes dues dones eren d'aquelles ben arromangades i se s'ui des vent, perquè amb sa barra de tancar ses portes varen arruixar tot un esbart de moros que venien a fer tala de granat devers Sóller. I ara deman jo : qui hi haurà, davant un fet com aquest, que gosi posar en dubte sa llei des celibat? Sí, beneïda i benaventurada mil vegades aquesta ditxosa llei! beneït i benaventurat el Papa que no vol que es capellans se casin! Què passaria, de lo contrari, quan, per exemple, qualsevol vespre es pobre capellà arribàs a caseva a laudates per mor d'una reunió, d'una trobada, d'una revisió de vida (ara que està tant de moda) de quisvuia de tants i tants d'empirreumes que te fermen i te fan anar de nit? S'ho creuria ella que véns d'una tal reunió? No serien totes ses dones des capellans unes valentes dones promptes a amarrar aprimadors i barres, troncs i altre bescuit per un estil i assatjar-lo damunt s'esquena des pobre capellanet? No trobariem dins totes ses rectories unes corretjades per un cas de casos? Crec que de tot això es qui mos ne podria contar més històries seria En Mateu, però val més no parlar-ne. Valentes Dones de Sóller, gràcies, moltes gràcies p'es vostre exemple i lliçó!

Hem deixat es cotxos que mos sobraven i encarxofats dins ets altres li estrenyem cap an es Port i d'allà prenim es camí de Sa Figuera i ben aviat sa camada de Can Bi, un poc abans d'arribar a ses cases deixam ets autos i partim ja a peu. Trobam l'amo que feinejava just su-allà dins una mica d'hortet, l'hem escomès i en Pep Morell ha pres ses messions perquè el coneixia, llavors també hi ha mesclat ses salives s'altre Pep, dient-li cap allà a on volíem anar, que era es Puig de Bàlitx per no sé quin pas; aquell homenet mos ha dit que no passariem, que la cosa estava malament, que sa garriga s'ho feia tot seu i que n'Alçamora de Ciutat, que és un alpinista o trescador d'aquells d'aquells, no sé quin temps fa que hi va anar i va haver de tornar arrera, o recular, o involucionar, que és una parauleta que ara han empeltat an el Papa. Però, "predica fraret: tantes me'n diguis sols que no em feris... ja hi vas ben errat de comptes... això ho dius tu que no passarem... i què no sabs amb qui parles..." totes aquestes paraules i pensaments i mil més,

venien an es cap des nostro Pep... "jo, fa quatre o cinc anys que hi vaig passar" ha afirmat amb convicció i segur d'ell mateix. I sa qüestió que hem partit per amunt i ja ho veurem En Gelat on s'ajaurà. Ben aviat mos aturam a berenar i altra vegada per amunt s'ha dit. La cosa pintava bé i noltros seguíem per amunt, com més anava però trobàvem olivars abandonats i que sa garriga tornava cobrar lo que antany era seu, d'aquesta manera idò hem arribat a un darrer empit que hem pujat amb bastanta facilitat, i guaitant allà deçà hem escampat la vista cap avall on s'hi destriaven ets olivars i un poc més enfora la mar; però lo que d'aprop ni d'enfora hem afinat ha estat es ditxós pas, es pas que N'Alçamora tampoc no va trobar. Estant amb aquestes asseguts i parlent de ses nostres coses, En Manuel no ha tengut altre acudit més que enfilarse com una cabrida malcriada i llavors no li ha quedat altre remei que tornar a sa guarda.

En Pep ja no ha tornat esser pus en Pep, això de no trobar un pas, per un homo que està avesat a passar sempre, és ben empipador; a noltros, en canvi, en es fons tan mos era rella com picarol, marge com caramull de pedres, anar per un vent o per s'altre. De fet se pot dir que s'excursió ja estava fet d'ella; hem tornat un poc per avall deixant una mica sa barca a la deriva, xerrant de lo nostro ben tranquils, mentres en Pep, per amunt i per avall, cercava encara un pas, a la fi se n'ha hagut d'estrènyer es cap i beneïda estreta, perquè hem pogut partir cap a dinar que ja era ben hora, i si l'homo hagués trobat es ditxós pas mos hi hagués fet anar, i haguéssim dinat a posta de sol. Enmig de tantes desgràcies En Pep nostro ha tengut un consol, es consol d'anar per un camí empedrat que no havia trepitjat mai. Hem tornat arribar an es cotxos i cap a Sa Capelleta, a dir a ses monges que porien fer via a s'arròs. Es temps que esperàvem la santa concelebració arrossenca, hem anat a s'hostatgeria i allà tots hem fet lo que tocava fer: des de qualque dutxa, com és ara es rector de Sóller i es vicari de Lluçmajor, fins a anar del cos i fer qualque roi; des de rentar-se ses mans i sa cara, fins a no fer res, si és que n'hi hagi hagut cap que no hagi fet res.

Just a s'arribada a sa Capelleta començava a fer boirina, que no ha arribat a trempar fins més tard. Hi hem trobat es prediaca de Sóller i un altre que se fa ses sopes devers Ciutat, aquests dos també havien de dinar amb noltros; i ara voltros em demanareu: ¿i que són prediaques? i jo vos diré que no ho sé; es qui vos ne donaria la prima seria En Llorenç Alcina, o En Biel Ramis (aquest vos diria lo que no són), però ja li demanareu voltros que jo no faig comptes córrer gens per aclarir-ho. Així mateix per lo que un veu, se coneix que això de prediaques són una espècie d'homenets que van per capellans però encara no estan acabats de fer,

les falta un bull, i quatre "espícies".

I com que moltes raons acurcen es dia, a la fi ha arribat es moment suspirat i desitjat de posar peu davall taula i ja me teniu tota sa guarda amb una devoció fora mida i un entusiasme desbordant, parant es plats que com a paterfamilias sol·lícit repartia el digníssim i en altre temps gras i gros rector de Sóller, venerabilíssim Miquel Gual que com he dit suara en altre temps era gros i gras i ara ha pegat una aprimada que sols no fa ombra; una cosa que li deu haver ajudat a fondre saim i greix deu haver estat es sebre que el Bisbe no l'ha triat per cosa grossa, d'allò que només n'hi ha quatre en tot Mallorca, ja que també an es malanat l'havien xerrat sobre tal cosa; i ara el pobre tota sa vida serà un esvortó de Vicari Episcopal; però, Miquel, consola't, que som molts es qui mos hem de conformar en no ser res perquè "qui és nat per un sou no arribarà mai a set dobbers".

Com deia, En Miquel feia plats i noltros ben contents; mentrestant ses quatre monges que duen la casa s'han presentat dient-mos es seus noms; noltros també els hen dit es nostros amb sos llocs on estam i càrrecs que tenim; no parlem d'aquestes coses i anem a s'arròs que ha estat molt bo, saborós i abundant, "sicut decet sanctos"; sa paella ha servit de primer i segon plat, amb multitud d'obstacles del regne marinenc i terrenal sobretot una taiadassa de pollastre per cap així de grossa. Mentres érem en es plats dolços hem tengut capítol.

Hem acabat sa diada en es Port de Sóller, presenciant es desembarc des moros i s'escomesa que els va fer es Capità Angelats i los seus.

Excursió a Cabrera, 9-10 de juny de 1980, quart minvant o lluna vella.

Estimats germans: Heu de creure i pensar i pensar i creure que "en es llevant neixen dies i en es ponent llibertat"; aprofitant idò aquesta avinentesa de temps i llibertat, deixant es sementers a on mos guanyam ses so-pes en banda, hem fet una escapada fins a Cabrera. Mos havíem de trobar a sa Colònia de Sant Jordi de Campos, a les 9 des matí, i allà mos hem trobat, pe rb, no a s'hora determinada; com sempre, ha fet tard es nostre grup, i casi tot per culpa meva, i ara vos explicaré es per què avui jo no he estat total-ment culpable de que no arribàssim més d'hora: En Per Orpí i jo havíem de passar per Montuïri i allà fer cotxada amb En Joan Font i En Tomeu Tauler; En Per i jo, és vere que hem fet una miccioneta tard, però ha resultat que En Tomeu és tan bon homo que ha tengut es cafetet a punt, i clar, s'ocasió fa pecar... poses peu davall taula, t'empeçoles quatre galetes, un trosset de braç de gitano, es tassó de cafè amb llet o sa tasseta de cafè, es glopet de conyac, i així qualsevol no fa tard. I sobretot, Cabrera que esperi, fa tants d'anys que està allà on està que hi pot estar una estona més; convé que hi anem ben preparats i amb municions a bastament per no caure de desa-nament, ¿ i què tanmateix n'heu vist cap mai de capellà desanat?

Partim amb so cotxo des rector de Montuïri, i com que l'homo té sa llengo un poc travada i li has de treure ses paraules amb un cercapous, ha resultat que sa conversa ha anat a pegar a s'entrevista que s'Última Hora havia fet a D. Bru i no vos dic jo si debanant debanant hem arribat a Porreres, què dic Porreres, allà deçà Porreres i d'un bon tros, de tal manera que quan mos n'hem temut ha resultat que havíem pres un camí que no tocava arribant a acabar sa carretera asfaltada i trobant-mos a les mars perdudes; no mos ha quedat altre remei més que agafar es cul amb ses dues mans, girar es bous i tornar arrera; llavors, després d'escoltar totes ses exclamacions i espants d'En Tomeu, prenim sa carretera que tocava, passam per Campos i cap a sa Colònia manca gent; però com que uns comptes fa s'ase i uns altres es traginer, ha resultat que a s'estop que hi ha quan sa carretera desembo-ca a sa que ve de Ses Salinas es cotxo ha dit lo que varen dir ets àngels renegos i repropis, "non serviam", i dir això i es motor aturar-se de fer "pup-pup-pup" ha estat tot u, i ja mos teniu allà empeny que t'empeny, i sort que s'animalet ha tornat prendre es trot i mos ha arribat a s'embarca-dor; hi hem trobat el Bisbe i tota la cort que ja estaven per noltros; amb quatre grapades hem carregat capses, paquets i bolics, botelles, bòtils i barrals, flassades i sacs de dormir, capells i gaiatos, i tot es recapte per aquets dies.

Teníem a sa nostra disposició tres llaüts que mos han anat una seda i mos han fet un servici preciós, perquè no sols mos han duit a Cabrera, si nó que fins i tot mos han tornat traginar a Mallorca; sa tara única d'aques-tes ditxoses barquetes és estada que totes tres tenien es noms en fcraster, d'això, ~~perquè~~ no en tenen sa culpa es bons amos propietaris de ses barques, sinó per dir-ho en paraules rares: "s'estructura d'es sistema".

Hi havia es llaüt anomenat "Margaritín", en mallorquí seria Margali-deta o Margalidons, menava aquesta barca es patró Tomeu; llavors hi havia sa patrona Maria i es patró Miquel amb so llaüt "Virgen de Fàtima" -en ma-llorquí, Mare de Déu de Fàtima-; finalment hi havia es patró Blai que té sa barca a mitges amb so patró Biel i sa patrona o madona Antònia, aquests dos darrers també tenen a mitges En Sebastià Salom, perquè segons diuen, són son pare i sa mare, a tot això mos estimam més creure-ho que anar-ho a cercar; tota aquesta tropa de patrons i patrones són molt bona gent, sols no s'aguanten de bondat que duen. Es nom d'aquesta darrera barca sí que no és passador per cap de ses maneres, i em pesa sobretot per tota aquella gent com En Pep Amengual "et alia pécora" -altre bestiar- que estimam i estimen "e parlen del bell catalanesch del món", perquè heu de sebre que

es qui va batiar aquest llaüt no va tenir altra acudit més que posar-li "Joven Pepita", que sols no vull pensar com seria en mallorquí, perquè ara digau-me voltros sa planta que faria aquest nomet en mallorquí: Papeta Jove; què trobau d'aquest endiemenjat?

Tots aquests seglars venien "ad titulum patrimonii"; llavors hi havia sa capellanada que s'havia replegat baix des siulo estalriquenc: es primer de tots, es Senyor, o sia el Bisbe; es segon, En Pep Estelric, o es primer, segons com se miri; també mos hem replegat En Tià Salom ja anomenat; En Joan Font, rector de Pollença; En Tomeu Tauler que ho és de Montuïri i En Pere Orpí de Son Macià; En Lluç Riera, cosa grossa en qüestió de Doctrina cristiana; En Tomeu Suau i Maiol, l'amo de Missions; En Manuel Bauzá, que és l'amo des CETEM que és una cosota feresta que s'emplea per fer capellans llests, també és vicari de Lluçmajor; En Llorenç Lladó, rector de sa parròquia Mare de Déu de Montserrat (es pancatalanistes dieun Verge de Montserrat), aquest jovenet també és cosa des Seminari Menor; En Tomeu Morey en situació de disponible; En Biel Amengual, mestre de moltes coses i d'es llests que se passegen, es diu que aquest "salurdià" és tan lest com sa cuga de Firella que encalçava es "cunís" de dos en dos; En Joan Perelló, simple vicariet, però que se veu bé que prest serà rector que és lo que toca; i jo, rector de Sant Llorenç des Cardassar. Tots es que he apuntat des "també" fins a Cardassar funcionen "ad titulum Diocesis", o sia estan a ses ordes del Bisbe i des Vicaris episcopals.

Per acabar de confitar la cosa i posar una nota d'ecumenisme venien també els Pares Pericàs i Amengual "ex Congregatione Missionariorum sacrorum Cordium Jesu et Mariae, cum dimissoribus superioribus suis". Mos hem repartit dins ses tres barques i ja mos teniu mar endins posant proa cap a Cabrera. Es qui anàvem amb En Pere Orpí hem escoltat devotíssimament sa lectura que mos feia de ses plantes i animals i animalons que caplleven per Cabrera i al tres illots que li fan corona.

Amb quatre engronsades no gaire fortes perquè la mar no estava massa enfadada hem arribat a port. Després de desembarcar hem saludat es tinent, i com que dúiem tot es paperum ben estil.lat i tots es permissos necessaris no vos dic res jo si ha estat bo de fer tenir pas franc per tot. Per dormir es capellans teniem unes cambres amb matalassos en terra, situades just darrera sa comandància. Es dos matrimonis sencers i es dos mitjos porien triar o bé ses barques, o bé sa caseta de la qual tenien ells sa clau i on hi hem posat tot lo de menjar, o sia es rebost, i que ha servit per fer-hi es sopar, bergnar i dinar.

Devers mitjan camí entre Mallorca i Cabrera i a sa part de babor i a unes quantes braces de sa barca -posem unes 800, perquè no els he canades ni de molt- hem vist un esbart de dofins que feien titeres i pegaven bots i cabrioles, i que encara en peguen si no s'han aturats.

Tornem a Cabrera i berenem. Amb quatre mossegades hem llevat d'es vent tres coques, una partida de tassons de vi i cafè. I au si mos n'anam. Hem agafat ses motxilles amb so dinar i deixant es mariners i ses marineres, li hem estret a córrer món. Es tinent mos ha acompanyat una estona i aquell sant homenet se desfeia en peces donant explicacions an En Pep sobre per allà on mos convenia anar o no anar. Camina caminaràs i cap envant te faràs hem començat a pujar i davallar, anar i venir, seure i aixecar-mos, xerrar i callar, acostar-mos i decantar-mos (de la mar, s'entén) i així hem passat per baix des Puig de Bellamirada o de Na Guàrdia que, segons diuen es qui saben aquestes coses, és es segon més alt de Cabrera; deixant a sa nostra esquerra Cala Ganduf amb sos calons de sa Dona Morta, des Palangrers i de Santa Maria amb sa

Cova d'En Verga, seguim i seguim i seguim. Abans de passar més o manco enfora des darrer caló anomenat i de sa cova d'En Verga, estant dins una espècie de comellar i a s'ombra benèvola d'uns pins, hem fet una returada per dessuar una mica i reposar, hem escoltat un trosset de sa Crònica que fa una vintena d'anys varen escriure En Pere de ses cabres i En Joan de ses sargantanes, quan En Salom, En Tauler i etc eren al.lots pucers i a ses ordes des Superior i complint totes ses exigències de l'Església jeràrquica d'aquell temps varen passar una setmaneta per Cabrera.

Reposats, dessuats i amb sa gargamella fresca mos tornam posar ses cames an es coll i a cercar s'Olla s'ha dit! i abans d'aquesta ditxosa Olla, ha viem de trobar es Clot d'es Guix, i fos així com fos, i fos allà on fos, abans de res s'havien de trobar ses quatre ruïnes de lo que diuen que fonc un monestir devers l'any 600 sigle envant sigle enrera. En Pep Amengual anava amb so cap ben calent cercant es lloc on s'establiren aquells ditxosos monjos, però finis finis, tot ha estat fer retxes dins s'aigo, ni monestir ni monjos ni res que en fes olor. A una de ses returades que hem fetes per prendre alè, En Pep mos ha donat una lliçó d'història monacal que poreu trobar a una fulla que mos ha donada i que anit passada hi va fer feina fins passada mitjanit, i tot perquè noltros poguéssim sebre de quin punt se calçava aquest bo de monestir i aquests no tan bons de monjos, perquè heu de creure i pensar, i pensar i creure que, segons sa fulla que mos ha entregada En Pep, ... "al començament del segle VIIè ens trobam amb una font tan seriosa com és el 'Regium Epistolarum' de Gregori Magne, que conté una carta adreçada al 'Defensor Iohannes', qui, d'aquesta manera rebé l'encomana de reformar els monjos que hi ha 'in Capria insula, quae iuxta Maiorica, item insula'. Això entre cometes és lo que llegim a sa fulla d'En Pep; i ara voltros demanareu: bé, ¿i què era lo que aquest bon homo de 'Defensor Iohannes' havia de corregir d'aquelles monjos que, segons sembla, no donaven passa dreita i anaven tan desbaratats? Jo, germanets, no ho sé perquè no hi era, però com que canten papers i menten barbes, vos puc dir lo que posa sa carta del Papa; diu així, entre altres coses: ... "Quia igitur pervenit ad nos monacos monasterii, quod in Capria insula, quae iuxta Maiorica item insula, est positum, ita perverse agere ac vitam suam diversis facinoribus summississe, ut no omnipotenti Deo sed antiquo se hosti, quod cum gemitu dicimus, ostendant potius militare"... això, resumit i en mallorquí, vol dir que aquells monjos de Cabrera feien tala de granat; però quina tala? es document parla de "perverse agere" i de "diversis facinoribus", què deu voler dir això? em sap greu davallar a detalls perquè tot lo que porem fer són suposicions; però així mateix en devien fer de grosses i d'aquelles vitenques i que no estan en es llibres, perquè això de "perverse" se veu que vol dir coses gruixades, i es "facinoribus" també devia ser sal sèncera.

Què devien fer aquells homenets que des de Roma els enviassin una bona estirada de riandes? Seria tal volta no escoltar sa campana i dbrmer fins ben grandia? O pegar es salt an es rebost i fer qualque lluna a sa fogassa? Anar an es cirerer i dir llavors que hi ha una merlerada que fa por i que les haurien d'escabetxar totes? Fer sa dormilega es temps de sa meditació o es temps que predicava el Pare Abat? Però això no és "agere perverse" ni res de "facinora"; seria idè tal volta, agafar qualque gatera amb so vi de missa i dir llavors que sa bóta està cruiada? o contaven acudits verds? o posaven banyes an el Pare Abat? o forçaven sargantanes -com ha de dir una obreta que han d'escriure En Tomeu Morey i En Llorenç Lladó- i feien llavors es santo-baixo? O qui sap què?...

Tornam prendre bordada i seguim trescant cercant sa ditxosa Olla o es Clot des Guix o sa dallona del dimoni -ja m'entaneu-. Sa qüestió que En Pep Estelrich de sa "xida" a Sóller ençà ha perdut es papers del tot i se coneix que l'homo no ha trobat encara sa carta des navegar i anava a la deriva sense

sebre quin rumbo prendre per arribar a port segur. En Tomeu Suau que fa guerra sorda i empeny fort ferm per fer-se amunt en tot això de dirigir passejades clg ricals, per por de sa por i de que no li ensivellassin qualque morma que el fes pegar de morros, no deia res en veu alta però en pensava moltes de coses i remugava a les totes dins es seu interior: "tanmateix no és per aquí... no anam bé... és per allà deçà... va malament aquest homo... se creu anar bé i va més tort que un ganxo... perquè és vicari episcopal i el bisbe el s'escolta se pensa que tot ho sap... mentres ets altres, humils i mansuets, talment xotats de cordeta, seguïem i fèiem lo que porïem graponejant per dins sa garriga espessa. I com que tot té fi en aquest món fora l'amor de Déu, tac, arribam damunt una espècie de turó des d'on porïem escampar la mar de bé la vista i totes aquelles altres coses que tenguéssim escampadores. Com que no feia sol, no ha estat necessari cer cap cap ombra i ja sense mesclar-hi més cerimònies mos etzibam es dinar que ha estat un sucre de bo que l'hem trobat; eren les tres tocades, hora des Govern. Panxa plena ha estat molt bo de fer anar a fer sesta, ets altres han quedat a fer rotlada, esperant tots que fos hora de tornar envestir i acabar es jornal i guanyar-mos es sopar; el bisbe per donar exemple an es seus capellans i demostrar-los que dins la vida de tant en tant és bona qualque becada també ha anat a posar-se de pla, si posar-se de pla era possible per dins aquella garriga tan plena de regruixos i altres enfits com són ara mosques, formigues i altre bestiar d'això petitoi, perquè assus-suaixí l'homo ha sentit unes corredisses p'es seu braç dret i pegant espolsada li ha botat una sargantana així de grossa que és ben segur que no hi anava per cosa bona ni s'hi enfilava amb cap bona intenció, i encara sort que lo que ha patit ha estat sa part dretana.

Un quart abans de s'hora donada per tornar partir tothom està ja a punt com ets al.lots es dies que han d'anar a passejar, només mos mancava el Pare Pe ricàs que reposava es més descansat del món entenent la vida així com la toca entendre: les cinc són les cinc, i forie!

Tornam prendre ets atapins i per avall manca gent. Feia una estona que caminàvem i hem trobat un redol de terra remoguda; què seria aquí es Clot des Guix? Me'n faig set nuus a sacoa, tan m'és si era aquí com damunt es campanar de La Seu. Llavors hem trobat un tros de trespol, lo serien això ses famoses ruïnes d'es famós monestir? ¿I aquell ferrot de devers quatre o cinc pams d'alçada i que acabava amb una espècie de forcat i que estava situat an es cap d'a baix des trespol si miraves de dalt, o en es cap de dalt si miraves d'abaix? ¿I es forcat que seria tal volta per fer-hi passar es coll des monjos que que feien maleses, i allà ben fermats, donar-los llendera, o fer-los cossigoies o ses mil impertinències que passassin p'es cap desenfeinat del Pare Abat? I deixant anar es monestir i es monjos lo que sembla és un trespol per replegar aigo. Sia lo que sia, després de sa corresponent returada hem seguit per avall, hem trobat tres soldadets que feien cara de venir de prendre un bany -i si venien, com sabeu bé tots voltros, oh cavallers de La Vidauba, això suposa que abans anaven, per allò d'anar i venir, pujar i davallar, fer i desfer i tota sa lletania- a la fi arribam a la mar, a una platja preciosa, i a s'ombra d'unes roques hem pogut reposar a pler. Uns quants: Tià, Suau, Orpí, etc. han posat es cuiró en remui i li han tengut fins que l'han tret.

¿I què vos pensau que hem estat asseguts a s'ombra tot s'horabaixa esperant el goig divinal? Idè no, no hi hem estat asseguts tot s'horabaixa, sinó que hem tornat prendre bordada i au si seguim una estona més. I si es matí s'ha distingit perquè casi no hem posat peu damunt camí o carrerany, ayui capvespre se pot dir que sempre hem trepitjat camada o caminói, es nostros peus se veia que disfrutaven de dur-mos i sabeu que en passaven de gust de venir amb noltros, tant, que han partit un darrera s'altre i ja no s'han aturat fins d'es cap d'una bona estona a s'ombra agradable que mos regalaven uns pins. Hem tornat escol

tar sa lectura d'un tros de sa Crònica de Cabrera de quan En Tauler i En Salom i altres eren petits i, com hem dit suara, acudiren a passar un grapat de dies en aquesta illeta.

I així com després des dia va sa nit, i després de sa maror sa bonança, i després de s'omplir hi ha es buidar, i tot lo altre que ja sabeu, com que estàvem aturats també ha vengut es temps de partir, i camina caminaràs i cap envant te faràs, mos hi hem arribat a fer tant envant que hem arribat a un entreforc i allà hem tirat junta sobre si anar cap a sa posada per ésser a temps -es qui volguessin- a sortir an es calamars de prima, o bé prendre es caminói i cercar sa fonteta. La gent anava freda ferm amb qüestió de cercar fontetes i molts ja se n'afuixaven i feien trons, però no sé qui ha tengut sa felicitat d'ocurrència de fer una votació, i amb quatre grapades s'ha montat una campanyeta electoral ben duita, i així, clar, han guanyat es qui volien guanyar, que eren es qui volien anar a cercar s'aigo, i ja me teniu es poble que com sempre sol passar li han fet creure que tot és p'es seu bé, i es pobre poble ha deixat ses motxilles allà en terra i hala, a cercar fonts s'ha dit, tant si tens set com si no en tens. Potser que qualcun des més vius hagi romàs esperant, però ho aclarirà qui vulgui.

Arribats an es punt que trobàvem que havíem d'arribar mos hem aturat esperant sa tornada d'En Pep i En Tià que s'havien autoanomenats ambaixadors i avançats des grup i que sobretot En Tià el se sentia de lo més bé an es paper i no hi havia qui el capturàs cercant sa ditxosa fontanella, ell una fura rabiosa no li arribava a ses soles des peus, quant i més a parts més altes i que no dic; lo que dic emperò és que quan En Pep, En Tià i tenc per a mi que també hi havia En Tomeu Suau, prou han hagut potoiat, no han tengut altre remei més que estrenyèr-se'n es cap i quedant com madò Moreia --qui és què no sap com va quedar madò Moreia?-- han tornat a noltros cul batut cara alegre.

Proseguim sa caminada fins que a la fi mos tornam trobar en es mateix lloc a on dematí havíem deixat ses manades p'es rostoi, vui dir es caminói, i tornant passar per ran de sa Dona Morta, pujam lo que havíem davallat, i a un bon lloc per escampar la vista feim sa darrera aturada abans d'arribar a sa posada. Mos hem rentat una miqueta damunt damunt sols que no féssim tanta olor de suor; ben pocs hem empleat ses dues dutxes que hi havia devora ses nostres cambres, no mos havien dit res però sembla que s'aigo dolça no sobra. Un d'es qui s'ha dutxat i s'ha fet ses piules de valent talment una fadrineta amb pretensions és estat es Director del CETEM, tant s'ha empiulat i tant de canvi de roba ha fet que fins i tot s'ha posat ses retranques.

Hem esperat s'hora des sopar que ja sospiràvem ferm, assegudets a sa terrasseta a on hi feia un estar d'àngels. Hem sopat i bé; i llavors hem pogut fer vetlada tranquils, però no vos cregueu que tot hagi estat qüestió de perdre es temps no, l'hem aprofitat i de casta granada; no se pot dir ni pensar sa feina que hem feta: llegir i escoltar sa crònica de sa darrera excursió amb "s'excursus" de ses Valentès Dones de Sóller i es celibat; una codolada que En Manuel havia arplegat devers Lluçmajor i ordenat com és, n'ha duit fotocòpies; llavors hem fet una oració com a rara: hem cantat, llegit i meditat i tot a les fosques, només amb sa claroreta d'un llumet sols que no perdés es confí es qui llegia, mentrestant, des cap d'un poquet, tac, s'ha encès un ciri gruixat que hi havia damunt sa taula, allà enmig de sa rotlada, entre tant es corò, o sia noltros, cantàvem ses benaventurances, i segons En Pep, després de cada benaventurança tot aquell que se sentís ferit d'ala havia d'anar a encendre an es ciri gros sa candeleta que duia; ara digau-me voltros, germanets, si no trobau què ho pagava venir a Cabrera i estar una estona a les fosques sols per poder encendre candelletes cantant benaventurances.

Mentrestant s'havia fet tard i l'electricitat ja no funcionava perquè per aquí, gràcies a Déu, no van tant de solfes com pel món més civilitzat i la gent se'n va a jeure d'hora; hem anat idò a donar part a la nit i ja me teniu tot es capellanum capellanam cadascú an es seu jaç i ben aviat tot es corter era una bassa d'oli; jo he estat molt sortat perquè m'ha tocat dormir dins sa cambra on hi havia de lo milloret en santedat i ciència des clergat mallorquí; tots deveu recordar que era això lo que se demanava p' es capellans quan se feia sa campanya des Seminari Nou, "Sacerdotes de las tres S", i sort que en aquell temps encara no feien cinema amb una S dins un rotlet perquè s'hagués mogut un alguer de cent mil dimonis si fos estat cosa d'això, pensau que si a una pel·lícula d'aquestes que fumen amb pipa i són s'escuma de sa verdor n'hi entaferren una de S, què seria un capellà amb tres? Però com dic, no tenia res que veure una cosa amb s'altra sinó que se referia a tres qualitats que hauríem de tenir tots es capellans i també es qui no ho són: "santos, sabios y sanos".

Es ben segur que es meus companys en tenien dues de S "santos y sabios", i s'altra S, sa de sa salut, supòs que també la tenien -o la tenen com ses altres S- perquè si un dia un homo té un poc de mal de cap o va una mica de davall no se pot dir que estigui malalt.

I ara voltros demanareu, i qui són aquests personatges tan lletraferits i sants, honra i glòria de tots noltros, miserable cabrum? Idò jo vos contestaré: En Manuel, que a més de ses qualitats que té, i totes bones, se sol distingir sempre per dur potingos a totes ses passejades, i també a més de potingos sol dur retranques, i així sembla que l'homo va més segur que amb corretja, perquè encara que li botissin o li arrabassassin tres botons de davant i un de darrera es calçons no li caurien. Hi havia també En Tomeu Suau i En Lluc que només tenen una tara, són magrístols i així no arribaran mai a cosa grossa. Quedava llavors un altre personatge, En Tomeu Morey, que com deiem suara ara està disponible, i d'aquest bon al·lot no he aclarit ni si és sant ni savi, només sé que ha fet feina pel Perú i ara vol feinajar per aquí amb el bisbe nostro. Crec que té totes ses S que toca tenir perquè per venir del Perú a Mallorca en va fer una de molt grossa de S, va anar a voltar pel Canadà. I ja només quedava jo que, com poreu suposar, enmig de tantes i tan cèlebres celebritats no feia s'alçada d'un ca assegut, i en fa ben poca d'alçada un ca assegut, he romàs com anul·lat i sense eima per res.

Ara ja hem dormit i som demà, o sia avui. N'hi ha hagut uns que s'han aixecat més dematí que ets altres, i per lo tant una àtres més grandia que uns; així i tot es dos Tomeus, Tauler i Suau, han pogut bufar a sa flauta i posarse ti-tu-ti, ti-tu-ti i hala, vénga a sonar la Balanguera i altres músiques celestials; em pens que En Sebastià Salom també ha tret aquell pianingo petitiu que també sona bufant i que segons com se miri pot semblar un fobiol com esclafat però amb tecles en lloc de foradets.

A poc a poc hem replegat tota sa guarda i li hem estret coster amunt, entre es castell i la mar, i allà, ben amarats de sa pau i sa tranquil·litat que regalimava d'aquell beatífic matí (aquesta frase l'ha feta jo, però qual-sevol boig l'hagués poguda fer) dic idò, que allà, hem tornat fer una altra oració, no diré rara per allò de que no hi havia candelates, però sí, especial, i a més tot ja estava decidit i programat: tots teníem una fulleta i vénga músiques i cantories i lectures i meditacions. I com casi sempre es qui havien de donar llum han donat fum; m'explicaré: noltros, es pobres capellanets que mos rompem ses banyes per ses parròquies i malavejam que es retratistes vagin p' es solc i no desbaratin ses celebracions, ha resultat que a Cabrera i tot, i es temps de s'oració fervorosíssima que fèiem tots enlairats moltes grosses de llegos allà deçà es vuitè cel, idò dic que per aquí i tot hem hagut de sen-

tir i sofrir es clic-clic de ses màquines de retratar i patir ses corregudes, fues i grapedes des retratistes Orpí, Suau i Salom. ¿Amb quina cara hem d'aturar es pobres malanats que mos omplen l'altar major de fils i cordons, i enlluernen i desorienten es nins de primera comunió, i ses nostres novies? Què han de fer es porcs si ses euveies grufen!

Acabada s'oració hem girat es bous i cap a posar miques falta gent. I aquí s'esbart ha hagut de fer una opció: o pesca o farola. Jo no sé què han fet es qui han triat anar a pescar; jo i ets altres que hem decidit per reals dallons anar a passejar fins a sa farola o far (mai "faro") més o manco hem fet això que intentaré posar breument. Idò heu de penar i creure i creure i pensar que hem anat i vençut, amb tot lo que això suposa d'avangar i recular, pujar i davallar, partir i aturar-mos, seure i aixecar-mos, etc. etc., i per fer una cosa tan senzilla i bona de fer com és això d'anar i venir, pujar i davallar, fer i desfer, omplir i buidar, etc. etc. idò hi hem posat tot el sant dematí. Hem fet una primera estació baix des monument an es francesos; allà hem escoltat sa lectura que En Tià mos ha fet d'un llibre que conta sa tragèdia, penes i calamitats que a començaments des sigle passat varen passar uns milenars de francesos que havien estat agafats presoners a sa guerra entre França i Espanya, i que foren amollats a Cabrera i allà, es malanats, ho passaren ben p..., tant que molts acabaren ets alens i bateren es peus. "Anima eorum requiescant in pace".

Llavors es camí ja no deixa, i per avall i per amunt, i per amunt i per avall i fins a sa farola (mai "faro", recordau-ho). Hem contemplat, hem reposat, hem xerrat, hem menjat -una taronja- i hem tornat partir... i per avall i per amunt i per amunt i per avall, i d'aquesta manera és estat que així com mos acostàvem cap allà on anàvem mos decantàvem d'allà on veníem. Em pens que era En Tauler que ha duit com a recordança una canyaferla, "ferula communis", subespècie "glauca".

Quan desfèiem es camí de sa farola mos ha comparagut una moto amb un homo i un capellà; s'homo era un que amb una barca i un pic sa setmana fa de traçiner de sa Colònia a Cabrera, i es capellà era es Rector de Ses Salines, En Jaume Rovira que ahir va venir an es moll a despedir-mos i ja mos va avisar que avui vindria, i així ha estat. Ells han seguit es seu camí i noltros es nostre i fins a migdia no mos hem tornat trobar.

Es desig i sa intenció era pujar també a Na Picamosques que és una de ses muntanyes més altes de s'Illa, però hem refredat i no hem anat de res, i hem fet molt bé perquè en lo que dúiem caminat ja bastava per caldera. Ho hem deixat per un altre any.

Hem estat una partida es qui abans d'arribar a sa posada mos hem aturat a sa platja a posar es cuiró en remui. Ets altres li han estret cap a cases.

I ha arribat s'hora des dinar. Totsmos hem reunit amb santa germanor i pau: pescadors, trescadors, patrons i patrones, tinent, i per mi també hi havia es sergent i sa sergentessa, l'amo de sa Guàrdia Civil d'allà, i pos ara etc. per si n'havia d'apuntar cap i no he apuntat. Es dinar ha anat així com solen anar tots es dinars, o sia molt bé.

Després de dinar hem tornat llegir sa crònica de ses Valentes Dones i es celibat; llavors En Pere Orpí mos ha llegit una codolada que ha enllestit amb quatre grapedes sobre es Monjos de Cabrera, aquells famosos monjos de que mos parlava En Pep Amengual i que no feien passa dreita i que els varen haver d'enviar un enviat perquè els estrengés ses clavies. Aquesta codolada la poreu llegir en es final d'aquesta crònica com a acabatai de tot i per fer una bona rialla.

Ses madones amb una exhalació han escurat i entre tots hem arraconat es trastos i cadascú ha arneplegat lo seu a fi d'estar a punt en esser hora de partir, que no s'ha torbat gaire a sser-ho. Ja mos teniu idò cap an es moll per embarcar tot lo que havíem d'embarcar i embarcar-mos noltros mateixos. Abans, mos hem retratat posant sa cara que es sol posar quan se retraten.

Ses barquetes han partit de d'allà i cap a cases manca gent. Despedits des patrons i patrones i altra gent, sa capellana li hem estret cap an es Co-varany que és una casa de ca'n Tià, una casa que han feta a foravila, qualcú a lo millor li dirà un xalet, però és una casa. Hem pres café i es qui se n'havien de dur peix han fet partions; llavors encara, i aquesta vegada ja érem més pocs, hem fet una altra aturada a Campos, a ca'n Sebastià, per veure un muntatge de diapositives sobre s'Autonomia preparat per l'altíssim poeta -està dit en sentit figurat- Pere Orpí.

Afegitons per posar allà on toca:

- 1) En Manuel "s'antojo", o es desig i ganes d'anar a pescar avui dematí, però ha vengut a sa farola per mor d'unes certes necessitats, segons deia ell, "neuro-vegetatives-fisilògiques", que sense cavil.lar gaire he deduït si seria pixera a deshora.
- 2) Ahir dematí abans de sa partida, En Pep Estelrich repartia uns mapes de Cabrera, a fi de que no perdéssim passes ni sa tramuntana ni s'orientació. Hi ha què dir que de papers n'hem rebut molts: papers per a ses celebracions, papers per ses cantades; papers del Pare Amengual sobre es monjos i s'espolsada de Roma; papers de sa codolada que mos va dur En Manuel. Es capellans mai no n'havíem rebuts tants com ara de papers i mai com ara mos havíem trobat tant sense papers.
- 3) En Lladó i En Morey havien de fer o compondre un acte sacramental sobre es Monjos de Cabrera, ses sargantanes i el Papa; però encara bela, no el Papa, sinó s'acte.
- 4) En es foravila de ca'n Tià, hem entregat, "nemine discrepante" cent drets per hom an En Pep perquè les faci arribar a bon port, sobre una subscripció per ajudar a comprar La Trapa i que se conservi així com Déu mana i es poble mereix. Amèn.
- 5) Per acabar ets afegitons posaré que s'excursió ha fet flamada. I sa crònica també. Tot està acabat. Molts d'anys!

2.6 CABRERA I ELS ORIGENS DEL MONACAT A LES BALEARS

Dins l'obra dels geògrafs i dels escriptors que com Plini, veiem ser els geòlogues de l'antiguitat, trobam referències a les illes Balears. Per entendre millor el sentit d'aquesta secció transcriuré solament un fragment de Plini,prés de la seva Naturalis Historia III,V 78.: " a maiore (Daliari) xii (passus) in altum abest Capraria insidiosa naufragiis, et e regione Palmae urbis Menariae ac Triquadra et parva Hannibalis".

El misteri i la solitud de Cabrera fou, indubtablement, uns dels atractius de l'illa que la constituïren en un prematur lloc monacal, com ho foren per tot arreu de la Mediterrània occidental, les illes i illots que voregen les costes africanes i europees.

Pero respecte del començament del monacat illenc no en tenim dades indiscutibles. El ha diversos textos que cal examinar.

Per orde cronològic hi ha la famosa carta 48 de St. Agustí, data da el 398 (1), i adreçada a l'abat Dudoxi, prevere, de Capraria. És una de les lletres monacals més importants del bisbe i monjo d'Elippo Regum, en la que vessà les prímicies de la síntesi monàstico-pastoral que distingí el seu monaquisme episcopal. Agustí manifesta obertamet que, si un monjo és requirit per treball pastoral, no s'ha de deixar guanyar per la tranquil·litat monacal. No oblidem que ens trobam en temps del Baix Imperi, i en un món inquietat per berebers, pagesos en atur, ibandolosa, on els circumcelliones i els donatistes inquietaven la societat i també de manera ben visible i experimentable l'església. El monacat era una entrega i podia ser també una evasió.

La Ep 48 acaba amb aquestes paraules:

Nec importunum me existinet Charitas vestra, quia vobis vel per Epistolam loqui volui. Non enim hoc vos monui, quod vos non arbitror facere; sed credidi me non parum commendari Deo a vobis, si ea quae munere illius facitis, cum allocutionis nostrae memoria faciatis. Nam et ante jam fama, et nunc fratres qui venerunt a vobis, Eustasius et Andreas, bonum Christi odorem de vestra sancta conversatione ad nos attulerunt. Quorum Eustasius in eam requiem praecessit, quae nullis fluctibus sicut insula tunditur, nec Caprariam desiderat, quia nec cilicio jam quaerit induit. &2).

Aquest text ha estat repetidament referit a la Capraria balear, que avui porta el nom de Cabrera (3).. Tal volta sien més nombrosos, però els autors que s'hi refereixen assenyalant que la dita Capraria possiblement sia la mateixa que la que esmenta S t. Agustí(4).

(1) FL 33, 187-189 CCEL 34? (COLDECIERE 1895) 137-140.

(2) Ib col 189 i p.140 respect.

(3) FOUCIE o.c., P. DE SALON, Arc. Crist. Esp. Fon. 26 n. 26, L. CILLERUPIO El monacato de S. Agustín, Arch. Teol Agust. 6 (Valladolid) 1966, p. 176, cf. la matisació de p. 233. J. PEREZ DE URBEL Los monjes españoles, I Madrid s.d. (1945), p. 101. VIERENOS Las vírgenes..., p. 610, n. 200, J. HERRANDEZ ALONSO La cura pastoral... Nora 1055, p. 461, Anscari MUDÓ El monachismo nella Penisola Iberica fino al sec. VII. a Il mon. nell'Alto Medioevo, (Settentrone) Spoleto 1957, ps. 80 i 87.

(4) U. DCE. DEL VAL S. Agustín fundador. Antología de textos en torno a su monacato, CDD 169) 1956) 401-422, not. 19 a la Ep 62, 1, A. TRAPI San Agustín y el monacato occidental, CDD 169) 1956) 423; CILLERUPIO a.c. p. 233. C. GILLES El eremitismo en la Hispania Romana, a España Ererítica, Barcelona 197 p. 45.

Tot i això ja des d'antic no s'ha donat per evident aquesta possibilitat. Ja Joaquín Va. DOVER, al reditar la història de Mallorca de Daneto, seguint diversos erudits corregí la interpretació de l'esmentat cronista, assenyalant que la Carraria de que parla St. Agustí devia ser la que es troba al nord del Tirré, entre Córsega i la Península Itàlica (5), i són molts els historiadors que prescindeixen de la Carraria balear, i ja de cop pensen en una de les moltes illes, fins a 7, herònimes que es troben dins la Mediterrània occidental des de l'Adriàtic, al mar nord africà, passant pel Tirré (6), pel que no és gaire segur que la petita illa balear fós la més coneguda (7). Abans d'avegar caldrà fer una observació respecte de la rassa genèrica afirmació de K. Baus, feta al conegut manual de història de l'església, amb la que atribueix a la imatge espanyola una convergència en identificar la Carraria del text agustiniana amb la Cabrera balear (8). Les postures són més ratisades, i no es pot dir que ranguin historiadors estrangers (he esmentat a Trató), que sostenguin dita opinió, com també n'hi ha de balears que la descarten per complet, sens que tampoc oferesquin un suport argumental prou ampli (9).

De fet hi ha textos contemporanis a St. Agustí que parlen dels monjos que s'havien retirat a la Carraria tirrènica (actual Capraia). Entre aquestes referències no hi ranguen, ans sobresurten, les càustiques invectives de Publilius Maratianus, que comencen per discutir la coherència entre l'agrupament monacal i l'etimologia de "monachus", acusant-los de ser homes que fugen de la llum, sepultant-se dins l'illa repugnant de Carraria, i, tot aprofitant-se del nom de l'illa els insulta per la seva poca higiene que els fa desprendre unes clors que arriben fins al continent. Tot això es llegeix a la seva obra,

intitulada *De reditu suo* quan narra el seu viatge des de Roma a les Gàl·lies devastades pels pobles germànics. El praefectus urbis de retorn a la seva pàtria escriu: *vegeu aquí que es beülluna Capraria, illa repugnant, plena d'aquest homes que fugen de la llum. Ells mateixos es donen el nom de monja, perquè volen viure totsols, sense testimonis...* (10).

Crec que hi ha arguments per a identificar aquesta Carraria amb la esmentada St. Agustí com a lloc de residència d'Austasius i An... (11).

(5) DANETO 2, 691: "Con muchos los autores que hablan del monasterio de agustina de Cabrera. El Sr. Daneto y algunos otros han querido que estuviese en la Cabrera Balear. Otros citando a San Agustín, t. 2, Epist. 81; el Alfabeto de Ferrera *Monja Viror. lit. 6*, y al D. Francisco Ribera *Vida de S. Agustín* edic. 1694, pág. 35, están en que dicho monasterio existió en Cabrera del mar de Italia. Véase lo que dice el mismo Daneto en la pág. 216 de esta edición. Feta aquesta correcció de Joaquín Va. DOVER, hem de precisar que parlar de monjos "agustins" per aquelles dades i de semblant manera és un anacronisme palès.

(7) FORRAS *EMPECHER* IV 1, 518 surosa que la Cabrera balear era la més coneguda. FORRELLI, *Africa Christiana II*, Truxiae 1817, ps. 335-336, es referix a una Carraria que no és la balear, semblantment F. VAN DEN BERG San Agustín Pastor de almas, Barcelona 1965, p. 283. Aquest autor que amb Chr. J. COFFMAN edità un *ATLAS de l'Antichité chrétienne*, Paris-Bruxelles 1960, al mapa sobre el monacat des de l'any 300-700, omé tota referència a Cabrera balear, omisió que no es pot justificar, com tampoc s'enten que no figuri dins cap mapa de l'*Atlas zur Kirchengeschichte. Die Christlichen Kirchen in Geschichte und Gegenwart* (LANGEHEINER-MARTIN) Freiburg 1970.

(6) Pel que fa a l'antiguitat, vegeu les ref. de HULSEN *ZW* 3/2 (1899) 1456-1457, s.v. *Carraria i Capraeo*.

(8) COLOMBAS *El Monacato primitivo I* (1974) p. 202.

(9) *De reditu suo* I, vv. 439-452 i 515-526. Cf. *W. IBER* s.v. *Publius 5*, *Der Elaine PAULY* (reed. München 1979, cols. 1473-1474. Per la seva actitud respecte dels ambients monacals, i la d'altres, vegeu E. DE LAFFOLLE *Histoire de l'Eglise*

(10) Paris 1950 ps. 356-357, COLOMBAS, o.c. ps. 221 i 342 ss.

(11) Cf. A. MARIQUE *La vida monástica en San Agustín. Enchiridion histórico-doc.* p. 18.

(8) K. BAUS *Handbuch der Kirchengeschichte II/I Die Reichskirche nach Konstantin den Grossen*, (ed. H. JEDIN), Freiburg/L. 1973, p. 393, not. 16: "Die spanische Forschung identifiziert allerdings Capraia mit dem heutigen kleinen Inseln Cabrera unter den Balearen, wohl kaum zu Recht".

Efectivament, si relacionem la informació que Orosi dona dins la notícia sobre la rebel·lió del nou Gildó, (que per les seves riqueses i la seva conjunció d'interessos havia arribat a ser "comes Africae") (12), el qual vençut pel seu germà Mascezel, que havia après de Teodosi quin és el poder de la pregària en la fe de Crist, es dirigí a l'illa de Capraria, d'on prengué alguns sants servens de Déu coneguts per les seves instàncies" (13). Per les circumstàncies externes aquesta Capraria ha de ser l'illa de la balear.

Es massa agosarat pensar que, entre els monjos que acompanyaren a Mascezel s'hi trobassin Eustasi i Andreu, del monestir de Capraria, del qual a Agustí ja li havien arribat noves i, com ell admet, "ara els germans Eustasi i Andreu que han vingut ens han portat el bon olor de Crist de la vostra santa convivència; Eustasi ens ha precedit a aquell desens que no se inquietat per cap cosa, com les que atupen la vostra illa, i ja no anhela retornar a Capraria, perquè tampoc ja no cerca cenyir-se el cilici" (14). Tampoc crec privada de fonament la hipòtesi de que Andreu fós el portador de la carta que Agustí adreçà al seu monestir illenc, suposició que A.H. Goldbacher dona com a fet dins el treball de la seva edició de les cartes de St. Agustí al corpus de Viena (15).

Vist tot l'anterior escut de les coses, no podem prendre com a testimoni probable de l'existència de monjos a Cabrera dins el segle Vè. la carta 48 de St. Agustí. Però és una qüestió ben diferent que el començament d'aquest segle ja hi hagués vida monàstica a Cabrera. Perquè si en no identificar la Capraria de la Ep 48 de St. Agustí amb la nostra Cabrera coincideix amb G.M. Colombàs, no acab de veure tan clara la seva suposició que fa problemàtica l'existència dels monjos a aquesta petita illa a finals del s. IV (16). Solament farà al·lusió a alguns indicis que em semblen interessants, alguns dels quals ja he ampliat a altres capítols:

L'arqueologia submarina ens testimonia que el tràfic marítim de Cabrera no era esporàdic. Menorca ^{l'actualment} i Eivissa aleshores tenien ja una densitat de població cristiana considerable, pel que sabem a través de Consenci i Sever de Menorca. Les connexions amb Africa, les costes de la Hispània (les Gal·lies i Itàlia eren normals, i en tenim algunes informacions per medi de Sever i Consenci, finalment, de fet els corrents teològics, com l'origenisme, el priscil·lianisme, el pelagianisme etc, havien fet adaptes a les illes, cosa ja tenguada per probable des de que es sabia que Consenci vivia a unes illes mediterrànies. Entre els corrents religiosos que tingueren més difusió hi ha que començar amb el monacal, i de fet Sever de Menorca el féu per present, en diversos passatges, a Magona. I Consenci, si ell no fou monjo, al menys estigué relacionat estretament amb Frontó, que tenia un monestir d' Tarragona, i no menys assí dues eren les seves relacions amb Agustí d'Hipona, amb el qual mantingué correspondència, al qual volgué visitar amb un viatge fet a Africa. Tot aquest conjunt de possibilitats fan la força suficient perquè no s'hagi de descartar fàcilment una vida monacal a Cabrera sobre tot quan les illes eren la gran atracció pel monacat occidental. Més tard, al s. 7, tot just encetat, el papa Gregori I ja hagué de reformar un monestir dins aquesta illa.

(11) cont. trinal y Regla, El Escorial-Salamanca 1959, nota al n.197, si bé a la p. 132 deixa indeterminada la localització.

(12) Cf. H.J. DIETNER Das Vandalenreich. Aufstieg und Untergang, Stuttgart 1956, p. 170.
R. REMONDON La crisis del Imperio romano, de Marco Aurelio a ANASTASIO Barcelona (Nueva Clío 11) 1973, pp. 113, 124, 133. Es possible que posteriorment Teodosi li concedís el títol de comes et magister utriusque militiae per AFRICAM, (CTh 9, 7, 9 (any 393). Entre les possibilitats que li donaven les seves enormes riqueses, s'hi comptà el control del subministre de gra a Roma.

(13) P. OROSUS Historiae adversum paganos, VIII, 36, 5 CSEL 5 (C. ZANGENMEISTER 1882) 537 PL 31, 1156, cf. HULSEN Capraria 4, PW 3/2 (1899) 15-6.

(14) Ep 48, 4 CSEL 34/2 (GOLDBACHER 1895) 139-140, PL 33, 189. SAC

HULSEN l.c.

(15) CSEL 58 (1923) p. 13, nota a l'Ep 48.

(16) Monacato primitivo I (1974) 292.

LA CARTA DE GREGORI MAGNE AL DEFENSOR JORN (agost 603).

La multiplicitat d'elles homònimes no solament ha presentat problemes per Cabrera. Més tard veurem el que ha correspost a Mallorca i Menorca. Diguem que ambdues vegades no hi ha mancat el desencantament. Però, retornant a la vida monàstica de Cabrera, al començament del segle VIIe. ens trobam amb una font tan seriosa com és el *Registrum Epistolarum* de Gregori Magne, que conté una carta adreçada al defensor Johannes, qui, d'aquesta manera rebé l'encomana d reformar els monjos que hi ha "in Capria insula, que iuxta Maiorica, item insula".

El text és força més expressiu que qualsevol comentari, pel que el transcriu sencera:

GREGORIUS IOHANNI DEFENSORI (Lib. XIII, 48).

Ubi canonicam distractionem culpamm contra se qualitas excitat, postponere quae corrigenda sunt non debemus, ne dissimulatione vires dare pravis actibus, quos facie nos disciplinae reseccare convenit, videamur. Quia igitur peruenit ad nos monachos monasterii, quod in Capria insula, quae iuxta Maiorica item insula, est positum, ita perverse agere ac vitam suam diversis facinoribus summisisse, ut non omnipotenti Deo, sed antiquo se hosti, quod cum geritu dicimus, ostendant potius militare, experientia tua praesenti auctoritate communita ad praedictum monasterium accedere et vitam moresque illic conversantium suptili studeat investigatione perquirere et ita, quaeque reseccatione digna reppererit, sicut canonicus ordo desiderat, congrua ultione corrigere atque eos, quae observare debeant, studeat informare, quibus emendationis tuae modus et istos ad vitam rectae conversationis reducere et te apud nos nullo modo valeat accusare culpabilem. Gregorii I Papae, Registrum Epistolarum II/II Liber X-XIV, MGH (Lud. M. HARTMANN) Berolini 1895. ps. 412-413.

Llegit el primer text pontifici referent a les Balears, hem de fer algunes observacions:

- 1.- Es tracta del primer i darrer text de l'antiguitat que parla de la vida monàstica a Cabrera.
- 2.-Aquesta vida monàstica no sabem dins quina línia o tendència l'hem de situar. No és fàcil que fó benedictina, sinó que, lo més probable és que fós d'encuny agustiniana, si bé cal no cometre l'anacronisme de pensar en un ordre religiós tal com el coneixem des de l'edat Mitjana. Però les connexions existents amb St. Agustí des de Menorca, no fan aventurada la suposició referida. N'hi ha una altra, i és basa en la hipòtesi de que Consenci hagués vingut des del sud de les Gàl·lies. En aquest cas la línia monacal podriaser la que s'extengué pel continent, i que passà posteriorment a la Península Ibèrica, segons ha mostrat A. MUNDÓ a l'art. citat més amunt.
3. Que fos necessària una reforma ens fa pensar que el monestir no era de fundació recent. Això sembla inqüestionable. Però voler prendre aquesta data del 603 com a punt de referència té unes possibilitats força limitades, si, com ens hi trobam forçats, hem de treballar per referències externes, i aquestes ens diuen que ja al s. IV St. Jeroni i St. Agustí criticaren fortament molts de casos de relaxació monacal, i aquell és el primer segle en que aquesta vida apareix organitzada a l'occident.
- 4.-Cal trobar una explicació coherent a la intervenció del bisbe de Roma en el monestir de Cabrera. En primer lloc cal explicar-se el com se'n tené dels desordres d'un monestir d'una illa insignificant. ¿El monestir havia crescut molt, a causa de monjos fugitius de les inseguretats dels temps? A una altra banda vaig insinuar una explicació possible a aquesta intervenció, explicació que té present tant el mode ordinari d'actuar del papa Gregori Magne, molt respectuós amb les competències dels metropolitans i bisbes, com també atén a l'enquadrament històric en que pogueren quedar les Balears. De fet trobam els noms dels bisbes illencs dins les llistes antigues, formant conjunt amb els bisbes de la Sardenya i Còrsega. No està demostrat que Cagliari fó metropoli, tot i tenir una gran importància. El que començà amb els Vandals, seguí durant la poca bizantina, com ho palesen la *Descriptio Orbis* de Jordi de Xipre i altres llistes, que arriben fins al s. X. Les Balears sempre formen una unitat amb les grans illes itàliques, que, eclesiàsticament pertienien a la Italia Suburbicaria, en la qual el pap exercia com a metropoli. Cau dins lo possible que Gregori tengués notícia del desgavell de Cabrera però té més probabilitats que les notícies li arribassin pels caus normals de comunicació que mantenia amb la Hispània Bizantina, de part de la qual seria el metropolità. (17).

(17) Sentit d'una província eclesiàstica balear, *Lluc* 56 (1976) 299-301.

13. VIDA DE JESUCRIST (III)

Senyor meu, Jesucrist,
 omnipotent,
 dau-me clar enteniment
 per contemplar
 5 de quin mode he d'usar
 per salvar-mè,
 i no pugui errar-mè,
 que és perillós.
 Senyor, jo confii en Vós,
 10 m'ajudareu,
 també que em corregireu
 si vaig errat,
 perquè en el món m'heu posat
 per servir-vós;
 15 i que m'he de presentar
 en el judici,
 i no res podré ocultar
 davant de vós.
 Senyor, Déu meu gloriós,
 20 dau-me adjutòria,
 perquè jo tenga memòria
 de la Passió.
 Pare etern, dau-me dolor
 per ponderar:
 25 A vint-i-cinc de març
 se encarnà.
 Germans, no siguem covards
 per dur la creu.
 Que fou misteri de fe
 30 l'Esperit Sant,
 en aquell primer instant
 en què Maria
 concebí el Fill de Déu
 amb gran content.
 35 Perquè fou Verge, rebia
 tal galardó,
 que portava el Redemptor
 a dins son ventre.
 No hi cabia de contenta;
 40 poreu pensar!
 Nou mesos a Déu portà,
 l'omnipotent,
 fins an el seu naixement,
 nit de Nadal;
 45 sense sofrir ningun mal
 la seva mare.
 Tan prompte quo Ell fou mirat
 de los seus uis,
 va veure los divinals
 50 d'aquell Minyó.
 I aquí el Redemptor
 prengué la mare
 i el putatiu son pare,
 que és Sant Josep.
 55 L'adoren los pastors
 dins una cova.
 En Escriptura se troba,
 d'edat vuit dies,
 com ja va lesser disputat
 60 ver Déu Messies.
 La gran sabuda vengueren
 Reis d'Orient,

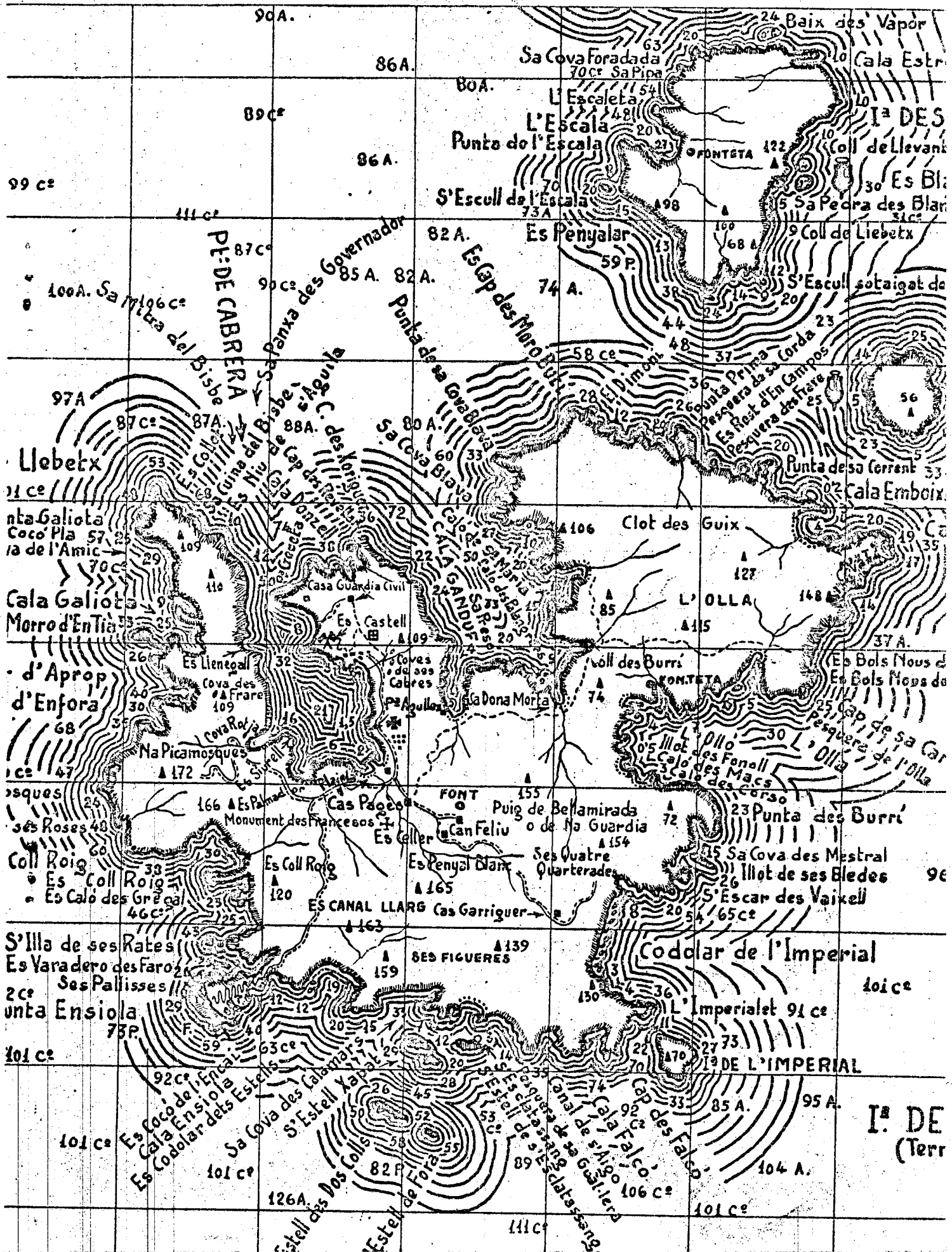
tan prompte i prestament
 a adorar-ió.
 65 Una estrella else guià
 fins arribats,
 i venguereu carregats
 d'or, encens i mirra,
 per oferir al Senyor
 70 qui no's poria. [sic]
 Coranta dies tenia,
 fou presentat,
 en mans del veí Simeon,
 que l'esperava.
 75 A trenta-i-tres anys morí
 pels pecadors.
 Contemplem aquells suors
 de Getsemani,
 a on Judas el traí
 80 per uns diners.
 Aquells malvats embusters,
 ja l'han lligat.
 El dugueren a Pilat
 per fer sentència,
 85 i Pilat fou qui manà
 que l'assotassen,
 però que no l'enclavassen:
 no ho mereixia.
 Trobava ell que no tenia
 90 culpa bastanta.
 Considerem, mos germans,
 es gran dolor
 que sentí el Redemptor
 en aquella hora.
 95 D'enfora se feren prop
 i l'assotaren.
 Li varen descarregar
 cinc mil assots;
 disciplines i garrots
 100 per ses costelles,
 ossos, nirvis i canyelles;
 les venes feren obrir
 del Bon Jesús.
 I quan no pogueren pus
 105 aquells malvats
 tots cridaven: "Sacrifici",
 per matar-ló.
 Prengué aquí el Redemptor
 un gros penar.
 110 I li varen carregar
 la creu pesada.
 Ell va dir: —Oh, creu aimada,
 oh, fé't ençà,
 perquè trenta-i-tres anys ha
 115 que jo et cercava,
 emperò mai te trobava;
 ja t'he topadal!
 Jo me'n vui anar a morir
 amb ta companyia. —
 120 Los jueus amb gran furia
 el maltractaren.
 El Senyor se desmaià
 i molt cansat,
 i moltes voltes caigué,
 125 fins tres vegades.
 Va besar la terra dura;
 tot sol s'alçà.

Un rei de tanta mesura
 com era aquell,
 130 no tenia carn ni pell,
 dessangrentat;
 la cara desfigurada,
 poreu pensar!
 El Bon Jesús va arribar
 135 en el Calvari,
 i allà fou voluntari
 en creu clavat.
 Sense paraula quedà,
 ni obri boca,
 140 obeint puntualment
 an els jueus.
 Quan enclavat lo tengueren,
 la creu alçaren
 perquè el poguessin mirar
 145 la gent present.
 L'aixecaren a un temps
 a sembatudes.
 El cos, d'aquelles caigudes
 es desjuntà.
 150 I, aquí, Déu que gran set té,
 beure demana.
 Un malvat li va donar
 fel i vinagre.
 Considerau quina paga,
 155 aquell malvat:
 un Rei de tanta bondat
 el perdonà.

Sense paraula quedà
 son cos en creu.
 160 La sua ànima davallà
 a los inferns,
 amb lo seu poder immens
 per treure-lós,
 a los Pares que allà estaven
 165 de tant de temps,
 a on molts d'anys sospiraven
 l'adveniment.

Va sortir molt resplendent
 amb companyia.
 170 Això ja és cert que ell volia
 dur-los al cel.
 Triomfant ressuscità
 i gloriós.
 Jesucrist, Fill de Maria,
 175 per vostro amor;
 si acàs n'he fet errors,
 perdonau-mè. *Lluem*

3 4 5 6 7 8 9

Galatzó-23 de juny de 1980

Avui era es dia senyalat per fer sa darrera passejada ordinària des curs, i a noltros mos ha passat lo que passa an ets al.lots quan han de posar punt a s'escola: que ni estudien ni fan cobona, idè de sa nostra genteta pocs hem estat es qui hem acudit a, es siulo estalriquenc, quatre caps verjos desenfeinats, de llevant érem En Pere Orpí i jo, d'enmig, En Salom que per cert ha fet curt ferm i mos ha fet passar ànsia, perquè havia dit que vindria i l'homo no s'entregava, i noltros està qui està esperant el goig divinal i En Tià ben alerta a comparèixer. En Miquel Ambròs ja l'havia esperat una bona estona a Banyalbufar, i En Pep i jo d'Estallencs hem tornat a Banyalbufar i hem intentat telefonar per veure si en sabrien noves, però res hem aclarit, ni uns ni altres.

A la fi, cansats d'esperar hem decidit posar-mos ses cames an es coll i partir, però cop en sec s'ha presentat es malanat contant-mos historietes i rondalles de despertadors i son. De sa part de ponent hi havia es qui ja he anomenat, Miquel Ambròs, pujat i criat p'les paratges que avui havíem de trescar. Finalment han acudit En Pep i En Manuel que no s'han passat per s'escudeller altra cosa més que replegar un jove que feia camí amb una grossa motxilla, l'han convidat a qualcar i xerrant xerrant els ha dit que anava a Sóller perquè ara tenia una temporada sense feina fins que arribassin ses "metles", ells li han dit si volia venir a passejar amb noltros i l'homo no hi ha fet dos mots, el pobre no duia menjar, però això no és problema perquè "dondecomen dos, comen tres, si hay qué". I ara voltros direu, Li quin prebe t'ha anat a coure ets ulls que mos poses aquesta dita castellana? I jo vos diré que no és ni més ni pus perquè trob que convé adesiara fer pràctica amb aquesta llengo, perquè de lo contrari t'exposes a fer ets ous en terra com es sebel.lins... te pots trobar per exemple, que sense esperar-t'ho te fan canonge de La Seu, i ¿com aniries a Matines si no saps llegir en castellà? i si te fan vicari o rector de segons quines parròquies, si no saps parlar en castellà, com diràs ses misses? o també et pots trobar com avui amb un estornell com aquest i si no saps parlar en castellà com te'n desfaràs des trumfos? i sobretot, com deia una monja an En Joan Font, ¿amb quina llengo se va escriure "El Quijote"? Què vos pensau que són berbes, no, idè no ho són. Per lo tant i per lo qual tot lo sant dia hem practicat aquesta llengo trobant més terrosos que mots no hi ha en es breviari. Per això, germans, "alegremen-nos, alegremen-nos, al.laluria, al.laluria!!!

Reunits davant l'esglesiola d'Estallencs, tornam pujar dins es cotxos i li envelam cap an es lloc des d'on havíem de començar sa pujada, i per amunt s'ha dit. Fent ses returades que es nostro guia i pastor ordenava hem seguit caminant fins a sa cucuia des Galatzó, que ben mirat no hi havia tant per tant, perquè sa boira feia s'onso per allà aprop i mos n'hem hagut d'estrènyer es cap. Res hem vist. I com que per devers ses altures sempre balles estret, aviat tornam predre ets atapins i per avall manca gent; i si suara era pujar, ara és davallar, i així ha estat com, per un altre camí, hem arribat vora una font que rajava dins una pica d'una quinzena de pams de llargària per devers quatre d'amplària i uns tres o quatre de fondària, es forasteret s'hi ha rentat es peus. Després de dinar, hem reposat una mica, i de bell nou per avall. Hem fet sa darrera estació a sa carrera d'unes grandioses cases de possessió; semblen unes cases desahbitades, on només hi ha animaleria; hem vist cans i aviram i segurament també hi ha euveies i moixos. Aprop de ses cases hi ha sa font N. (si voleu sebre com se diu, ja fareu passes) és una font que dóna un bram d'aigo com sa cuixa d'un rector gras, mirau si en dóna d'aigo! D'allà per avall de quatres, cap an es cotxos i cap a ca nostra.

Excursió de lluna plena. Nit del 27 al 28 de juliol de 1980.
Castell de Santueri - Puig de Sant Salvador.

Vui començar posant que En Pere i jo hem estat es primers; per ventura pensareu que això és una ametlla que s'ha adreçada, però avui hem fet primer i de molt. I allà ja nos teniu esperà que espera a veure si arribarien ets altres. Ets altres han estat En Pep, En Tomeu Suau, En Llorenç Tous, etc. Hem seguit amb sos cotxos -sa trobada era en es creuer des camí de Ca's Concos - Castell-- fins devora es jardí d'En Pereió i llavors ja nos hem posat ses cames na es coll i per amunt s'ha dit. Feia una lluneta ben clara i noltros ben contents. Arribats a ses cases hem trobat sa clau davall una pedra que hi havia damunt es portal de darrera; era es lloc a on mu mare i sa madona ... havien quedat d'acord per deixar-mos sa clau. Pujam an es castell, el trescam ben arreu, i feim una bona asseguda i acabam de recórrer-lo; llavors En Pep mos mena a lo que em pens que se diu sa Cova d'es Moro i de bell nou per avall, i cap a sa Comuna per dins aquells pinars tota cremats. Seguint per avall i per amunt i fent ses returades que marcava es director arribam an es monument a Crist Rei amb boira humida com sol esser sa boira. Sa cripta estava oberta i allà dins nos hem ajocat esperant s'auba i es sol. S'auba ha comparagut quan ha estat s'horà però es sol se n'ha rigut bé de noltros, s'ha estimat més anar a jugar a conions d'amagat amb tot es boirim boiram que pasturava pel cel.

Li acopam per avall passant per Son Gall i cap an es jardí d'En Pereió; cotxos i cadascú a ca seva. En Pere i jo hem tornat ses claus a sa madona des Castell i li hem donat ses gràcies.

Res pus, perdonau sa meva curtor. Així no vos marejaré.

RUTA D'ESTIU DE L'ESTOL VIDAUBA

del 4 al 9 d'agost de 1980

Dia 4

"Cada cosa al seu temps, i d'estiu cigales", diu un romanç popular. I així ha estat. Ha arribat l'estiu, i les cigales intenten foradar el silenci de la garriga amb el martelleig de les seves ales. L'estol Vidauba s'ha temut també que la calorotreu la gent de casa i ha decidit d'anar-se'n a la serra mallorquina per fer companyia a les cigales. No els faren la competència, perquè -modèstia a part- canten millor que elles. Podrien -això sí- competir amb els rossinyols, però ara ja no canten. Així l'estol haurà d'esperar l'any qui ve per sobre qui canta millor.

El centre d'unió i dispersió és l'ermita romànica de St. Llorenç, situada damunt cala Tuent, al costat de la carretera que uneix aquesta cala amb la de Sa Calobra.

Els primers d'arribar-hi són en Pep Estelrich i en Miquel Ambrós. Després de giragonsar per la carretera de Sa Calobra, obra mestra d'enginyeria, són acollits per la xardor implacable del sol de migdia, que no tan sol "torra es cul de ses llebres", sinó que arriba a cremar el braguer de ses vaques. Abans en Pep ha pujat a la muntanya de Lluch per rebre de mans del P. Rafel el decàleg, a imitació de Moisès que en el Sinaí es va encarar amb el Pare etern. Heus ací el nou decàleg: "Rodaràs dues vegades la clau per tancar i obrir les portes de l'ermita; no mouràs els bancs de l'esglesiola, i així no ballaran; no remenaràs l'aigua de la cisterna; no beuràs vi de missa, perquè va escàs; en sortir, t'enduràs la clau a la butxaca. Aquests manaments s'enclouen en un: no tinguis les portes obertes, i així el P. Barceló no vindrà a molestar amb les seves bravetjades".

A la una i mitja arriba en Tomeu Susu, que duu tot el bé de Déu que ens alimentarà tota la setmana. L'acompanya en Joan Mates (Hello boy!), que ha fugit del smog californià per respirar a ple pulmó l'aire nítid de la nostra Serra. Lleugerament americanitzat, fuma "smooth cigarettes" amb filtre especial, troba a faltar l'aire acondicionat i de tant en tant mastega paraules en americà.

Dinam de macarrons cremats i bistecs amb vi negre. Els bistecs són una recepta que sap en Miquel, apresada o bé en els secrets de la cuina monàstica o bé en les nits gèlides de l'Europa del nord. Mentre prenim el cafè, apareix en Llorenç Tous, carregat de cafè, vi, xampany i uns alls especials per a dur en la butxaca, que guardes de paparres i paparrons i donen llustre a la virosta. També mos duu un secret, que serà destapat durant la nit.

Preparam les motxilles i els sacs de dormir per començar l'ascens

del torrent de s'Al.lot mort, que ens durà a l'explanada del Bassol. Són les sis de l'horabaixa. Després de mirar si duim tot lo necessari en la motxilla i si la virosta està al seu lloc, ens posam en camí. Pujam, i la vista es va eixamplant. A la dreta tenim cala Tuent, talment una taca de tinta blava, vetlada pel verd bellugadís dels pins. A l'esquerra guaita de tant en tant el gegant adormit del Puig Major. Quan feim silenci, podem sentir el gemec quasi imperceptible del gegant de pedra, que no es vol doblegar a la seva sort, és a dir, a la tècnica d'uns homes amb deliris de grandesa. Volent esser els amos del món, hi van plantar dues bolles, que tenen la lluentor de l'orgull i la indiferència eixarreïda dels seus constructors.

El cel va canviant de color: el blau-turquesa esdevé a poc a poc gris-perla, i la llum estantissa de l'aire immòbil allarga les ombres dels penyals i dóna més profunditat a les boques insaciabls dels avencs. Amb precisió d'artista el sol dibuixa a l'horitzó la silueta de la muntanya de Montcaire. No el podem veure, però, si el vèssim, tindria la vermellor que sol tenir la cara d'una donzella quan és besada per primera vegada. Les monjoies, sibil·les o carandins ens indiquen el camí del Bassol, quasi eixut en aquesta època de l'any. Amb tot la naturalesa hi ha deixat l'aigua necessària per a esvair la suada que ens amara el cos. Tot refrescant-nos, tenim la impressió de banyar-nos amb la llum de les estrelles.

Acampam al pla del Bassol i, mentre en Tomeu i en Pep són a les cases de Bini petit a cercar aigua, els altres tres es queden estirats baix la celística i es perden en discussions de caire teològic. Sobre les onze de la nit en Pep i en Tomeu tornen. No han trobat cap cisterna, però han entrat dins la cuina i han buidat la gerra d'aigua. Sopam. A l'hora dels postres en Llorenç destapa el secret: "Les viudes"! Ara és el moment de recordar dos textos adients. St. Jaume en la seva carta aconsella "visitar les viudes i consolar-les en la seva tribulació". La poesia popular mallorquina diu així:

A ses viudes les m'emprenc
com a ses rates pinyades:
de dia estan enfonyades,
i de nit tresquen ferm.

Per això les viudes només vénen durant la nit. Decidim que en Pep les ha de treballar, car és el qui té més experiència. Ara bé no són viudes com les altres; no tenen forat. En Pep els ha de fer forat i -cosa digne de tenir en compte- és ell el qui gemega i pega uns ais que rompen el cor de les penyes, si és que en tenen, però les viudes no obrin boca durant tota l'operació. Quan les ha foradades, tots nosal-

tres les provam sense tocar voreres i, en acabar, hem de constatar que tenen el gust de tot lo prohibit: una dolçor trencada per una amargor d'ametles agres.

A punt de mitja nit preparam el jaç. El silenci és embriagador, com una de les drogues fortes, i fa veure bellumes a en Pep. No sabem si ha vist un Ovní o la Mare de Déu que ha vingut a dar-li un missatge. Acabam la jornada bressolats per la música de les esferes.

Dia 5

S'estrella de s'auba
hermosa ja guaita...

Certament no massa enfora de nosaltres veim l'estrella del matí que, gelosa del protagonisme que vol robar-li el sol, ens fa present d'un bocí de nit abans que aquesta s'esfumi. Són les sis del matí, i la "matinata" d'en Pep ens desperta mitja hora abans que el Papa s'aixequi. En Joan i en Miquel no tenen ganes d'aixecar-se, però la veu d'en Pep és tan insistent que acaben per botar de terra, si més no, perquè en Pep calli. El color torna a les coses poc a poc, peresosamente -diria jo-. Abans d'emprendre el descens decidim anar a veure ses Cases de Bini petit i rentar-nos a la Font des Jonc, que no n'està molt lluny.

No hi ha ningú a la possessió. Per una petita clastra, on no manca el lledoner, entram dins la cuina, neta i endreçada amb el seu pedrís i la foganya. Això ens posa en contacte amb l'avior i amb una terra verge com aquell regne de Mallorca que en Ramon Llull recorria amb ulls esbatanats. En un racó com aquest valdria la pena tornar-se infant i escoltar per primera vegada les rondalles mallorquines contades per una padrineteta de veu tremolosa i pell de pergami.

Quan sortim de Bini petit, el Puig Major duu una auriola de llum. És el sol ixent que ens saluda. Anam a la font des Jonc per un camí encatifat de menta. Aprofitam l'ocasió per rentar-nos. Bevem de l'aigua de la font, que té un regust com de sofre. "Probablement té virtuts medicinals", diu en Miquel pensant en els balnearis de fonts sulfuroses que, si no curen les malalties, escuren certament les butxaques. Com que nosaltres no tenim les butxaques plenes, mos escuram la son i les lleganyes dels ulls. Un cafè amb llet i galletes posa punt final a les ablucions. Feim la pregària del matí recitant el salm 103, segons l'adaptació que en Pep n'ha fet: la fauna i la flora palestinenca cedeix el lloc a la fauna i flora mallorquina. No hi ha dubte que hi ha reeixit.

Mentrestant s'ha fet hora de tornar. El matí ja ha arribat a la carena

de la serra, però encara no ha tingut temps de davallar la muntanya en direcció cap a ponent. Saltant per damunt de l'esquena des Pas des Ruc, deixam a la dreta el torrent de s'Al.lot mort i baixam per un camí antiquíssim, probablement del temps dels moros. Es un camí que de tant en tant té bromes pesades, com és ara, el Pas del Marge. En efecte, el camí aferrat a certs indrets a un espadat esgarrifós, de cop i volta queda tallat per un marge. En Miquel, que ha avançat fins al marge, queda baix de l'esquena d'ase que fan les roques. Damunt d'aquestes hi ha en Llorenç en Joan i en Tomeu, que contemplen el paisatge i fan fotos. Només veuen un precipici i en Miquel que s'hi acosta. Un crit deixa en Miquel plantat a la vora del marge i mira enlaire amb ulls astorats. No sap per què criden. De fet, quan els qui són a dalt arriben al marge, s'adonen que el perill és mínim. El pas del Marge no és gens difícil. Anam davallant tot pensant que, si les pedres poguessin parlar, en contarien de coses! Quants homes han trepitjat aquestes pedres! Amb els seus neguits i alegries, amb les seves converses a mitja veu corpresos per l'espectacle de la naturalesa, amb els seus plors i enyorances quan tornaven de dir adeu a una persona estimada i amb el seu treball titànic que va arrencar una a una aquestes pedres del cor de la muntanya i les va anar spilotant amb precisió de cirurgia perquè un dia cinc arrauxats com nosaltres hi poguessin passar i fruit a voler. Seria bo de sobre quin enginyer els va dirigir perquè fessin una obra tan ben feta. Una cosa és certa: la tècnica d'avui no ho sabria fer. No per manca de mitjans, sinó per manca de temps i de fantasia.

Avui el paisatge és ben diferent del d'ahir: deixam la muntanya en direcció a la mar. Una mar una mica bruta per mor de la calitja que la xardor estiuenca irisa a l'horitzó. Es una mar encalmada, neta i transparent a la costa, clapada ací i allà per corrents secrets que són talment unes teranyines immenses. De ben amunt en Miquel i en Joan sospiren el moment feliç en què podran capficar-s'hi.

Sobre les onze ens asseim a l'ombra de les cases de ca-Fra Puig per reposar una mica. Ca Fra Puig és una possessió abandonada pels amos i venuda a uns estrangers, que amb els seus doblers han comprat la pobresa i estretor dels nadius. Si fóssim milionaris! Hauríem comprat la possessió, l'hauríem netejada i n'hauríem fet un lloc de contemplació, a imitació de Fèlix de les meravelles, que anava pel món extasiat. La cisterna ens ofereix una aigua amb frescor natural, ben diferent de la frescor ofensiva de l'aigua de la gelera.

A les dotze i mitja som a la Cala Tuent, i les aigües de la mar ens fan oblidar les faygues de l'excursió. La blavor de l'aigua és engatadora: si un s'hi fica, no en pot sortir. La carícia de la mar sobre el

cos és un dels pocs plaers permesos als capellans. Quasi se pot comparar a la carícia manyaga d'una dona. Dic quasi, perquè aquest plaer ens és prohibit, tot i que cadascú fa lo que pot. Altrament ¿com podríem comparar una cosa amb l'altra?

Sobre les dues pujam a l'Ermita. Tot seguit hi ha un show gratuït per als passants. Jo m'afigur que, si passejant tranquil·lament en cotxo em trobàs de sobte un home en banyadors davall d'una regadora sostinguda per un altre, pensaria que el món roda a l'inrevés. Idò, aquest és el show que oferim. Però ens hem de treure la sal de damunt del cos i on manquen els mitjans cal posar-hi enginy. Quant al tutistes, que passin de llarg i pensin lo que vulguin.

En Miquel fa de cuiner. Prepara un pollastre amb sanfaina, o sigui, bocins de pollastre cuinats amb ceba, pebre i tomàtiques. Tot això, amanit amb una picadeta d'all i joliverd, uns pólvors màgics i un rajolí de vi, dóna com a resultat un plat exquisit, sobretot si un duu en el ventre la gana aplegada pel sol i la muntanya.

A l'horabaixa tots descansam. Ens és necessari, perquè els nostres cossos no s'han avesat encara al ritme excursionista: dormir en terra, caminar hores i respirar un aire carregat d'oxigen.

Cap al tard acomiadam en Joan Mates. Es una llàstima que se'n vagi. Tot comiat és desagradable, però ho és més encara després de passar un dia junts a la muntanya. Esperam que torni amb nosaltres en venir de vacances a Mallorca.

A les vuit del vespre els quatre que hem quedat anam a passar la nit damunt la Torre de sa Mola de Tuent. No crec exagerar gens si dic que és la nit millor de tota l'excursió, una nit inoblidable. Som al cinc d'Agost. Estam, doncs, a vigílies de la Transfiguració, i un té la impressió que hem pujat a la muntanya del Tabor.

Comencem per descriure la situació privilegiada de la torre. Es troba damunt d'un turó que s'endinsa dins la mar entre la cala de sa Calobra i la de Tuent i domina des de la punta de Na Seca fins al Puig Roig amb tota la serra del Puig Major per dosser. No cal dir que la vista damunt la mar s'escampa tant com el pensament. Aquí es pot tastar la infinitud de Déu.

Hem arribat a posta de sol. Tot té, doncs, un aspecte capriciós: la llum de color carabassenc amb tots els matisos possibles, des del color encès de carabassa fins a un rosat-violeta que no acaba de definir-se. Tot perd consistència, i les línies del paisatge queden difuminades en un ambient irreal.

Els colors van morint a poc a poc fins a restar només els més forts. Ben aviat l'únic que quedarà serà el blau-fosc que tot ho embolcalla. Es la nit que no vol que sapiguem els seus secrets, però no se'n

- 6 -

surt. Duu un mantell tot foradat, i pels forats passa la llum del secret tan gelosament guardat per la nit.

En aquestes circumstàncies nosaltres ens estovam de mica en mica. Cantam, parlam, feim moments de pregària i explicam acudits. Són moments de distensió i de rialles. Es curiós: la mà invisible de la nit ens té ben agafats en les seves xarxes de manera que a partir d'ara podrem parlar de la nit de sa Torre de sa Mola de Tuent, perquè els fils de les nostres vides s'han entbecreuat en la xarxa tènue de la nit.

Avui en Pep ens conta l'ànecdota de la setmana. Es un diàleg entre l'Arxiduc Lluís Salvador i donya Obdúlia en un ball d'aristòcrates:

- Senyora, vostè put!
- I ara! Vostè sí que put.
- Idè pudim tots dos.

Després d'haver rigut una estona, ens acotxam dins les faldes de la naturalesa com uns nins que dormen i somriuen a la falda de sa mare.

Dia 6

Quan el sol guaita per darrera el Puig Major, començam a davallar cap a l'Ermita. "Per davallar, tots els sants hi ajuden i el dimoni hi empeny", diu el nostre refrany. Per això aviat som a casa. Avui és el dia de la Transfiguració, i pensam celebrar-la com s'escau. En arribar ben espontàniament, abans d'obrir les portes, entonam el "Gloria, laus" i entram solemnement com féiem abans el diumenge de Rams. Berenam i netejam la saleta d'entrada. Avui dirigeix la pregària en Miquel, ja que l'Església d'Orient ha copsat millor el significat teològic i místic de la Metamórfosis tou Kyriou, com diuen els grecs. La pregària consisteix en el salm 103, perquè el salmista, fent-se portaveu de tota la naturalesa, alaba el Senyor, que "s'embolcalla de llum com d'un mantell". Un salm, doncs, apropiat al dia i a l'ambient. En Llorenç llegeix l'evangeli de la Transfiguració segons St. Lluc, el qual ens dóna la versió més teològica de l'episodi, i en Miquel llegeix un fragment de les homilies de Gregori de Nissa sobre la visió de Déu. En Tomeu acompanya amb la flauta dolça. Així podem dir com st. Pere: "Mestre, què hi estam de bé aquí dalt".

Havia oblidat de dir que a la pregària hem estat cinc: en Joan Perelló havia vingut poc abans de Sa Pobla carregat de menges exquisides. Més tard arriben els altres companys: n'Andreu Genovart, en Pere Orpí, en Pere Fons i en Jaume Roig. També ells vénen carregats de presents com els Reis d'Orient. Haurem de sortir a places i a

- 7 -

carrers i convidar tots els qui trobem a participar de les nostres menjades. Un detall interessant: en Pere Fons ha duit dos colomins vius per contribuir a la nostra alimentació. Perquè no s'escapin volant els ha de xalar i no té altra idea que tancar-los dins el confessional. Nosaltres hi intervenim a temps per evitar-ho. Creim que al Pare Rafel no li agradaria gens.

Hem pensat de fer un bon arròs per celebrar la vinguda dels companys. I val a dir que en Tomeu i en Miquel s'esforcen a fer un arròs de matances com el que feien les nostres àvies. No sé si l'han fet com elles, però tots s'han llepat els dits. De totes maneres no pot ser altrament amb el recapte que hi havia: carn magra de porc, pollastre, conill i un colomí. Carn ben fresca i turgent. Tots queden satisfets. L'únic que no hi queda és en Pere Fons, que, il·lusionat per unes vermellors que lluien davant l'Ermita, hauria volgut trobar una altra carn, la carn viva, fresca i turgent d'una donzella, però ai las! el Papa ens ha prohibit de tastar-la. No mos queda més remei que jejunar. Havent dinat s'afegeix al grup en Joan Font, que ha vingut escapat de Pollensa per por d'arribar tard a l'excursió.

Començam els preparatius per al plat fort de la setmana: el Torrent de Pareis. Baixam en cotxo fins a la desembocadura del Torrent, anomenada "es Gorg de s'Olla", i, crivellats per un sol sense entranyes, mos hi endinsam. Però al cap de cinc minuts giram a l'esquerra. Al principi pensam que en Pep va de bromes, però no. Va de veres! Mos enfilam per l'espadat del "Pas de s'Argamassa". Ens hem d'aferrar com els dragons per no caure. Sort que les roques són cantelludes i supleixen així la nostra manca de ventoses. A força de coratge i de no girar-nos a darrera per no veure lo que tenim als nostres peus, anam pujant a poc a poc. A mida que ens feim amunt, el buc del Torrent s'estreny i la gent que hi circula agafa unes dimensions ridícules, però la llenca de blau que es veia des de baix s'eixampla cada vegada més. De tant en tant els qui caminen pel Torrent s'aturen a mirar-nos: uns mouen el cap amb silenci, els altres ens diuen a crits que ens hem fet molt amunt i els altres gesticulen dient-nos adeu. Deuen pensar que el nostre seny ha trabuocat del tot. Panteixant i suant, animant-nos mútuament i conversant mentre la processó va per dedins, interrompent a vegades la pujada per agafar alè, així aconseguim després d'hora i mitja la cucua de la paret des Torrent. Hem pujat tanmateix 200 metres de paret quasi vertical. "Enhorabona, has fet es Pas de s'Argamassa", mos diu en Pep donant-nos la mà. Allò que més impressiona

des d'aquí dalt és "Es Morro de sa Vaca", que tenim ben bé a davant. Vist des de la mar, pot parèixer un morro. Vist des d'on som, s'assembla a un clatell enorme d'un monstre colossal que sosté la nostra illa. De fet, si mai us hi acostau, sentireu el seu bramul, un bramul que puja de les entranyes de la terra.

Ens asseim per descansar una estona. Ens adonam que la motxilla d'en Pere Fons destil·la una humitat sospitosa. Com que la motxilla arriba a la cintura, les nostres sospites no queden confirmades. Altrament hi hauria motius per pensar que l'ensurt de la pujada ha tingut ja els seus efectes. En Pere obri la motxilla, i resulta que el pot de confitura feta per la germana d'en Tomeu Suau s'ha romput. La pasterada és perfecta. Enmig de les rialles de tots i d'una lletania de paraules "piis auribus offensivae" d'en Pere, la deixa al costat d'una pedra i la tapa com els moixos.

Reemprenem la nostra marxa. Ara seguim un camí empedrat enmig d'una comunitat de frares encapullats que s'han tornat de pedra. La ruta no té la bellesa feréstega del Pas de s'Argamassa, ni la bellesa imponent del Torrent de s'Al·lot mort. És una bellesa més falaguera, més tranquil·la i repartida entre el gris de les penyes, les clapes de verd que en trenquen la monotonia i els llambreigs escadussers de la llum que ve de ponent. Veim de lluny la Cala des Capellans i passam pes Cocó de sa Murtrera. A mida que avançam cau l'horabaixa i augmenta el volum de les coses. En Pere Fons és el còmic i l'humorista de l'excursió. Mos parla de dues admiradores que té a Vilafranca, simpàtiques, joves i decidides. Tenen, però, un defecte: el seu "cularro", que, quan l'enfunden dins uns calçons, pareix un sac de segó. Tots hem de riure, però valdria més deixar el riure per un moment de repòs. La rialla, en efecte, quan surt en un moment de descans en plena naturalesa, és massatge saludable per al cor, però, quan surt afeixugada pel pes de la motxilla, queda arrapada entre el pit i la gargamella i li han de donar empentes perquè esclati amb tota llibertat. En passar pel quarter de Carabiners, que està en ruïnes, comença ja a fosquejar. Per això en Pep decideix no seguir endavant fins a s'Entreforc, com era previst, sinó fer nit a la Font des Foll, situada dins es Cosconar.

Es una font les aigües de la qual van a parar a un safareig cobert. Una tuberia condueix l'aigua a una espècie de síquia que hi ha a la vora del camí. Pareix una instal·lació feta a posta per a refrescar-nos. Tots, un darrera l'altre, ens despul·lam i ens donam una dutxa obrint els grifons de la tuberia. Després del bany no pensam més en el Pas de s'Argamassa, ens tornam més àgils i els múscles del cos recobren l'elasticitat dels vint anys. Tenim la sensació de surar enlaire

com si haguéssim begut l'elixir que Mefistófeles va donar a Faust.

Abans de sopar encenem els ciris que hem duit per il·luminar la nit. En Miquel canta el "Fôs ilaron", un himne a la "Llum joiosa", que cantaven els nostres avantpassats en la fe ja al segle segon quan encenien el lucernari que esvairia la fosca de la nit, dedicada a compartir la pregària i la germanor. Sopam i anam a dormir davall d'una alzina grandiosa que hi ha prop de la font. Mos ajaçam mentre les ovelles fan dringar les esquelles. Quan hem aplegat piles i ciris, el brancatge de l'alzina és més negre que la nit, i entre branca i branca les estrelles ens fan l'ullet abans de continuar la seva cursa vertiginosa.

Dia 7

A les sis del matí obrim els ulls, però la naturalesa té els seus encara mig clucs. No és d'estranyar, doncs, que la piuladissa insistent dels ocells intenti desvetllar-la i llevar-li la son que encara duu aferrada. Com que hem dormit en un terreny que fa pendent, n'hi ha alguns que, sense temer-se'n, han corregut uns quants metres mentre dormien. A poc a poc mos espolsam la peresa i ens refrescam a la Font des Poïl per agafar forces abans d'emprendre l'excursió més esperada de la setmana.

Són les set quan començam a caminar. Seguim el torrent des Boverons que desemboca en el Torrent de Lluc, que ja endevinam en l'esvoranc que s'obri amenaçador davant nostre. La baixada no és gens dificultosa i aviat trepitjam el llit del Torrent. He de confessar que costa de trobar paraules capaces d'expressar lo que un sent en endinsar-s'hi per primera vegada. Jo diria que el Torrent és esquerp als peus que el trepitgen, encongidor per a la mirada que s'hi troba presonera i misteriós per a la ment que no pot imaginar-se el treball que féu la naturalesa abans d'oferir-nos un espectacle com aquest.

A l'Entreforc es troben els dos torrents de Lluc i des Gorg Elau, on feim una pausa una mica llarga per berenar i fruit de la grandiositat d'aquest racó. S'Entreforc es troba tancat enmig de les parets inacabables de sa Serra de ses Farines, es Cingle des Niu des Voltor i les estribacions de les Penyes de Son Nebot. La catedral de pedra, com l'han anomenat, té aquí un dels racons més bells. Situat a la cruïlla d'aquesta immensa i grega, un se sent immers en el si mateix de la creació quan tot el cosmos rebentava pertot arreu, gràvid de vida i de dinamisme. Aquest és el lloc apropiat per a escoltar els ritmes trepidants i embogidors de la Consagració de la Primavera de Strawinsky.

Estam a ple estiu. El Torrent, doncs, és completament sec, però això no vol dir que sigui fàcil de recórrer. Les roques, pulides per l'aigua, són llises i llenegadisses i ens obliguen a ajudar-nos mútua-

ment tot descarregant les motxilles i servint-nos de cordes. D'altres vegades nos hem d'arrossegar de cul com els nins petits que encara no caminen. En Pere Fons troba que la naturalesa ha fet bé de posar-nos els collons a davant, perquè, si els tinguéssim a darrera, ara ho passaríem molt malament.

A cada racó que anam descobrint apareix una nova meravella. Quin torrent! De vegades s'estrenyen tant les seves parets que a penes veim el cel, com en el Pas des Soldat pelut; d'altres s'eixampla el seu llit fins a prendre forma de panxa de bístia, que en altres èpoques està plena d'aigua gelada. El poble li ha posat noms expressius: Gorg des Capellà, Gorg de sa Figuereta, Gorg de sa Creu, Gorg de s'Olla. També veim coves curioses, com la des Romagueral, que té la boca com una pera gegantina. La pedra del Torrent té colors de tota classe: gris-perla, gris-blavós, gris-negre, vermell-carabassa amb franges blanques que indiquen el nivell on l'aigua arriba. Es una pedra viva, que té plantes poc comunes a Mallorca, com és ara el boix de fusta dura i fulles porugues, i plantes més conegudes, com estepa joana, aritja, coixinets de monja, mata, murtra, bruc, etc. No les descriu, perquè ja ho ha fet en les seves cròniques en Joan Rosselló amb la seva gràcia inimitable.

A migdia arribam a sa Calobra. El contrast no pot ser més punyent: ramats de turistes que van i vénen, una platja bruta i una estesa de carn humana que se rosteix al sol. Tot això dins una confusió de llengües tal que Babel queda petita al seu costat. Per desgràcia la nostra llengua a penes se sent i és totalment absent dels rètols indicadors. S'ha acabat el silenci fecund del Torrent i comença la remor eixorca d'una civilització que ha perdut el control de si mateixa. Aprofitam l'ocasió per submergir-nos en les aigües de la Mediterrània, que és un descans per als nostres membres i vigor per a la nostra musculatura.

Més tard pujam tots a l'Ermita on improvisam un dinar a base dels queviures que ens han sobrat. Quasi bé tenim de tot: trampó, llaunes de conserva, ous, embotits mallorquins, fruita, pa, etc. Es el dinar de germanor, d'una germanor covada en la serra mallorquina. A mig horabaixa quasi tots tornen a la feina amb braç fumant i orella sonant, com siuen les rondalles.

A les set som només quatre. En Pep ens ha deixat per un dia per motius de feina, però gaudim de la companyia d'en Joan Font. Passam les darreres hores de l'horabaixa a Cala Tuent. En Llorenç ha de pagar el tribut exigít per la naturalesa. Per això, en arribar a l'Ermita, se'n va a dormir. Es veu que està cansat. Ni els seus ulls ni la seva veu tenen la vivesa acostumada. Sopam de patates bullides amb mongetes tendres i ous passats per aigua i sortim a fora per embriagar-nos un pic més de les nits d'Agost. Nits embruixades, nits transparents, nits que espeteguen en cada estel que cau sense deixar rastre com les quimeres dels humans.

Dia 8

Avui és un dia tranquil, que té un començament notable. Treim a defora un moble que deu datar al manco de la "belle époque": una ribella amb mirall incrustat en barres de fusta negra que es corben i una represa a l'entorn per posar-hi sabó, perfums, olis, sals de bany i tot lo que un vulgui. Mos rentam la cara i les dents i mos afeitam. Naturalment els passants s'aturen a mirar-nos, i en Llorenç que els etziba: "Voulez vous venir avec moi a danser ce soire à la luz de la lune?". Però ningú s'hi presta. En Llorenç haurà de ballar tot sol ce soir.

Passam el matí a l'Ermita conversant, netejant i posant una mica d'ordre a la casa. A migdia baixam a sa Calobra per telefonar i comprar el vi que alegra el cor de l'home. A l'hotel hi ha un encàrrec per a En Biel Morey, que acampa no molt enfora amb un grup d'escoltes de Sóller, L'anam a veure per donar-li l'encàrrec i admiram una vegada més el mètode educatiu de Baden Powell. Nins i nines viuen en companyia i en contacte amb la naturalesa per aprendre la ciència més difícil, i és la d'esser home. Com que fa dies que no hem vist les filles d'Eva, en Miquel ha quedat trasbalsat a la vista d'al.lotetes que estan a la flor de l'edat i de retorn imita St. Benet: es tira dins uns romaguers per allunyar el dimoni de la carn.

Hi ha encara una darrera excursió a fer, més suau que les altres. Pujam amb cotxos a la Plataforma-Funicular, on en Pep mos espera. Allà acomiadam en Joan Font, que torna a la parròquia. Uns vegada més som els quatre que han mantingut enlaire la flama de l'Estol Vi-dauba durant la ruta d'estiu de l'any 1980.

L'excursió és agradable i tranquil.la. A penes pujam. Quan som en es Porxo esbucacat, comença un camí que recorre la falda de la Serra de na Rius. Atravessam el Torrent dels diners i veim sa Coma fosca, que s'enfila orgullosa fins al cim del Puig major, les ombres del qual planegen damunt nosaltres. Feim parada a la Font Subauma, anomenada així, segons en Pep, perquè neix davall una penya. Bauma en llengua popular i balma en la llengua literària vol dir una cova petita excavada dins una penya. Les seves aigües són delicioses, fresques com un matí de primavera, d'un frescor esponjosa que assuauja les asprors de l'organisme.

Deixant el Bini gran a l'esquerra, davallam a sa Coma des Binis pel pas de s'Argentó. Volem arribar al Pou, que té una aigua especial, segons l'autor de "Rutas escondidas de Mallorca", però és mal de trobar. De fet no el trobam, tot i que en Pep fa tot els possibles per trobar-lo. L'ha cercat fins i tot a la llum d'una pila, ja que tot bon muntanyenc no es dóna per vençut a la primera. Passam la nit a sa Casa des Moro. Aquesta casa és com un bolet de pedra disforjo i enorme, llavorat per la naturalesa, al qual la mà de l'home ha

afegit una paret que s'aixeca de terra fins a tocar les puntes del bolet. A dins hi ha jaços de càrritx, tot està ordenat i net. Uns rètols demanen que els excursionistes respectin la netedat. Llàstima que estiguin escrits en castellà. Es un bon refugi per a fugir del fred i la pluja i trobar-hi un bon sostre el qui hi cerca repòs. En Tomeu i en Miquel hi dormen, mentre que en Pep i en Llorenç s'estimen més fer-ho a fora. Els uns s'emparen baix les ales del bolet i els altres volen contemplar la bòveda del cel. No hi fa res, perquè el Puig Major vetla el nostre son.

Dia 9

De bon matí, quan els estels se colguen, emprenem el darrer tram de la nostra ruta d'estiu. Des de la Casa des Moro hem de baixar a l'Ermita atravesant de nou el Torrent des diners i passant pel pas de s'Estaca. Contemplam ses Monjoies que la naturalesa mateixa ha posat fins que sortim damunt d'un turó des del qual hi ha una vista esplèndida sobre l'Ermita i sa Mola de Tuent. Es extraordinari. Cel, mar i muntanya tornen a unir-se en una simfonia perfecta de línies, colors i llum dins un desordre, que només ho és per a una ment cartesiana. Baix els nostres peus hi ha un tallat imponent que arriba quasi a l'Ermita. Si volem arribar-hi, hem de davallar per dins del tallat. Hi ha dos camins: un conegut p'en Pep i l'altre aconsellat pel P. Rafel. Decidim seguir aquest darrer. No sabem com deu esser l'altre; el que sí és cert és que el camí escollit és pitjor que una carrera d'obstacles. Pins o alzines ens barren el pas sovint i, com que la garriga està bruta, les argelagues i plantes semblants en fan de les seves: mos esgafrinxen braços i cames. Que hi vagin els afectats per les temptacions amoroses si volen quedar tranquils per tota la vida. Déu, però, s'apiada de nosaltres i al cap d'un temps més o manco llarg de tortura ens ofereix unes oliveres que indiquen que les argelagues s'han acabat. Fou també l'olivera que va anunciar a Noé la nova primavera del món. S'ha acabat la Ruta d'Estiu. Netejam l'Ermita i, com a bons germans, ens repartim les sobralles de lo que no hem menjat aquests dies.

Es hora de tornar a la ciutat i a la civilització, però no vos preocupeu. Quan l'estretor dels carrers no mos deixi veure el cel, pensarem en el Puig Major que quasi el toca. Quan el desànim i la depressió ens enterboleixin l'esperit, recordarem la nit de Sa Mola de Tuent, que fou com un glop d'eternitat, com diu Costa i Llobera. Quan la grisor de la vida ens aclapari, imaginarem aquella llenca de cel blau que romp la grisor del Torrent de Pareis. Llavors, si tenim els ulls nets, se'ns acostarà un colom amb un brot d'olivera, i començarà per a nosaltres una nova primavera.

FINS L'ANY QUE VE

Miquel Ambrós i Albertí

"Estol Vidauba - Calendari d'excursions del darrer trimestre de 1980. Setembre, 22. COMA DE SON TORRELLA - PLA DE CÚBER. Concentració devora el Campament militar del Puig Major".
Són paraules que llegim en es capdamunt de sa fuia que mos va enviar En Pep per fer-mos sebre ses passejades fins dia 12 de gener.

Estimats germans: Heu de pensar i creure i creure i pensar que si teniu es capdamunt ses espatles que és allà on toca tenir-lo, això vos donarà una llarga paciència, que és lo que toca tenir, i així podreu llegir aqueixes croniquetes que adesiara vos entaferram. I perquè no cregueu que xerram per xerrar, ara, per exercitar sa vostra paciència vos posaré lo primer de tot sa llista de tot es capellanum capellanam que va acudir a sa convocatòria d'es nostre estimat Estol i veureu que som un bon enfilai.

Començaré p'es més fervorosos i que no solen fallar mai: Pep Estelrich, Pere Orpí, Tomeu Tauler, Joan Perelló, Llorenç Tous, Biel Amengual i es seu cunyat Mateu, Joan Font, Manuel, Miquel Ambrós, Tomeu Suau de Missions i jo. També apuntaré amb sos fervorosos En Rafel Umbert que avui ha tornat començar, després d'haver arreglat ses teulades i anat a Madrid a un cursat per esser més llest, tant que fins i tot va sortir per sa televisió. El pos aquí perquè tantany no en fallava cap de passejada, esperem que enguany faci igual. Amèn.

Ara vénen una partida de capellans que no sé on els he de col·locar perquè assus-suaixí compareixen i assus-suaixí descompareixen, són com ses nigu-lades d'estiu; te'n pots fiar tant d'ells com d'un moix dins un rebost; mai saps es dia que vendran; aqueis germanets nostros estan massa embolicats dins sa roda d'es maldecaps i preocupacions i feines que sols no tenen temps per venir a fer quatre ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ estiraments amb noltros i trescar ses nostres muntanyes. Si ho voleu més clar i gruixat vos diré que són uns personatges que coionetgen de valent en tot això de passejades, i es primer de tots, el Bisbe nostro senyor, i que per molts d'anys, amèn; (de bisbe, s'entén, no de lo altre). També En Miquel Gual rector de Sóller, que ~~xxxxx~~ és cosa grossa en lo d'es Seminari, o millor dit, era cosa grossa, perquè entre s'aprimada que se n'ha duita i sa poca gent que tenen per l'Almoina menen es ca magre de tot. I encara porem afegir a sa llista N'Andreu Genovart, En Tomeu Ramis, En Pe-re Fiol, En Pep Morell, En Cil, i En Ramon Lladó, prediaca d'es meu ús.

Fianlment hi ha un afegitó d'una partida de capellans que no sé què en farem. El Pare Rafel Juan de Lluc que mos ne dóna amb una cuereta en tot lo de trescar i córrer muntanyes i això que en passeja més de set cavaions d'anys; En Tomeu Català i En Bial Pérez, que és lo més probable que s'apostolat i ses feines els passen per damunt i bona nit set sous de tot això d'excursions; també ve son pare d'En Ramon, tal volta un dia s'animi i acompanyi es sollerics ~~quaquan~~ els passi pels reals d'allons de venir; En Miquel Monroig i En Xesc Ramis, també són per ara una incògnita. Perseveraran? Deixaran? Ja ho aclarirà qui vulgui.

I ja es darrer de tots, com un avortó, En Joan Bauzá, aficat dins sa Ràdio i que ~~xxx~~ p'es signes externs que presentava sembla es més decidit a perseverar en les bones obres i en la fe muntanyenca, duia motxilla i tot lo necessari per aquests trots, només li mancava es gaiato que suposam ben prest durà.

Com dèiem suara citant sa fuia d'En Pep, mos havíem de trobar devora sa caserna (o "corter" per entendre-mos) d'es Puig Major... emperò, germans, no tornàssiu fer una tal cosa perquè es "militar" no ho vol i foris! i si es "melitar" s'enfada pots ser ben bé que mos vagi malament ferm. Sa història n'està ben farcida d'exemples de "melitars" enfadats i ses conseqüències que això du...

Sa qüestió ha estat que quan es pobres soldadets han vist que nos aturàvem per allà nos han dit que fèssim es favor de buidar més aviat que depressa, que per tot allà on hi havia retxadet, reixeta o grasetta = "rejilla", no provàssim d'aparcar-hi es cotxos. Per desgràcia seva, aquells homenets nos parlaven en foraster, noltros, que, gràcies al "Glorioso Movimiento ~~Nacional~~ Nacional o Cruzada de Liberación", en vàrem estudiar un bon grapat d'anys d'això, ara els hem entès la mar de bé, i així hem entès lo que nos deien; perquè ara digau-me voltros, ¿si no haguéssim sabut castellà, hauríem llevat es cotxos? ¿i si no haguéssim llevat es cotxos hauríem estat escàpols de qualque escopetada? perquè heu de creure i pensar que aquells malanats de soldadets venien amb s'escopeteta parada com si fòssim d'ets altres.

Noltros que com a bons seminaristes d'un temps havíem sentit parlar molt d'obediència, hem menat es cotxos dins sa camada de Son Torrella, i així no hem sentit grunyar pus aquells homenets.

Mos carregam ses motxilles i cap an es portell de sa Coma de Son Torrella; p'es camí hem trobat l'amo i un altre homo que taiaven llenya i mos ha donat sa clau de ses barreres i d'aquesta manera hem passat peu pla. Camina caminaràs i cap envant te faràs, passant per una gran planura hem trobat un pou i allà pesam forques per tenir un moment de repòs, berenar i abeurar es bestiar que per cert, ja no ha partit així com tocava. M'explic: mai de la vida, d'ençà que el món és món, s'Estol Vidauba menjava res mentres no s'hagués arribat an es lloc, --diguem-li fonteta, bona ombra, bella miranda, etc.-- que senyalava es guia Pep, quan tots, com a xotets de cordeta i en virtut de la santa obediència, observàvem també la santa abstinència; idè avui, entre que èrem molts i no arribàvem a samateixa hora, i que es soldats mos feien buidar de devora sa caserna (ara ja sabau què vol dir), i que n'hi havia molts de novells, i que era sa primera passejada d'es curs, i que ja no hi ha ~~respecte~~ respecte ni pels superiors ni per ses institucions ni ses estructures, i que tothom fa lo que vol, idè avui dic, molts han començat a berenar abans de partir, i això no està bé, parcomencen per aquestes coses, petites si voleu, però llavors ja no hi ha qui aturi es carro; avui ha estat es berenar i demà serà es dinar i un altre dia serà reposar quan no estiguem cansats, i ja me direu quin paper fa un homo que reposa sense estar cansat... i un altre dia serà voler anar per allà on no toca, i, lo que és pitjor, un altre dia serà no voler caminar, i això ~~seria~~ seria sa mort de s'Estol i s'Estol sense caminera seria lo mateix que un cocarroi sense panses com deia un cronista de futbol d'un partit sense gols, crònica que En Manuel ha sentida per sa ràdio; idè això seria es nostro Estol sense caminera, o seria com un capellà sense sotana, o com una euveia sense picarol, o un canonge sense "xicolate", o una campana sense batai, o una barca sense timó, o un trempó sense tomàtiga, o un gall sense cresta, o una espardenya sense vetes, o lo que voltros trobeu. Sa llista se pot allargar i acurçar com es nas de Mestre Miquel, ja ho diu sa cançó: "Mestre Miquel, vós teniu/ aqueix nas com un trinquet/ i l'allargau en s'estiu/ i l'arrufau com fa fred". O com allò que sabau de sa nostra llista de s'anar i venir, fer i desfer, buidar i pomplir...i tira mcrò.

De totes formes, mestre Pep nostro, convé que pegueu una estirada de brillà a fi de que es qui no estan aregats no puguin sortir d'es solc.

Hem seguit sa caminada cap a un vessant d'es d'on vèiem el cel, la terra, la mar, la vall de Sóller, Fornalutx, es Port, i muntanyes i fins i tot es Galatzó que treia una mica da caparrinói per darrera un raconet que li deixava buit es Teix.

Per anar d'aquí allà deçà que era allà on manava es qui manava, hem trobat un poc de mala petja però hem arribat a passar; i llavors ja han estat dos bulls, amb una exhalació hem arribat a sa font de s'Aritja que diuen que és ~~xxx~~ s'aigo millor de Mallorca, i per allà hem esperat que fos hora de dinar esmolant sa garrova i escoltant sa lliçó inaugural des curs que magistralment ha dit Mestre Miquel Ambròs, un d'es nostros "estolers" més fervorosos, constants, llests, sabuts i letraferits. Es dia que se publiquin ses Cròniques també publicarem aqueixes lliçons i ets altres documents com són ses poesies d'En Pere, ses cançons i gloses de N'Orpí, ses músiques del Pare Martorell, i tota la resta de discursos i sermons i fulletes que és lo que ha de donar serietat científica, lo que ha de donar pes i ha de fer fer sa mida a ses meves pobres, humils i mansuetes retxes.

I llavors encara abans de dinar hem escoltat un fragment d'un llibre de Lo Beat que En Pere Orpí va trobar per Son Macià. El va trobar dins una soca de garrover un dia que cercava espàrecs. També ho posarem a ses cròniques si Déu vol.

Amb santa pau i concòrdia, com sempre, hem dinat i el Pare Pep mos ha donat fins a les quatre i mitja. Uns han posat ets ossos de pla, altres han anat a cercar caragoles i altres han empatat la xerrada fent contar per milena vegada an En Tomeu Tauler, ets impropèris que li dedicava un exaltat per mor de sa bandera de ses quatre barres, es dia des Patró, el gloriós sant Bartomeu.

Més prest delo que havien dit mos han fet agafar sa motxilla i cap a s'em bassament d'es pla de Cúber falta gent; hem dos llongos mos hi hem tirat, i repositam una mica devora s'aigo. En Per Orpí i jo hem fet aposta d'arribar darrera per presentar-mos amb una pancarta que havia fet En Pere i que deia: OTAN, NO -- VIDAUBA, SÍ. (Feia referència a sa manifestació que ahir havia passat aprop de per allà, contra aquesta cosa tan lletga que és això de OTAN; poreu ben creure que no mos durà res de bo, i que es Govern no estarà a pler fins que mos hi tendrà ben enviscats). De sa pancarta an es cotxos han estat dues grapades, però entre grapada i grapada hem passat per sa font d'es Noguer, que és nostra, o sia de sa Mitra, o sia del Sisbe.

De sa font li hem estret cap an es cotxos, i d'es cotxos cap a ~~xxxx~~ ca nostra, i de ca nostra a sa pròxima excursió si Déu ho vol.

Afegitó: Després de dinar el Pare Rafel ha dit que se n'anava a verificar uns noms de llocs que fa un parei d'anys li havia explicat un pastor. I com si tengués foc dins ses sabates s'ha fet trons d'es reposar, ha pres es trot i a canar món s'ha dit! Aquest homenet és com una titina; fa més via ell per ses costes i pujant muntanyes que molta gent p'es pla o per avall. Pare Rafel, que el Bon Jesús vos conservi s'humor, ses cames i sa caminera per molts d'anys. Amèn!!!

Novembre - 80 Dia 3. Capdepera - Sa Cala - Talaia Vella - Talaia Nova.

Notes: 1ª.- Som es dilluns dels Morts, i per ventura voltros direu, ¿i què té que veure això dels Morts amb s'excursió? I jo vos diré que hi té que veure molt; perquè a més a més d'haver d'escoltar sa lectura del Beat promoguda p'En Manuel, hem hagut d'escoltar una fulla que En Tauler ha duita escrita d'un home com a comunista i extranger sobre la mort; no hem volgut fer-li es mal paper ni es desaire de no escoltar-lo perquè el pobre ha pegat una dematinada ben grossa per enllestir-la.

2ª.- Abans d'escoltar aquestes coses més o manco piadoses, ja havíem escoltat trossos d'una poesia d'En Costa i Llobera que va escriure fa anys, inspirat de vers ses Coves d'Artà que són de Capdepera. Passa com en moltes altres coses que se diuen lo que no són, o no són lo que se diuen, i així tots nos entenem i el món camina i roda.

3ª.- Hem pujat una estona per un empit aspre i revescós i que no estava a sa fulla d'En Pep, i que hem seguit aconsellats per un d'es portalans de ses Coves, i que hagués valgut més no seguir perquè En Cil ha tengut un acubó i l'hem hagut de ventar i estopejar.

Aquest pas ha esta batiat amb so nom de Pas d'En Martí a honra i glòria d'En Martí Cifre de Pollença, que pobret, ha seguit s'excursió ranquejant tot es temps i de mala manera, aturat cada dues passes, com ses processons o com es cans que a cada cap de cantó, hala, aturats cameta a l'aire, i molt sovint per dues gotes.

4ª.- A s'excursió d'avui s'ha entregat un homo cappelat i que no parla sa nostra llengo. És un mestre de sa Universitat, amic d'En Biel. El deixarem tornar ses vegades que vulgui perquè no ha donat gens de creu. També nos ha comparagut un que sols no és ~~xx~~ ni mallorquí ni d'es Pirineus per avall, ni homo normal; és un capellà alemany, també amic d'En Biel, i també mestre de coses males d'aprendre i de dir.

5ª.- Havíem de dinar a sa Font de sa Cala, i allà beure aigo d'aquesta font. Però En Llorenç Tous, avui sí que les duia girades de peu, no hem trobat aigo dolça sinó tota sa de la mar i d'aquesta cap gota n'havíem de master. Lo que sí ha fet bé En Llorenç avui ha estat pegar crit de "quin puta buc", davant una casota o hotel que semblava un "puta buc".

Excursió patronal, 1 de desembre de 1980.

Amb dos mots se pot dir i explicar lo que ha estat aquesta ditxosa passejada patronal.

I és que heu de pensar i creure que avui tot s'Estol celebràvem sa nostra festa patronal a honra i glòria del Fill Major de nostra raça, el doctor il·luminat, el benaventurat Ramon Llull que per lo que sembla i conten ses cròniques era un andari de marca, sobretot si hem de creure sa fulla que mos han donat on s'explica sa vida d'aquest bon homo. Per lo vist no tenia es cul gens pla i no tenia pau ni sossec enlloc i sempre trescava i quan venia a Mallorca i hi estava tres anys, per exemple, encara els aprofitava per pegar un bot ara a Perpinyà a sucra eta alls davant el rei de Mallorques demanant per sa fundació de Miramar, suara a Avinyó a donar creu an el Papa perquè no badàs en es portell i convocàs una Croada com més aviat millor; però el pobre Beat, de deu vegades nou, se n'havia d'estrènyer es cap, perquè tant un com s'altre li feien orelles de cònsol i li donaven es vent per escampat, dient-li: germanet, més avall en donen dos, i muiats d'oli. I es malanat s'espassava sa ràbia, hala, vénga a escriure llibres i fer sermons, i a fer sermons i a escriure llibres; i en sabia tant d'escriure llibres aquest bon homo de Beat que n'escrivia en llatí, en moro, i fins i tot en català d'aquells temps que és es mallorquí d'ara, i ho feia sense remugar i com a sa cosa més normal, i així no havia d'amagar sa seva ignorància ni perdre es temps discutint sobre si mallorquí o català i altres bajanades per un estil; ell en sabia, i foris!

Dic idò que avui hem celebrat sa nostra festa patronal. Mos hem trobat tots davant s'Hostal de ca'l Dimoni d'Algaida i amb sos cotxos hem arribat a Castellitx de la Pau, hem visitat s'esglesiola i hem cantat "Jo vos salut, Verge Maria", seguim amb sos cotxos fins a Aubenya, i allà els deixam. Berenam a una font d'aprop de ses cases. Som una vintena grossa, lo qual demostra es fervor i s'entusiasme d'es cavallers que han començat nous; entre es novíssims, --falta sebre si sa devoció aguantarà o no-- hem vist D. Jordi Font, rector de s'Indiateria de Ciutat i que en altre temps venia amb bicicleta a confessar seminaristes, alliberant-los d'escrúpols o d'una estona de sala d'estudis.

Hem pujat cap a Cura, i abans de sa darrera envestida mos han fet fer una marrada cap a sa Cova d'es Migdia; per pujar-hi hi ha un empit aspre que D. Jordi, En Cil i jo hem deixat allà on l'havíem trobat esperant d'aseguts que, ets altres, més agosarats, tornassin. I quan han tornat mos han dit que dins sa Cova ha estat gros; i ha estat gros per dues raons: sa primera perquè En Santi (abreviació de "Santiago" que en mallorquí vol dir Jaume) ha llegit un escrit per posar davant ets altres escrits que hem de posar en es llibret de s'Estol Vidauba. Diuen que tothom se'n feia creus i n'estava tot alabat. Sa segona raó de per què dins sa Cova ha estat gros és sa glosa que han feta el gran poeta Pere Orpí i un altre estornell anomenat Tomeu Tauler. Parau esment i fixau-vos en sa ventrada de versos que parifen aquests dos revetlers:

"GLOSA DINS LA COVA DE MIGDIA"

Aquí va seure el Beat
contemplant les meravelles,
i a través d'aquest forat
veié passar ses ovelles
que enaven amb son ramat;
li donaren quatre relles
i va quedar ben llaurat.

¿I què no trobau voltros que amb una poesia com aquesta hi ha pasta per partir corrensos i no aturar-se fins que un hagi fet sa fel per sa boca? Idò noltros ni hem partit de quatres ni hem tret sa fel per sa boca, sinó que hem seguit es

més descansats del món fins a arribar a dalt de tot i anar a visitar la Mare de Déu de Cura i cantar-li qualche cançó.

Un germà llec mos ha obert sa Sala Grossa —Aula Magna— on en altre temps funcionava de valent quan també funcionava de valent s'Escola de Gramàtica i altres herbes. En Manuel, assegut a una espàcie de trona nanella, mos ha llegit un trosset d'un llibre del Beat sobre romeus i plegrins.

Després giram es bous i li estrenyem cap a sa Cova del Beat, emperò p'es camí més llarg. Encara, com aquell qui diu, no havíem començat a caminar, quan mos pitja darrera un frare vestit d'homo que en sebre que érem capellans s'ha posat tot content, i au, amb noltros s'ha dit, i xerrant més que un cul de vinyò vol. Mos ha fet entrar dins una mina que se va fer es temps d'es Moviment per amagar-hi ses emissores, i com que havíem entrat llavors vàrem haver se sortir, i no sols això, sinó què com que també havíem davallat llavors també vàrem haver de pujar, i així, entrant i sortint, pujant i davallant, arribam a sa Cova del Beat, que poques coses hi devia poder fer aquell homenet allà dins en no esser que fos homenet de colzada i encara de cama curta i cos estret, perquè allò no és una cova sinó una mica d'enfony dins sa paret. Així mateix sembla que antany fos una mica més grossa. Sia lo que sia, allò és sa Cova del Beat, i si no ho creis no ho cregueu. Allà En Pep mos ha carregat de papers per fer s'oració i sa commemoració de sa nostra festa Patronal que hem fet amb un entusiasme i devoció que no tenen punt de comparació amb sos entusiasmes i devoció que pasturen pel món.

Tornam a Cura i deixant es Santuari i es frare, li acopam, braç sonant orella fumant, p'es camí vell cap a Gràcia, però com que no anava davant qui tocava, no ha estat raro que tampoc anàssim per allà on tocava; perquè no anireu a dir-me que toca anar per dins sa garriga sense camí ni carrera i haver de botar parets així d'altres i a punt d'esbaldregar-se? Idò això mos han fet fer es qui anaven davant creguts de que tot ho sabien i ho feien bé, cosa que per cert sol passar sovint a tots es qui van davant, digau-los Papa, Bisbes, i rectors, i tal volta qualcun de part Forana i tot.

Botades ses parets que s'havien de botar, uns han investit per dins sa marina des frarets de sant Honorat, i ets altres hem cercat sortida per un altre indret fins que mos hem trobat tots a s'arrecés d'es Santuari de Gràcia, i allà, a ull de sol, hem donat compte de sa dinada que hem trobat ben bona. Jo he repartit aglans de sa Monja Riera i es Donat mos ha fet foc, café, mos ha duit vi i conyac, i tot per set durets, si mal no record. Aquí hem estat molt bé, perquè a s'altra part de sa muntanya, feia un vent gelat.

Amb dues grapades hem tornat esser devora sa cova d'es discurs d'En Santi (Jaume, com hem dit suera) i fins an es cotxos hem tengut es mateix camí que dematí. Abans d'arribar an es final de tot mos hem asseguts davall unes alzines i hem acabat de llegir sa Crònica de Cabrera que feia una mesada que havíem començat.

Amb dos llongos hem estat abaix, i bona nit si et colgues! Fins a sa qui vé, si Déu vol. Amèn.

Sa Gubia, 15 de desembre de 1980.

"Dóna fil a sa miloca/ i si fa vent volarà/ qui és confrare ja prendrà/ sa candela que li toca". I noltros la prenim tan bé a sa candela que totes ses vocacions novelles d'enguany no desmaiien ni un punt i serven es fervor i sa devoció com es novicis de primer, de quan no hi havia atur de vocacions, i es seminaris i noviciats esquerdaven d'al.lotea i jovenea i es superiors més contents que un ca amb un os, se porien passejar p'es corredors més inflats que un lleu amb ceba i més estufats que una verdolaga tots gojosos de veure que tenien molta gent a ses ordes i porien fer vida de senyors... ara amb això d'es superiors he perdut es confí; bé, lo que dic és que tothom persevera amb entusiasme i no baixam de vint ni de molt.

Mos hem trobat davant ses Cases de Raixa que són totes unes cases de grans i grosses, amb uns jardins molt ben arreglats. Hem esperat que tornassin es que havien anat a deixar es cotxos a s'Alqueria d'Avall i li hem estret cap a Raixeta, i heu de creure i pensar que hi ha hagut una mala ànima que no record ben bé qui era, pens si seria En Miquel Monroig, perquè és capaç d'això i molt més, dic idò que hi ha hagut una mala ànima que no ha tengut altre acudit més que renyar En Tomeu Tauler perquè xerrava massa i com que el pobre Tomeu no té sa llengo travada, ni és tartamús ni li han de treure ses paraules amb un cerçapous, li ha empinat es carro de mala manera i li ha entimat que ell venia a ses excursions per xerrar, i això és tan ver que tots en porem fer experiència auricular a cada passajada, i a més tan ver, que En Tomeu mateix, avui, ha confessat humilment en es final de s'excursió, que estava tot escanyat, i un que no diu paraula de tot lo dia no se sol escanyar... s'altre ha baixat bandera i ha seguit cap baix com un ca atupat amb sa coa enmig de ses cames. Hem berenat a Raixeta, i per avall s'ha dit, i per amunt, sobretot per amunt ja que mos ne quedava una bona racció de pujada i "mal camí passar-lo prest deia aquell, i passava el rosari a son pare". Feia un sol ben valent que mos ha fet treure jerséis i casi suar; ara que es qui suava de granat era En Martí, emperò és un gust es veure com l'homo se comença de cada dia més, a la primeria que venia pantaixava a les totes, cada dues passes el me tenieu aturat per prendre alè i a punt de retre-se, ara la cosa ha pres per bé i casi casi ja només sua.

A devora un penyal i as capdamunt d'un rost hem posat forques per resar una estona o fer oració, o per dir-ho amb paraules que ara s'usen, per fer una pregària. En Llorenç, es Tous, no es Lladó, (es Lladó no mos sol fer resar, lo que sol fer és contar-mos acudits per fer-mos riure, que casi és tan necessari com es resar) dic que En Tous mos ha fet resar una estona escoltant una lectura d'un llibre que duia; llavors ha pres ses messions En Manuel, amb més lectura; i si això no bastàs per caldera s'hi ha afegit n'Ambròs, i hala, vengam llig qui llig. També mos han fet cantar com a perns de rifa.

Hem seguit encara una mica més per amunt fins que hem arribat a dalt d'es Coll, hem saltat sa paret, sa reixeta i es fil de púes, i com que ja havíem pujat tot lo que tocava pujar per aquest punt no hem tengut altre remei que començar a davallar, mos hem trobat amb un altre rost, i com diu sa cançó, sempre són mals d'anar entorn: "Val més anar en galera/ tot es temps que un homo viu/ que haver de llaurar d'estiu/ a lloc rost i amb poca terra". Davallant davallant hem arribat a davallar massa, i ja mos teniu fermats a haver de tornar pujar per llavors tornar davallar; mentrestant fèiem aquesta funció es qui ha fet sa davallada de tot ha estat D. Jordi Font que ha pegat com a de folondres, fent es carretó de batre, donant voltes fins que s'ha aturat, i com que, gràcies a Déu no s'ha fet res, ha seguit com un valent. I de l'amo Andreu Topa, son pare d'es prediaca d'es meu ús què me'n direu? Veure caure don Jordi i entrar-li unes ganes ferestes de provar-ho ha estat tot u. Ja el me teniu p'er terra, i

ben bé que li ha anat perquè no ha estat res, només es retgiró. Per paga tot allò de per allà era mal pla i banyat de sa roada que encara no havia eixugat. Està ben comprovat que sempre un homo ha d'anar orella de llebre i amb seny de bístia vella; també ho diu sa cançó: "Amor, no vages de vega/ mira que t'avis per bé/ que a casa d'un saboner/ el qui no hi cau, ja hi llenega".

Seguint cap allà on tocava seguir, anant per allà on tocava anar, aturant-mos allà on tocava aturar-mos, mirant cap allà on tocava mirar, i arribant allà on tocava arribar, s'ha fet hora de posar miques allà on tocava posar-ne. Això hem fet dividint-nos en dos grups: uns han dinat en es Mirador, i ets altres a sa porxada. Després de dinar mos hem reunit tots dins sa porxada per xò celebrat lo que tocava celebrar i escoltar lo que tocava escoltar. Hem celebrat dos aniversaris de Misses Noves: s'aniversari d'En Manuel i es d'En Miquel Monroig, tots dos de Part Forana, i ja sabeu que això d'anar per ses foranes és mala cosa ferm; "Sa forana no la vui/ perquè està plena d'espines/que la facin ses Tonines/ o sínés ses Catalines/ qui no n'han fet cap, 'vui". Però amb i amb això hi ha hagut suc, dolçures i altres coses bones. Hem llegit crònica i En Pere Orpi ha acabat de llegir lo que va trobar per dins una soca de garrover de Son Macià d'es Llibre de Los tres Savis del Beat Ramon, documents molt interressants i que sens dubte faran flocar a les totes ets estudis lul·listics i faran obrir ets ulls an es superiors d'es Seminari per tota sa qüestió de fulles i prefulles... Llavors En Tauler a contat an el Pare Guiulo de sa Senyera i impre peris; no vos ho cont perquè ja ho sabeu tan bé com ell. I ara que parlam del Pare Guiu, voltros per ventura demanareu a veure qui és aquest bo de Pare Guiu, i jo vos diré que és un monjo primet de lloms, --es seu nom també ho és ben primatxol-- i que és es Prior de Binicanella. Allà hi ha una casta de frarcs que, per entendre-mos, vos diré que no són capellans ni frares, és a dir, són una gent que no fan ses fuees i grapades que solem fer es capellans i frares, són una gent que pensa molt, està quieta, fan feina sense esclatar-se que és així com tothom hauria de fer sa feina, estudien molt i resen molt. Aquest Pare Guiu és molt afectat de conèixer castes d'herbes i mirar pedres a veure quines retxes tenen i quins fòsils amaguen, ha estat ell qui ha collit un braçat de vidauba per fer-ne una corona i posar-la an es front d'En Pep, i així, devers mitjan demati, ja me teniu un homo coronat.

Estàvem dins sa porxada escoltant lo de sa senyera, però no vos penseu que hi hàgim fet nit. Hem pres es bobiot per avall i cap a cases manca gent.

CASTELL D'ALARO PEL PAS DE S'ESCALETA

29.XII.1980

Germans Cavallers:

En Figuera ha tocat les cinc i mitja del matí i aquest secretari, improvisat per l'urgència, acaba d'encendre el foc i s'atreveix a dir-vos quatre mots del que fou l'excursió d'ahir. Amb vostre llicència, consagrats cronistes.

Això de l'hora tan dematinera ho sabeo per experiència i no té res d'extrany: naturaaaaal, perquè tots els nervis, teixits i venes queden tan estirats, relaxats i oxigenats per l'excursió que el sen demà amb més poc so les basta. En quant a lo d'encendre foc és una "acustum" antiga que ja feia San Josep en temps de Nadal amb brots de romaní i jo ho he fet amb tions de garrover i d'ulivera. Garrover per lo de "al-garrub" i ulivera per lo de gabellí.

Teniu paciència, com si fóssiu a l'ufici, i vos ho donaré tot entenent. Però a poc a poc i ben dit.

Abans de posar títol ni de dir on anàrem ahir, cal recordar que en el món hi ha homes, homonats i homeniqueus. Ben segur que també hi ha mascles i fembres. Però sobre tot cal tenir present que en l'orde de cavalleria hi ha homs i pro-homs. Doncs be, la gesta de ahir passa als fastos dels cavallers de l'estol Vidalba com si fos la consagració dels prohoms, després de la qual gesta o sou pro-homs o sou merdes. I que ningú es doni per ofès perquè quan el diumenge dia 28 l'equip de la gallega digué "mañana huracán en Baleares", ja havíem tingut un vent de 120 Km. per hora que segons els mariners ens havia arronsat el temporal més gros que se recorda d'aquest sgle. Tot això servesqui de composició de lloc o de preàmbul, ja que ens deien: "Pongámonos en la presencia de Dios, creyendo que en todo lugar está presente y nos está mirando. Item: ver con mi imaginación y llevarle con mis manos un regalito!"

Abans de deixar caure que hi ha cavallers que son com a merdes, però no seques sinó banyades de tanta brusca, vull dir amb honor a la veritat que sols un posà excusa de la seva falta: lo Manuel, que a pesar de haver complir 47 anys encara predica a monges en temps de Nadal. Déu li hagi perdonat. Però tots els altres que ara me volen respondre, ahir dematí quan goitaren a la finestra i veren el temps, digueren: "Locus! i tombaren el tapament de part de damunt i vos hi posareu davall altra volta.

I ja ens teniu a nosaltres, els prohoms de l'orde de cavalleria, drets davant un pinot de s'estació de Sta. Maria del Camí, parent la brusca i esperant. Perquè el pinot ja no parava res, amb un poc més para el tren; sort que caigué de per llarg, perquè tregué tota sa seva butza d'arrels defora i allà estava com un animalot suïtit de mar, a la vorera, sense tenir aigua ni alè, esperant que el fessin trossos. I els santamariers que passaven deien al jefe d'estació: "No hi pendràs s'ombra en s'estiu". Tot té un fi i ja està fet de na Quela.

Després d'esperar mitja hora i cinc minuts, el cavaller major digué: Cavallers! i la resta d'Israel -com ens definí en Biel Amengual- entrà de bell nou dins els cotxos i sementer amunt, cap a Alaró falta gent.

Aquí vos vull dir que aquesta derrera excursió de l'any no va seguir el camí previst pel Torrent de Cova Negra, perquè en Pep tenia por de no trobar-hi aigua... Com son ses coses! Ell que té tanta feina d'anar i venir davers la zona quarta, per segona vegada hagué de tornar a l'amo de Son Pou a desnonar la comanda, confiant trobar sec. Sec m'has dit? Ell el dissabte vingueren els temps de Noè però no pel vi, sinó en forma d'aigu i n'heu vist de brou, i vent endimoniat que descambu-xava les polletes i les alçava el vestit més amunt dels genolls i amb un cop de sort ho deixava tot al fresco, si be ells se tapaven tot d'una. I davers aquells carrerons acanalats de la Seu jo veia venir equells canonges i capellans ensotanats i el vent los sosprenia, los inflava per baix com un globo i les galtes, panxes i faldes feien tot u; tot un símbol de la rotonda de la terra i de les ones del mar, pegant bots com a pilotes grosses, amb les dues mans damunt el capell i tot com una vela inflada de mestral. Pareixien animalots botant, correguent i encalçant-se cap a l'arca de Noè. I brusca de davant, i vent de derrera, i tots aqueüllà pixarells de la Seu que treien sa llengu tots enfadats i vessaven com a dimonis, cumpixant com a grossers tots els cotxos, els turistes, canonges, beates i devots. I ells allà dalt de la Seu, reien i se pentinaven.

Tornem a l'estol. Dilluns dels innocents, derrera excursió del 80. Som a Alaró, on diuen "Los Damunts", unes cases com a Betlems dins el comellà de ses artigues. Itinerari nou per falta d'aigua...! i no cau res pus, més que aigu.

Arribam a "Los Damunts" dins un coster, després de voltar i tornar voltar per carrerons i plaçotes; allà tot eren com enfurinyais que els estrangers havien trobat. Encara hi queden moltes cases sense capell si en voleu comprar cap.

Be idò, som a "Los Damunts" i de cop en sec quedam aturats. Cap garriguer, cap veïnat, cap animal: un esbaldreg de pedres de la dreta a l'esquerra i un garrovero grosso tot sencer, rabassell, relumrelam, brullims, branques i soca tot enmig del camí, tot en vint passes i sense demanar d'orde. Aquí els quatre cotxos se aparquen i surten los cavallers prohoms. Dins el comellar de ses artiques el vent siula, les uliveres ens obrin els braços, les aigues del torrent botetjen com anyells i s'aturen com les aigues del Mar Roig. En Pep, bastó en mà, passa revista i surten els valents prohoms de l'orde de cavalleria de l'estol Vidalba, els qui no se torçen ni s'avinclen per res. Vos proclamareé la llista gloriosa:

Pep Estelrich, capdavanter, Moisès.

Mateu, homu i prohom fundador.

Llorenç, canonge ilustre i jonqueter de pro,
fundador i prohom consagrat.

Miquel Monroig, part forana enaltida.

Paco Giménez, soldat espanyol a Ceuta, terra de moros.

Gori, ^{Estanellas} bunyolí raüll, fort com una alzina.

Biel Amengual, doctor, reserva de ciència pel present i
esperança del futur del Cetem.

Joan Bauzà, radio popular en persona, vidres gruixats i
plens de llàgrimes del cel.

Marc Vallori, frare, més llàgrimes del cel i més vidres
groxuts i fumats.

Joan Perelló, part forana, Manacor, Burundi i se Pobla tot
a un ramell, cavaller de poques paraules i ben dites.

Total: 10 cavallers. 0 sou homus o sou merdes.

Lo de merdes, així i en plural, mereix avui la consideració de aquesta crònica i voldria dedicar-li el temps que el tema requereix. Podem dedicar-li un rato sense por de se pudor, primer perquè som a la muntanya i segon perquè el vent la fa fugir; tercer perquè l'aigu la renta i finalment perquè ses estepes blanques, además de favorir els esclatasangs son un bon paper per torcar-se sobretot si plou com avui. Endamés la merda del dematí, presa com un primer deure del cos i un just agraïment al cuiner del sopar, és la millor medicina segons els romans; juntament amb el dijuni, però això ja no és dels romans i en parlarem més amunt, en arribar al castell. Finalment l'adjectiu "merdós" escau molt be a un homo destrempat, com el vent d'ahir davant la Seu i d'avui a "Los Damunts". Si és dona, se diu "merdosa" i llavors és propi de ciutadanes pretencioses o de beates culrosses.

Però no convé fugir del tema amb digresions que distreuen. Parlàvem de merda, com recordareu. Però no en parlo pels presents, que tots duim paper de torçar dins sa motxila -ja molt banyat i apilotat- sinó per los ausents, que o són homus o son merdes. Per sobre a quina de ses dues bandes estau enregistrats basta repasear sa llista dels 10, si no hi sou, sou merdes. Déu vos ho tengui perdonat i a mi també el plaer que sento de poder fer constar amb acta tan clara divisió que la atmósfera avui ens ofereix.

Continuem l'excursió. A l'esquerra un albelló guaita i cantussetja entre el garrovero grosso i el marge esbucat. Vos hi podeu rentar si encara sentiu olor. Això és un resum de tota l'excursió: aigu de torrent, albellons, bassiots i brusca; boira, vent i llenegades; fonts, neu a la vista i a balquena; fred, siuledissa, esqueixos i bramuls; penyals, costers, capovalles i quasi cap descans en tot lo dia. Sols per dinar, a cobru i amb un bon foc que no ens eixugà la banyadura.

La primera part ens dugué vers el pas de s'escaleta, coster amunt, entre penyes i alzines, amb brusca i vent i fred. En Pep i tot estrenava guants i com ell, un parell més. La ventada havia fet destroessa i sobretot els garrovers i ametllers ho passaren tort. Cimals i branques mig penjant, soques ~~assemeades~~ arreballades d'arrel, qualche alzina i tot, mates i llenya prima, tot eren fresses de la fúria del vent. Ningú havia passat encara, ni els amos dels marges i l'estol passava en silenci escoltant els gemecs de la natura nefrada.

Silenci és l'altra paraula que defineix l'excursió. Silenci fet d'orelles, de vent enrebiat i brusca freda. La gent callava per escoltar la veu del bosc i el missatge del cel gris. Faltaven els professionals de la paraula i se notava l'ausència.

Com més amunt pujava l'estol, més gris i fred i plorós tornava el cel. Però els prohoms de l'estol Vidalba son gent agosarada, ni el temps ni l'humitat que ja arribava ben endins, els podrà retre. El Rei En Jaume si arriba a tenir-los amb ell, hagués entrat a Ciutat no en trenta crits de "Santa Maria" sinó amb un exhalar amb cançons de festa, com una pedra de passetja.

Pujant doncs en silenci per l'alzinar, arribam a dalt del vessant i de sobte se ens obri l'escenari immens de la serra, vestida de noces. El pas de Na Maria, darrera Orient, que ferem fa poc, està tapat de neu; l'Ofre pareix que ha estirat el pa de sucre vers el misteri gris del firmament; Na Franquesa dorm a la seva espatlla; el Puig Major, és com una falua embruixada que defensa els innocents.

Poder i misteri, bellesa llunyana, blancor que presideix el comellar verd, solcat d'aigües gelades, això és tot un espectacle que ens atura i contemplam, però de drets, perquè la brusca no minva.

Després continuem per avall entre marges i hatzers que raniven

de lo més be. A mitjan baixada una font encara hi afegeix les seves aigües abundoses. Tàt ratja, tot llenega, tot siula i l'estol no perd calada. Arribam a la carretera d'Alaró a Orient, prenim a la dreta cap a Solleric i, poc després de Son Barnadàs, pujam altra volta per dins un ulivar, a la dreta, cap al castell d'Alaró. El rei moru ja tremola perquè en Cabrit i en Bassa foren poc comparats amb els deu prohoms de l'estol Vidalba que avui li demanen comptes del Castell. Abaix dins l'olivar se sent el vent que llisa la muntanya i grata coves i penyals. Més amunt S. Pere mou un carro i senten els sotrac; a qualche lloc llempaga, el cel plora perquè els àngels dels innocents enterren els seus morts. Silenci i esforç. L'estol puja meditant per un aspre camí d'alzines i pinotells, encatifat de terra negra i fulles seques. L'estol medita, no conversa. La boira passa depressa com trunyelles de bruixes que fugen dels gegants.

Es pouet. Vet aquí el primer lloc on l'estol reposa de dret davall un cobru. Segueix ploquant però ja queda poc fins al castell, posem una 20 minuts.

A la fi traspassem la porta. El rei moru ha fuit de por. Un vent furiós revinclia tots els arbres. Encara queda un troç fin a la taula. "Vent fresç, vent del matí..." tal com havíem cantat tot lo dia és una cançó molt escaient pel dia d'avui.

Quan forem a dalt de tot començarem a cercar on poder fer foc; la llenya era banyada i no feia més que fum. En Pep encenia papers i més papers però el foc no prenia. Mentres tant aquest cronista estempillat va treure una botella de frígola i brufarem els 47 anys fets de fresc. whisky Vat 69 quedà dins el corxo a "Los Damunts" i serà el remato. Molts d'anys i aquest que no cont! Tinguérem la sort de trobar en Joan, un al.lot de la casa que gordava el ca devora un bon foc per dins la casa des donat. Allà ens arremulinàrem ben estrats i sense més paraules tot-hom comença a esmolar es barram. Al cap de poc, quan la fam, ja no era tan rabiosa i la banyadura sortia fumetjant de la roba, ressorgí la conversa sobre els temes més importants del moment. Entre altres i además del Papa i les seves obres, que l'Ajuntament de Ciutat ha... què dirieu que ha assignat per exsecallar els plateros d'es Born? Pensau un poc... Idè 2.200.000 ptes. I no acaba aquí. I pels de la Rambla? 2.700.000!! I per una porta d'es Cemeteri? 800.000 !! Creis que podem anar? De cap manera!

Després de dinar sortirem els torrons, bessons i altres herbes que mullàrem en Frígola.

De sesta res, com podeu suposar. Havíem de tornar als cotxos pes Verger, però la brusca, que havia augmentat, i el perill de llenegar aconsellava prendre tot dret cap a Alaró. La brusca ja no ens feia res, ens

era igual. El dinar, l'humor i la necessitat feren aquella davallada com si fos un camí de roses. Més tard, ja per dins Alaró, la gent goitava derrera els vidres i alguna madona quan veia la taringa de l'estol es duia la mà al cap, espantada. Un bon home ens digué: No teniu por de res! -Ni del dimoni, li contestàrem; és ell qui en té de noltros!

De volta als cotxos, un bon tip de wiskey que oferia en Llorenç tornà encalentir les manxes.

Això fou, germanets, la gesta memorable del Castell d'Alaró un di-lluns dels innocents en ple hivern.

Déu do llarga vida a l'estol Vidalba i a tots los seus cavallers!

P.D. Quan aquesta crònica fou llegida als 23 cavallers de l'estol Vidalba, el dia 12 de gener, davers migdia, entre el Castell de Santueri i Son Salvador de Felanitx aquest cronista va sebre que hi havia altres noves importants per enregistrar. Aquell dematí gloriós i ploquer del 29 de desembre, dos ol.lustres cavallers arribaren a l'estació de Sta. Maria del Camí demanant a la gent on era l'estol. Com que no en trobaren clarícies perquè l'estol és àgil i fugisser com la boira, partiren decidits cap a Son Pou falta gent. Allà féren calada buida i hagueren de tornar enrera cova baixa. Els àngels dels innocents les castigaren per haver arribat tard. Però tenguent en compte les seves demostracions d'arrepentiment i les seves llàgrimes, també queden inclosos dins la llista gloriosa de prohoms de l'estol Vidalba. Aquests dos cavallers, per ésser els darrers, quedaran destinats a dur llenya pel foc a l'hora de torrar; això serà la penitència que les durarà mig any. Aquests dos prohoms són:

Pere Orpí Ferrer, poeta, escriptor, gabellí, pou de pensaments i rector de Son Macià.

Pere Fiol Tornila, inquer, arxiprest de Petra, encarregat de la pregària diocessana i amic de la música.

Amb aquests dos Peres els prohoms de l'estol Vidalba són dotze, com els apòstols.

Llorenç Tous

Binifarda-Castell de Santueri-Sant Salvador-Son Gall-Jardí d'En Pereió.
Excursió del desè aniversari de s'Estol.
12-1-81.

En aquest desà aniversari de s'Estol repetim sa passejada que vàrem fer en s'estiu, un vespre de lluna plena, i que és s'excursió que havíem de fer l'any passat per aquestes saons i que no vàrem poder fer perquè n'hi havia massa de saó, tanta, i tant de brou, que mos ~~XXXXXXXXXX~~ n'haguérem d'estrènyer es cap, i bona nit set sous de castells i puigs de sa Comuna i garrigues. Amb sos cotxos li acopàram cap a Sant Salvador i dins ses cuines matàrem l'aranya fins que arribà s'hora de calar-mos s'arròs sec engrogat i amb molts d'obstacles. Emperò això era l'any passat; enguany mos tornàrem trobar en es punt seliejat entre brusquetes que feien pintar la cosa malament ferm.

En Pep mos ha donat un mapa per hom amb sa volta d'avui sanyada de vermei.

En Joan Parets que ha tornat del Perú s'ha afegit an es grup, i no sap bé es favor que mos ha fet, perquè heu de creure i pensar i pensar i creure que En Tauler s'ha presentat per dir-mos que ell no vindria per mor d'es grip que l'enrevolta de bona manera amb perill de safalcar-lo, dic idò que En Parets no sap es favor que mos ha fet, perquè també és de bona casta amb això d'es xerrar i donar recapte a quisvuia. La gent quan ha sabut que En Tomsu no venia ha romassa com a cop piu, però amb En Joan tothom ha cobrat coratge, perquè tant un com s'altre són d'es bons en qüestió d'esmolar sa garrova.

Hem partit amb brusqueta, xic-xic, xic-xic, anant a deixar es cotxos allà on els volíem trobar es capvespre, ~~XXXXXXXXXX~~devers ca'n Burquera. I d'allà, a peu ja, cap a ses cases d'es Castell, amb sa brusqueta que no mos deixava. En Miquel Ambròs era s'únic que remugava, per paga el pobre anava ben prim de roba impermeable i se veia sa ruixada damunt --mai tan ben dit-- si la cosa no s'aturava; l'homo ja tenia decidit deixar anar sa caminada i tornar-se'n amb Don Pere Xamena que venia fins an es castell amb so seu auto; però aviat tot s'ha espasat: sa brusca i es mals pensaments d'En Miquel.

Pujam an es castell per visitar-lo detingudament. A un moment determinat tot s'Estol posa ses anques en terra per escoltar ses explicacions del Sr. Xamena que és un homo molt sabut i sap ben bé de què va en tot això de coses veres de fa molts d'anys, de tants d'anys que tenen temps de ser mentida, però que diuen que no són mentida, i així val més creure-ho que anar-ho a cercar; i a més, digau-me voltros, germanets, si ningú cregués res de lo que diuen ets altres amb quin delit sa gent escriuria articles i llibres i faria sermons? Sa televisió, per exemple, poria tancar ara mateix... ses troncs s'omplirien de teranyines... i què no creis que la gent no estaria tan embuiada si en anar a ses llibreries, en lloc de trobar tant de llibrum llibram, se trobàs amb sa Bíblia, ses Rondalles, i qualque llibre de qualque savi que no pot pus i li escapa s'escriguera?

Tornem an el Sr. Xamena que s'ha tret una fulla de paper de per dins sa butxaca i mos ha llegit una bona salutació que trobareu una mica més avall. Don ~~PERE~~ Pere mos acompanyava per dins es castell i mos contava coses d'història, i coses d'es castell mateix i d'una casta de construcció que per sa forma com estan ses pedres sembla una espina de peix o una espiga i per això s'anomena "opus spicatum". Potser que aquesta casta de construcció vingués de per La Llombardia, això se pot creure o deixar de creure; si se creu, bé; i si no se creu, també, i tal dia farà un any.

Com he dit suara, sa brusca s'havia estroncada i ja no plovia, només romania el cel emboirat, amb unes boires que també devien fer sa seva passejada quinzenal, perquè assussuaixí eren aquí volant baixes, i assussuaixí eren allà volant ben altes i enfora, de tal manera que sa nostra vista no se poria escampar sinó que havia de romandre mirant ses coses d'aprop.

Salutació que mos va dirigir Don Pere Xamena: "Benvinguts siats tuyts canonges e preveres e diaques. Benvinguts los qui altre temps vestiets de vermelles colors e de vermells draps que com dix lo Mestre Ramon erats benaurats, e benvinguts los qui vestiets de negres e fosques colors qui no eren tan benaurats.

Mes ahora tuyts essets benaurats per ço que tuyts vestits de mixtes colors, ço és virats e grogues e verdes e moradés en tal mena que los preveres de l'esgleia semblats lo arc de Sant Martí.

E mills adhuc benaurats per ço que altre temps erets coactats a vestir gonella e ahora portats tuyts calçons per ço que aital cosa convenc més a homes, e les gonelles sien pròpies de les fembres e vos devets esser homes e non fembres.

E açò dix per al·legoria e anigogia per ço que devem creure que els qui adhuc porten gonella són homes.

E ara sens gonella podrets veer e trescar lo casteyl que lo alt rei En Jacme conquerri a los moros de mentres eils gordaven e contemplaven lo ball que es feia damunt l'era de la Badalona, e quan viren que los crestians ataconen per la rera guarda, es gitaren dessús amb lo cap dins una alfàbia, e si algú de vosaltres vol atressí lançar-se, adhuc resten alfàbies e pot gitar-se a son plaer".

Abans de seguir cap a Sant Salvador hem entrat dins una cova. Llavors mos hem despedit de Don Pere i noltros li hem estret seguint. es nostre camí. Devora es Pou d'En Taló mos hi hem assegut i hem escoltat sa crònica de sa darrera excursió escrita p'es canonge Tous. Aquesta excursió, segons males llengos, va sortir ben esvortada: mal temps i mala entesa. Segons m'han contat persones de seny, n'hi va haver una partida que m'estim més no anomenar, que sense encomanar-se a Déu ni a Santa Maria canviaren sa ruta i ja me teniu els dos Peres, Orpi i Fiol, per un vent, i s'altre boldró de gent per un altre vent. De totes maneres, anàssiu per on anàssiu trobàveu molt de vent i aigo. Com he dit En Llorenç Tous va prendre ses missions de contar lo de tal diada, però més valdria hagués callat, perquè se veu que an el pobre es cap li ha trabucat o que aquell dia que va escriure havia pegat fort a sa botella i duia sa meula ben aferrada, ja que, escoltant sa crònica se veia a la llejo que l'homo desvariejava de mala manera... deia si en el món hi ha homos de dues castes: es cavallers o homos pròpiament dits, i aquests són sa mitja dotzena afavorida d'es qui anaren a sa passejada i ets altres que són una merda; ets altres, segons ell, som noltros. Jo, des de sa humilitat i ses aromes de lo que som vui dir: a) sa merda com més la remenen, més put; b) Ningú parla de merda més que es qui n'està untat; c) si tots pudim, vostè també put; i c) "Saps què va dir el rei Saül?/ Moriràs amb una falta/ que per dir "pet" a un altre/ han d'haver nat sense cul", atqui, ergo...

I com que tots ja sabeu, estimadíssims germans, que "caminant, caminant, s'hi acosten" i noltros fèiem aquesta santa cosa, mos hi hem acostat tant que hem arribat a arribar a dalt de tot. A un dels arcessos des monument a Crist Rei hem escoltat poesies i llavors cap a dinar manca gent, perquè, posau-ne un tros dins s'olla de poesies, d'un pur desaire mos moriríem si mos n'haguéssim

d'omplir es gavatx...de lo que el mos hem omplit ha estat d'una arrossada feres-
ta que mos hem empeçolat, plat únic amb altres afegitons per acabar d'afaitar
es ramell. En Pep mos ha llegit unes notes històriques d'es nostro estimat Estol.

A sa capella, hem escoltat un escrit sobre sa trobada de la Mare de Déu
i llavors hem cantat sa Salve d'En Vic que va compondre precisament per la Mare
de Déu de Sant Salvador.

Hem girat es bous, i passant per Son Gall i p'es Jardí d'En Pereiò, amb
un instant hem estat en es cotxos i cap a Felanitx. Es qui no frissàvem hem pu-
jat a sa rectoria per veure un grapat de dotzenes de diapositives d'En Pere Orpí,
que, dit sia amb tots es respectes, en fa més que un ase pets.

LLIÇO INAUGURAL

El 22 de setembre de 1980 l'estol Vidauba iniciava la temporada excursionista amb la següent lliçó inaugural, escrita en forma de diàleg, a imitació del gran filòsof Plató -que ens féu assaborir les seves idees servint-se del diàleg- i de tants altres mestres insignes.

Presentació dels personatges

Començarem presentant els dos personatges que dialoguen. Són en Sion Teix i en Gori Planes. Si analitzam llurs noms, veurem tot d'una que el primer personatge ve de la muntanya (Sion és el nom que també té la muntanya escollida; Teix és un arbust de la serra mallorquina). Quant al segon, el llinatge mateix indica la seva procedència.

En GORI PLANES és un home que creu en el progrés. Té una quarantena d'anys. Nasqué en els primers anys de la postguerra, fou criat, com molts d'altres, dins els esquemes falangistes i es féu home en plena expansió econòmica opusdeista (els anys del "desarrollo"). Quan en Gori acabà de servir la pàtria, va experimentar un canvi: es tornà progressista i va passar a l'oposició política, però es va omplir les butxaques de "desarrollo". Es un home lleuger de cos i de cap, que parla moltes llengües, tant que en ell es repeteix el miracle de Pentecostés a l'inrevés. En efecte, mentre St. Pere parlava arameu i tothom l'entenia en la seva llengua, en Gori parla totes les llengües, però ningú l'entén. Ha aconseguit una posició important en la primera indústria de les Illes, viatja i lliga molt amb estrangeres. Té una cultura vastíssima, que consisteix en voler parlar de tot sense entendre de res. En una paraula, és un home superficial i brillant alhora, conservador de cor, però vol tenir idees avançades. Es un "manager" que parla de "marketing" i de "booms", quan nosaltres diríem director d'empresa, compra i venda i esclafit. Però què hi farem? L'anglès és la llengua dels savis incultes d'avui en dia.

En SION TEIX no s'assembla gens a en Gori. Són amics corals precisament perquè no s'entenen. Té una edat indefinida: de trenta-cinc a cinquanta anys. També fou criat dins els esquemes falangistes, però es féu home pels camins i carreteres d'Europa. Un dia, cansat de tot, va fugir de ca-seva per anar a trescar món i viure com els gitanos. No va lligar amb estrangeres, ni aprengué

llengües. Tornà a Mallorca perquè trobava que la nostra terra tenia les muntanyes més humanes del món: no eren tan gegantines i colossals com els Alps o els Pirineus, ni tan esquifides com els pujols ridículs de l'Europa costanera amb el Mar del Nord o el Bàltic. El tancaren a la presó, perquè volia conservar els pins i les alzines de la serra, que els Goris i companyia tallaven per folrar-se ben bé les butxaques. En Sion i uns quants joves -tots ells trastornats, segons en Gori- acordonaven els llocs amenaçats. Com que no se'n volien anar, varen rebre la visita de la "Benemèrita", però ells, fort i no et moguis, fins que van ser detinguts per "rebeldes a la autoridad legítima y enemigos de España". Quan van sortir de la garjola, van pujar al Puig Major i van començar a tirar pedres a les boïles dels americans. Van tancar en Sion en el manicomi. Ja n'ha sortit i viu en una cabana del Puig de Galatzó. "Lluny de la terra baixa", pensa ell. Si hi va, és per discutir amb en Gori, que va conèixer en una de les seves accions a favor de la naturalesa. Té la cara colrada pel sol i la serena, de tant en tant tremola de punyides de reuma. Es aquest el tribut que exigeix la boira muntanyenca. Els ulls se li han tornat blaus de tant de mirar el cel i la mar. Quan s'enfada discutint, hi veureu un estel fugisser que una estrella li va enviar una nit d'agost. Es l'home enamorat de la muntanya.

Sion.- Què no saps quin dia és avui?

Gori.- Fosca! Dilluns.

Sion.- No és això lo que vull dir. T'estic parlant del dia del mes.

Gori.- Dia vint-i-dos. A què ve això ara?

Sion.- Res. Un grup d'amics meus reemprenen avui les seves activitats.

Gori.- ¿No seran aquells torra-collons que et van acompanyar a la presó?

Sion.- No són torra-collons, perquè els tenen ben posats. Llàstima que no els facin servir. Són capellans, saps?

Gori.- No fotis! Has estat bohemí, rodamón i ara ets naturista i clerical. No em diguis que creus en Déu.

Sion.- Depèn de com el presentin. De fet hi ha tres déus: el Déu de les sacristies, vull dir, el que prediquen els capellans. Es un bon papà, que estima els homes, però a mi no m'acaba d'agradar. Pot ser un substitut d'unes relacions tarades entre pare i fill. Hi ha encara el Déu dels teòlegs. Aquests embuien molt de fil per dir allò que els capellans diuen en cinc minuts, escriuen llibres que ningú entén, intenten jus-

tificar lo injustificable i sempre acaben fent trampa. Aquest Déu no m'agrada gens; el trob massa misser. Finalment hi ha el Déu de la muntanya. D'estiu, quan fa tanta calor, m'assec a l'ombra d'una alzina, i de vegades Déu ve a prendre la fresca, com feia en el paradís en temps d'Adam. Llavors aprofitam l'ocasió per xerrar, com tu i jo ara. Déu em mostra les seves obres: els cossos apassionats de dos adolescents que s'estimen per primera vegada en un racó de platja, l'abella que xucla el nèctar del romaní i construeix els exàgons més poètics o el rossinyol que sap més música que en Joan Sebastià Bach. Aquest Déu no s'enfada com el dels capellans, no sap tantes coses com el dels teòlegs, però és el Déu vivent de la Bíblia. I aquest és el Déu que m'agrada.

G.- A mi no em vinguis amb rondalles. Jo crec en la tècnica i en la ciència. Quan aquestes s'hagin desenrotllat plenament, desapareixeran els enigmes que encara tenim, i Déu amb ells. La nostra civilització es carregará Déu si ja no se l'ha carregat. Però parlem dels teus amics capellans. Què fan?

S.- Van d'excursió per la muntanya. Ja m'han vingut a veure dues vegades.

G.- Els capellans tenen l'especialitat de no quedar mai a davall. En temps de Franco eren franquistes. Els anys seixanta es van fer socialistes i comunistes. No em diràs que ara són ecologistes?

S.- Quin bàmbol que ets! No són ecologistes. Simplement els agrada passejar per la muntanya.

G.- Em vols dir que té d'especial la muntanya?

S.- Encara que te'n riguis, et diré que Déu sempre ha baixat a una muntanya. Sota una alzina va parlar amb Abraham i li va prometre un fill, però Sara se'n va riure, perquè no creia possible que el seu home enravenàs a la seva edat, però va enravanar i va tenir un fill, que fou el començ d'una història que encara no ha acabat.

G.- No repassis la història sagrada, que no acabarem mai.

S.- No; ell m'hauràs d'escoltar fins que acabi.

Un altre personatge a tenir en compte és Moisès. Era un home que feia olor de llana i de xot merdar perquè guardava el ramat del seu sogre. Déu li va fer una mala jugada: li manà que s'endugués el poble cap al propi país. Com que era un home avesat a la muntanya, es cansava de tant de desert i de tant en tant pujava a una muntanya per parlar amb Déu. Conten que una vegada hi va estar molt de dies a dalt i, quan va davallar, duia dues banyes de llum a la cara. Les va tenir fins que morí, però els més joves, que no

coneixien la història del Sinai, avesats com estaven al desert pla, van començar a fer-li bromes: "Que si ets un banyut, que si la teva dona quan era jove, etc...".

G.- I què feia a la muntanya?

S.- Parlava amb Déu, i hi va signar el pacte entre Déu i el poble. I saps una cosa? Quanta més fosca deia a dalt, més s'entenien Déu i Moisès. Fa molt bon conversar amb Déu quan la fosca de les nostres idees i conceptes és total. Llavors tot és un globus de llum, i els altres no et poden mirar a la cara. Però això només passa a la muntanya.

G.- Sion, m'estàs acabant la paciència, Ja saps tu que no crec res de tot això, ni hi vull creure. Per qualche cosa el progrés ho és tot per a mi. Un progressista només creu en allò que és factible.

S.- T'he dit que m'escoltassis, i m'escoltaràs. Encara t'he de parlar d'Elies. Era un home de mals arrambatges. No anava de bromes. Es barallava amb tothom, fins i tot amb el rei Acab i aquella revetllera de Jezabel. Va arribar un dia que Elies es va cansar de tot i va demanar la mort a Déu, perquè la reina el volia matar. Però Déu li va enviar un àngel perquè el renyàs, i així ho va fer. Com que l'àngel tenia bon cor, li va donar un bocí de pa, i va ser com posar oli en un llum. Elies s'aixecà rebent i se'n va anar a la muntanya on va veure la glòria de Déu en el llebetjol de l'horabaixa. En una paraula, Elies no va trobar Déu en el terratrèmol de cotxos, discoteques, restaurants i sales de festa que teniu per Ciutat i les urbanitzacions turístiques. El va trobar en la suavitat de l'embat. No hi ha res que se pugui comparar a la carícia de l'embat després d'un dia de calor. Quan m'acarona, és com si Déu em donés una besada. Això no ho comprendreu mai els qui estau avesats a l'aire acondicionat.

G.- T'he dit que Déu em sobra i les teves teories sobre l'embat també.

S.- T'ho diré d'una altra manera. Aquí baix reis, cantau, cridau, però no estau contents. A la muntanya reim, cantam, callam i som feliços. La primera orenella ja mos umpl el cor de música. Mira si mos basta poc.

Encara et voldria parlar d'una muntanya única. Feia temps, segles, que en Moisès i n'Elies eren morts quan Jesús de Nazaret, el fill d'en Pep el fuster, va pujar a una muntanya amb tres deixebles a fer oració. Els deixebles es van adormir aviat, però prèst es van despertar sobresaltats. Què passava? "Al.lots, que es cala foc la muntanya", va dir en Jaume. Però no, Jesús de Nazaret era tot resplendent i conversava, el més descansat del món, amb dos homes.

- 5 -

Eren en Moisès i n'Elies, que, avorrits de rodar pel xeol, havien vingut a veure aquest descendent seu, una mica estrofolari, que parlava un llenguatge nou. Simplement volien saber qui era. Els deixebles no entenien res. Una altra muntanya els obrí la intel·ligència: el Calvari. Llavors compregueren que havia deixat a posta la creació incompleta per acabar-la del tot en el mestre Jesús, l'home-arquetipus segons el qual hem estat tallats tots nosaltres. Ah! i no et pensis que la llum del Tabor és exclusiva del Mestre de Nazaret. La poden tenir tots els qui saben pujar a la muntanya.

- G.- Tot això que dius és molt bonic, però així no ajudaràs a solucionar cap dels problemes que té el món plantejats. Crec que nosaltres estam més capacitats per a solucionar-los.
- S.- Tens tota la raó, però resulta que nosaltres ja no els hauríem creats, tots aquests problemes, perquè no hauríem comportat que la tècnica es menjàs l'home.
- G.- I com ho hauríeu aconseguit?
- S.- Partint del mateix presupòsit que vosaltres, és a dir, l'home no ha d'interpretar la naturalesa, sinó que ha de transformar-la. Vosaltres la transformau a base de destruir-la; nosaltres faríem lo mateix, però a base de respectar-la i posar al capdamunt d'ella l'home, que per la seva llibertat n'és el rei i la plenitud. Per a vosaltres la naturalesa és un producte que s'ha de vendre per treure'n el màxim profit. Per a nosaltres és l'estança de l'home, una estança que cal sempre endreçar perquè tots nos hi trobem millor.
- G.- Tornant als teus capellans, ¿només fan excursions?
- S.- Supòs que no. Cadascú fa la seva feina, però entre missa i missa, entre reunió i reunió, pugen a la muntanya. Em fa l'efecte que ja ho han comprès: pujar a la muntanya és acostar-se al Sinai, a l'Horeb o al Tabor. Tan si a dalt hi troben la fosca, com si troben la glòria o la llum, en el fons tot és lo mateix: un meravellós so de trompetes. Llavors voldrien quedar-s'hi, però Déu atorga lo demanat pel fet que els ho refusa, o sigui, els satisfà el desig, però no els dóna ni repòs ni sacietat. Per això hi tornen, i hi tornaran sempre.
- G.- Amic meu, me sap molt de greu, però t'he de deixar. D'aquí a una hora he d'agafar l'avió cap a Frankfurt. He de tractar directament amb els Tours-operators alemanys a fi que ens enviïn més turistes. Si no, ni tu ni jo no menjarem.
- S.- Això és molt discutible, perquè jo, sense turistes, també menjaria. Veus la gran diferència que hi ha entre nosaltres? Tu sempre fris-

- 6 -

ses, i jo no fris mai. Tu arribes sempre tard, i jo sempre arrib massa prest. Mira lo que et dic: planta els Tours-operators, l'empresa i els turistes i vine a la muntanya. Deixar estar el progrés i pensa més aviat en l'avenç.

G.- No em maregis. Si vols, envia'm els teus amics de l'estol Vidauba, i potser els acompanyaré qualche dia.

Miquel Ambrós i Albertí
setembre de l'any 1980

Llibre de lo Bisbe e los tres savis

En una bella selva espessa d'arbres, vénc un jorn lo Bisbe de l'Illa daurada, fent gran plant e gran desconhort per ço que no sabia com metre los hòmens per camí de veritat.

E après arribà vora una font, e tan grans e abundoses foren ses làgremes que la font sortí de mare e per ço hagué nom "la Font de lo Bisbe".

E foren per allà tres savis qui ab gran meravella passetjaven per lo bosc e atrobaren-se ab lo Bisbe planyívol.

E li preguntaren per què havia tan gran plant, e respòs lo Bisbe:

-- "Ah, sènyers! Proposada és a nòs endevinalla que apar impossibil de respondre al nostre pobre enteniment. Prec vós que m'ajudets a atrobar acomplida resposta a tan difícil dilema que ha tan long temps em leva la son. E lo dilema és aquest:

TENINT EN COMPTE ESPERIT DE POBREA, ¿QUE HA, QUE LI MANCA E QUE LI SOBRA AVUI A L'ESGLEIA DE LA NOSTRA ILLA PER ÇO QUE PUSCA VIURE BÉ E HONESTAMENT?

E los tres savis meravellaren-se per ço que fóra presentada a lo Bisbe tan difícil endevinalla, e hagueren ab ell gran plant e gran desconhort. E après dix lo primer savi, qui era maridat e havia gran nombre de fills, mascles e fembres:

-- "Ah, sènyer En Bisbe! Sapiats que Esgléia de nostra Illa ha moltes e grans riqueses: temples e capeles, e riques imàgens de Nostre Dona Sancta Maria e de sancts e sanctes, e rectories velles, e façanes ab creus e làpides de caiuts, e casules e dalmàtiques ab brocats d'or, e retaules corcats, e troncs jubilades, e orques històrics, e campanars ab punta, e teulades ab goteres, e senyeres e penons de confraries, e cera del Corpus, e domassos arnats, e col·leccions de pagament, e bacines de parròquies riques, e deutes de parròquies pobres, e Caixa Diocesana qui leixa e reclama diners a qui no n'ha, e Mandes Pies impies, e Consell Diocesà d'Administració, e Co-

missió Diocesana de Patrimoni Artístic, e entrada e visita de turistes a la Seu, e casaments e descasaments, e stipendis de misses, e venda de rosaris e estampetes, e moltes altres coses que cové reparar millor si volets metre justícia social dins Església nostra".

E com fo finida lo primer savi la sua exposició, respòs lo segon savi, qui era arxiprest, e prevere de la Part Forana, e de lo primer dimarts, e de Comunitats Crestianes, e de Moviments Specialitzats, e de stol Vidauba, e de CETEM, e dix:

-- "Ah, sènyer En Bisbe! Lo meu company ha parlat de ço que ha Església de nostra Illa per ço que haja comunicació crestiana de béns, e jo vull dir què li manca a nostra Església per ço que sia consequent ab la sua identitat:

Vejats aquí vora la font un arbre qui és apel.lat ARBRE PASTORAL, e vejats que lo dit arbre ha nou flors a les sues branques, e de les nou flors quatre són roges e cinc groques, en remembrança de penó reial de Corona d'Aragó. E cascuna de les quatre flors roges ha significança de cascuna de les quatre zones en que és repartida per vós la nostra illa."

E après lo savi collí la primera flor roja e dix:

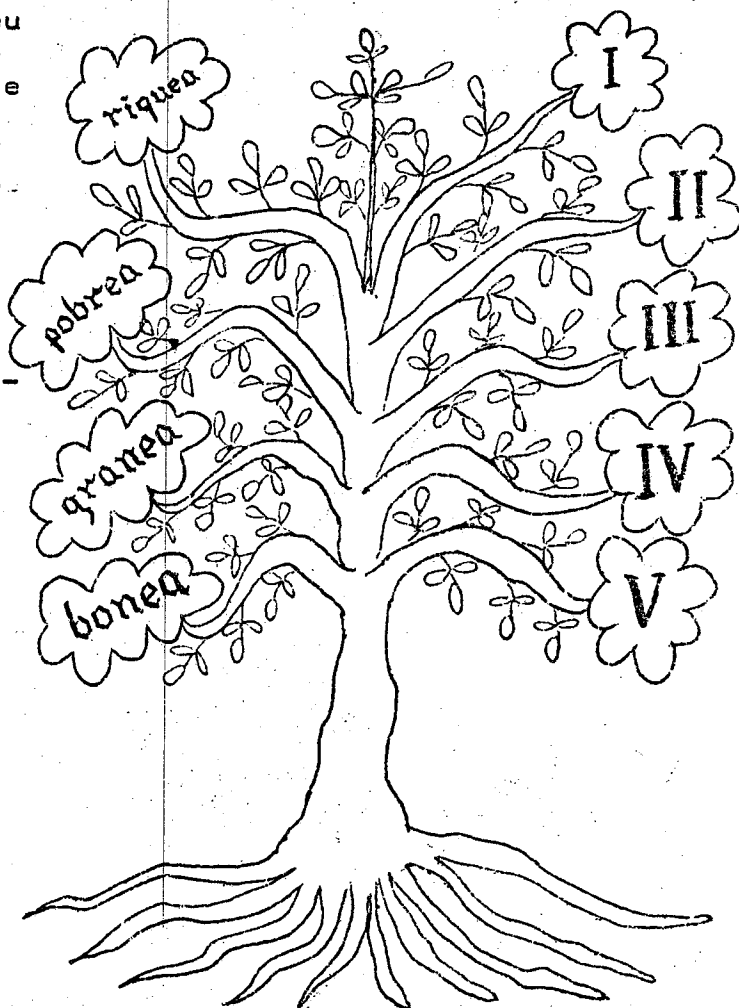
-- "Vejats, sènyer En Bisbe, com en eixa flor roman escrit allò que li manca a primera zona. E la dita flor és apel.lada Riquea, per ço que la dita zona ha grans tresors e bacines a la Seu e a alcunes Esglésies de forma pentagonal. E vejats que a la dita flor li manquen tres fulles, ço és: comunicació de diners, comunicació de preveres e comunicació de religioses ab altres Esglésies pobres. Mas ai, sènyer En Bisbe! Sembla que la dita flor no ha volentat de treure fulles noves".

E après que lo savi hac dites aquestes paraules, pres la segona flor roja e dix:

-- "Vejats, sènyer En Bisbe, com la primera flor és pus rica en fulles que la segona, qui és apel.lada Pobrea, per ço que dins la sua contrada no ha palaus, ne canonges, ne butifarres, sinó més tost suburbis ab caixons d'habitacles socials, e poblats de gitans, e eixams de forasters, e alguns preveres de barriades qui dins alcunes sacristies han fama d'heretges e comunistes.

E a aquesta flor no li manquen fulles, car ha consciència que poques li són sufficients, per ço que val més qualitat que quantitat. E més tost li manca coordinació e consciència de la sua color roja".

E après lo savi pres la terça flor roja e dix:

-- "Vejats, sènyer En Bisbe, la terça flor, qui és apel.lada Gra-
nea, per ço que zona terça ha grans muntanyes per grans e lonques ca-
minades, e grans problemes, e gran vicari episcopal ab grans propò-
sits, e esgléia de Sancta Maria la puç gran, e grans d'arrbs mals de
coure, e grans de pus a punt d'esclatar...

E tan sols lo jardiner major sap quantes fulles li manquen a re-
novar per ço que doni fruits de pastoral madura. Mas enaixí com és
en Déu una sola natura e tres persones, enaixí és en alcun loc una
ciutat ab tres parròquies distinctes e un sol absentisme vertader.

E per ço a aquesta flor només li manca pol.len masculí (ço és,
dallons) per poder impregnar un poc lo pròxim e donar fruits nai-
xents de pastoral renovadora".

E lo savi collí la quarta flor roja e dix:

-- "Vejats ara, sènyer En Bisbe, la quarta flor roja, qui ha nom
de Bonea, per ço que quarta zona ha bones terres e bons preveres, e
bons molons tenuu germà, e platja de Cala Bona, e de Cala Mellor, e
muntanya de Bonany, e ermita e fulletona Bona Pau, e lo mellor vicari
episcopal de zona quarta.

Mas ai! Malgrat que s'apel.li Bonea, no totes les fulles són bones
en eixa flor, car algunes són seques o marcides e altres han mala sa-
ba. E manca renovar les dites fulles, e ço és cosa difícil, car nos-
tra Esgléia ha crisi de fulles tendres, e de pre-fulles, e fóra cosa
impossibil fer-ne de plàstic o de paper o de retalls de sotana".

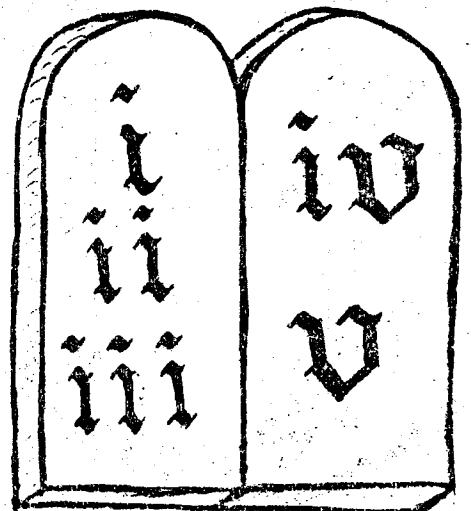
E com hac finida lo segon savi la sua exposició, lo Bisbe li féu
grans mercès e aplaudiments e guardà's dins la sua taleca les quatre
flors roges.

E après parlà lo tercer savi, qui era canonge tresorer de la Seu
e portava musseta e bacallà, e havia gran coneixença de lig de Déu
e era Lic en ligs canòniques, e dix:

-- "Los meus companys, també savis, han exposat "a minoribus" les
sues rasons sobre què ha e què li manca a Esgléia de nostra illa. E
ara pertany a mi dir-vos què li sobra. E per ço que pusca mális fer
la meua disertació, cové collir les cinc flors grogues qui són a
l'Arbre Pastoral e que han significança de los cinc Manaments de
Sancta Mare Esgléia.

E vejats que la primera flor groga ha tantes fulles com paraules
ha lo primer manament contingut a Doctrineta grossa, ço és: "Oir mis-
sa acomplida tots los diumenges e festes de
guardar".

E sobra molta gent qui no ou missa, e
gent qui arriba quan toquen campaneta de
Sanctus, e molta gent qui los diumenges e
festes de guardar no guarda la sua casa,
sinó més tost surten al camp e fan grans
disbauxes. E sobren preveres qui fan mis-
ses no subjectes a Ritual, e usen llenqua
vernacla, e leixen legir e parlar monges
e laics, e leixen pecadors tocar ab les
sues mans indignes lo sagrat Cors de Nos-
tre Sènyer Jesu-Christ, e diuen que lei-
xar missa no és pecat mortal, e qui fan
passar lo condol enans de los funerals, e
qui baraten missa per muller...

E la segona flor groga conté lo segon manament de Sancta Mare Es-gléia, ço és: "Confessar los pecats almenys una volta en l'any, o enans si s'esdevé perill de mort o s'ha de combregar".

E sobren confessionaris plens de pols e de teranyines, e preveres qui fan celebracions comunitàries e absolucions generals, e beates velles qui encara han mals pensaments, e preveres qui no confessen los malalts los primers divendres, e gent qui ha costum de combregar sense passar per barraqueta...

E la terça flor groga remembra lo terç manament de Sancta Mare Es-gléia, ço és: "Combregar per Pasqua Florida".

E sobren parelles qui pequen per excés, e fan Pasqua abans del Ram; e gent qui peca per defecte, e només serven de Pasqua los robiols e les panadès; e preveres qui embullen feels parlant de Misteri Pasqual, e qui per afegitó han tolt processó de l'"encuentro" e tres botets de Nostra Dons Sancta Maria lo matí de Pasqua.

E la quarta flor groga porta escrit lo quart manament, ço és: "Dejunar e abstenir-se de menjar carn quan ho mana la Sancta Mare Es-gléia".

E sobra gent qui los divendres de Quaresma menja carn en lloc de llagosta, e gent qui mata lo porc en divendres, e qui diu "desdijuni" en lloc de "desayuno"; e molts qui fan matances e no porten present a lo sènyer rector per ço que no sia forçat a fer abstinència cascun jorn de l'any.

E la cinquena flor groga conté lo cinquè e principal manament, ço és: "Pagar daumes e primícies de lo mode e forma que mana la Sancta Mare Es-gléia".

E sobra gent qui no paga daumes e ne tan sols centeumes ne mileumes de les sues riqueses, e que no porten a los sènyers rectors ne a los sènyers canonges les primícies, ço és la fruita primerenca, mas tampoc la segonenca ne la darrerenga, e qui fan testament e no leixen casa ne hort ne accions a la Mitra, ne diners per mandes pies, e qui donen peces de quatre a la bacina, e qui diuen que les teulades les adobi el rector si no vol qoteres, e qui volen veure lo tresor de la Seu sense pagar, e qui porten ciris cascun jorn més prims a Sanct Antoni, e a la Sang, e a la Mare de Déu de cascun loc, tant de Ciutat com de Part Forana".

E com hac finit lo tercer savi son long raonament, eixíqà grans llàgremes qui corrien de sos ulls, e pres les cinc flors groques, per ço que eren daurades e convenia guardar-les en lo tresor de la Seu, de lo qual ell n'havia cura.

E seguiren los tres savis lur camí per lo bell boscatge, e romàs lo Bisbe dejús lo Arbre Pastoral, meravellat de la gran saviea de los tres savis qui d'aital manera havien il.luminat son enteniment e resolt sa voluntat a convocar gran Assemblea General de Pastoral per lo mes de setembre. E cogitava e no podia entendre com fóra possible que tres savis tan differentes pusquessen haver concòrdia e convivència pacífica; e après moltes e lonques cogitacions atrobà deguda resposta: tot és possible entre hòmens qui amen natura e han gran plaer en caminar per muntanyes e boscatges.

E après, lo Bisbe despertà's de lo seu somni.

críst enfre'ls infeels; e per açò ha ordenat que tretze frares menors estudien en aràbic en un monestir apellat Miramar, apartat, assegut en loc covinable, Me ha'ls proveïts a lurs necessitat; e com sabran l'aràbic, que vagen honrar, per licència de lur general, lo fruit de nostra Dona, sostinents, per honrar aquell, fam, set, cald, fred, temors, turments e mort. E aquest establiment és fet per tots temps. Molt plac al bisbe e a tots los altres aquell establiment...Lo bisbe ordenà e bastí un monestir molt bell... segons la regla e la manera del monestir de Miramar, lo qual és en l'illa de Mallorques." (Blanquerna, cap. LXV)

"Lo monestir de Miramar / fiu a frares Menors donar, / per sarrains a preïcar. / Enfre la vinya e'l fenollar / amor me pres, Fé'm Déus amar / e'nfre sòspirs e plors estar." (Cant de Ramon, estr. 3ª)

1279. Ramon Llull deixa Miramar i viatja a l'Orient.

1295. El Monestir de Miramar ja es troba abandonat.

"N'Ermità, la manera com Déus fos mais amat, / ja la vos hai contada, si bé ho havets membrat, / ço és, que'l papa hagués mant home letrat / qui desiràs per Jesús ésser marturiat, / per ço que per tot lo món fos entès e honrat; / e que cascú lenguatge fos mostrat, / segons que a Miramar ha estat ordenat, / e hajan consciència qui ho ha afollat!" (Lo Desconhort, LV)

3. RAMON LLULL I L'ESTOL VIDAUBA

"Un home havia un fill que molt amava e qui havia nom Fèlix, al qual dix aquestes paraules: -Amable fill... A meravellar te cové... Vé per là món, e meravella't... Obedient fo Fèlix a son pare, del qual pres comiat ab gràcia e benedicció de Déu. E ab la doctrina que li donà son pare, anava per los boscatges, per munts e per plans, per erms e per poblats... e meravellava's de les meravelles qui són en lo món, e demanava ço que no entenia, e recontava ço que sabia; e'n treballs e en perills se metia..." (Libre de Meravelles, Del Pròleg)

... e anà per lo món cercar meravelles ab les quals pogués conèixer e amar Déu" (Ib. cap. XII)

... placent cosa és a veer lo cel e lo sol, la luna e les esteles, mar, terra, foc, hòmens, aucells, bèsties, plantes... e totes les altres coses semblants a aquestes. E totes aquestes coses són plaents a veer, per ço que hom haja plaser en Déu, qui les ha creades per si fer amar e conèixer. E aitant com hom més e majors e pus belles coses veu en lo món, d'aitant pus fortment deu veer ab ulls espirituals Déu e ses obres." (Ib. cap. LVI)

Fèlix esdevenc en una abadia...L'abat demanà a Fèlix de son estament, e Fèlix li recontà com son pare li havia donat ofici que anàs per lo món encercant meravelles, e que aquelles meravelles anàs recontar...per viles e per ciutats e per deserts e per monestirs e per tots los altres locs on gents habiten... E Fèlix tots jorns contava de les meravelles a l'abat e als monges... Gran desir hac l'abat e tot lo convent que Fèlix fos monge d'aquell monestir; mas Fèlix s'excusà, e dix que ell era obligat a anar per lo món recontant aquelles meravelles que havia vistes e oïdes, e a son pare ho havia promès...Quan Fèlix fo aparellat de partir del monestir, a Fèlix venc malaltia, e fo en lo monestir longament malalt, e morí d'aquella malaltia...Quan Fèlix fo soterrat... un monge clamà mercè a l'abat... e demanà l'ofici que Fèlix havia... L'abat e tot lo convent ho consentiren al monge, e meseren-li nom de "segon Fèlix"... E aquell Fèlix anà per lo món recontant lo Libre de meravelles, e multiplicà aquell, segons les meravelles que atrobava. E l'abat e tot lo convent ordenaren que per tots temps hagués en aquell monestir monge qui hagués aquell ofici, e que hagués nom Fèlix." (Ib., De la Fi del Libre; Del segon Fèlix)

4. PROCLAMACIÓ DEL PATRONATGE

Cant del AL.LELUIA (amb música de "La Balenguera")

5. PREGARIA (Salm 103)

Beneeix el Senyor, ànima meva. / Senyor, Déu meu, que ho sou, de gran!
Anau vestit d'esplendor i de majestat, / us embolcalla la llum com
un mantell

Lloat siau, Senyor, pels béns que ens heu donat;
per vostre gran amor siau sempre lloat.

Heu estès el cel com una vela, / i dalt de les aigües us heu fet un pa-
lau. / Preneu els núvols per carrossa / i avançau sobre les ales dels
vents; / assentàreu la terra sobre uns fonaments, / incommovible per
segles i segles; / la cobríreu amb el mantell dels oceans. / De les
fonts, en feis brollar torrents, / que s'escolen entre les muntanyes;
s'hi abeuren els animals salvatges, / a les seves ribes nien els o-
cells, / refilen entre les branques.

Lloat siau, Senyor...

Des del vostre palau regau les muntanyes, / saciau la terra de pluges
del cel; / feis nàixer l'herba per al bestiar / que treballa al ser-
vei de l'home. / I ell treu el pa de la terra, / i el vi que li ale-
gra el cor, / l'oli que li ungeix el front / i el pa que li renova
les forces.

Lloat siau, Senyor...

Creixen pel plà garrovers i figueres, / esclaten en flor els ametlers
que l'home plantà; / per la Serra creixen arbosseres i murta, / pu-
jen amunt pinars i alcinars; / les ovelles pasturen per l'alta mun-
tanya, / als roquissars es refugien les cabres salvatges, / i sobre
els penyals planeja el voltor.

Lloat siau, Senyor...

La lluna, que heu creat, senyala les festes, / el sol coneix el lloc
on s'ha de pondre. / Quan estenpu la fosca, es fa de nit / i ronda
pel camp la salvatgina, / reclamant a Déu el seu menjar. / Quan feis
sortir el sol, es retirax / i s'ajaga als seus caus. / I l'home se'n
va al seu treball, / a la seva tasca fins al vespre.

Lloat siau, Senyor...

Que ho són, de variadós, Senyor, les vostres obres, / i totes les heu
fetes amb saviesa. / La terra és plena de les vostres criatures. /
Aquí teniu el mar, immens per totes bandes; / són incomptables els
animals que s'hi mouen, / des dels més petits fins als més grans; /
navegant el solquen els vaixells.

Lloat siau, Senyor...

Tots esperen de la vostra mà / que els doneu l'aliment al seu temps; /
els ho donau, i ells l'arreglen, / quan obriu la mà, mengen a vo-
ler; / però si deixau de mirar-los, es desconcerten, / si els reti-
ràssiu l'alè, expirarien / i tornarien a la pols d'on varen sortir. /
Quan enviau el vostre alè, reneix la creació, / i renovau la vida
sobre la terra.

Lloat siau, Senyor...

Glòria al Senyor per sempre! / Cantaré al Senyor tota la vida, / canta-
ré al meu Déu mentre estigui en el món. / Que li sigui agradable a-
quest poema, / són per al Senyor aquests cants de lloança.

Lloat siau, Senyor...

PARE NOSTRE... - Himne de l'Estol Vidauba

ESTOL "VIDAUBA" - SORTIDA A CABRERA. 9-10 juny 1980. PREGÀRIA DEL MATÍ.

Invitatori (Cançó del Muntanyer)

AMUNT, COMPANYS! FACEM CAMÍ CAP A L'ALTURA,
PER LLOAR DÉU, DE BON MATÍ, ~~AMB~~ LA NATURA.

Alegri els cors la germanor, nostra companya.
Pugem cantant vers la claror de la muntanya.

La vida és breu i cal gaudir de l'alegria
de mirar el cel i descobrir la llunyania.

Dins l'aire pur nostre esperit més fort alena,
quan sent el goig de l'infinit dalt la carena.

Damunt el cim on xiula el vent, creix la mirada
i fruita pau el cansament de la pujada.

Salmòdia

SALM 28 (Himne a Déu que parla en la magestat de la tempesta)

ANTÍFONA: ENALTIU EL SENYOR, REI ETERN. / DONAU GLÒRIA PER SEMPRE AL
SEU NOM! / DONAU, DONAU GLÒRIA PER SEMPRE AL SEU NOM! /
DONAU GLÒRIA PER SEMPRE AL SEU NOM! / DONAU, DONAU GLÒRIA
PER SEMPRE AL SEU NOM! / DONAU GLÒRIA PER SEMPRE AL SEU NOM/
DONAU AL SEU NOM GLÒRIA PER SEMPRE!

SALMISTA. Donau al Senyor, fills de Déu, / donau al Senyor glòria i ho-
nor, / honorau el Senyor, honorau el seu nom, / adoreu el Se-
nyor; s'apareix la seva santedat. ENALTIU...

El tro del Senyor es fa sentir sobre les aigües, / el Déu ma-
gestuós fa esclatar la tempesta, / ve el Senyor sobre les ai-
gües torrencials. / El tro del Senyor és potent, / el tro del
Senyor és magestuós. ENALTIU...

El tro del Senyor escuixa els pins, / escuixa el Senyor els
pins de Formentor. / Fa botar el Tomí com un cabrit / i el
Puig Major com un vedell. ENALTIU...

El tro del Senyor esclata en vergues de llamps, / el tro del
Senyor fa tremolar tota la Serra, / fa tremolar el Senyor
tot el Pla. ENALTIU...

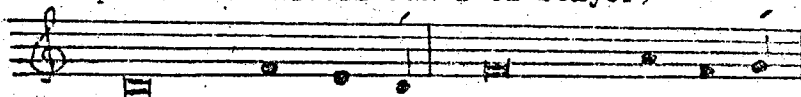
El tro del Senyor estella l'alzinar / el tro del Senyor re-
mou les garrigues. / I al temple de la Natura tot canta:
"Glòria!" ENALTIU...

El Senyor té el soli en les aigües diluvials, / i seu el Se-
nyor, rei per sempre. / Que el Senyor faci poderós el seu po-
ble, / que el Senyor el beneeixi amb el do de la pau. ENALT...

TOTS. Glòria al Pare... ENALTIU...

(Silenci breu)

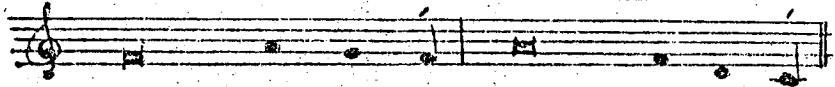
CÀNTIC / (Himne de les criatures: que tot l'univers alabi el Senyor)

Beneïu el Senyor, totes les criatures, / cantau-li lloances per sempre.
Beneïu-lo, àngels del Senyor, / beneïu, cels, el Senyor.
Beneïu el Senyor, aigües de l'espai, / beneïu-lo, estols del Senyor.
Beneïu el Senyor, sol i lluna, / beneïu-lo, estrelles del cel.
Beneïu el Senyor, pluges i rosades, / beneïu-lo tots els vents.
Beneïu el Senyor, foc i calor, / beneïu-lo freds i gelades.

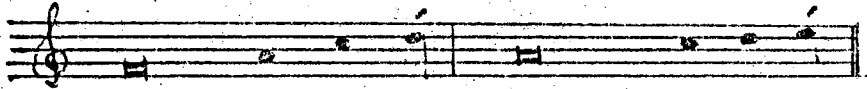
Beneïu el Senyor, rosades i gebre, / beneïu-lo, glac i freds.
 Beneïu el Senyor, neus i geleres, / beneïu-lo, dies i nits.
 Beneïu el Senyor, llum i tenebres, beneïu-lo, núvols i llamps.

(Pausa)

Que la terra beneïxi el Senyor, / que li canti lloances per sempre.
 Beneïu el Senyor, muntanyes i turons, / vegetació de la terra, beneïx-lo.
 Beneïu, fonts, el Senyor, / beneïu-lo, rius i mars.
 Beneïu el Senyor, peïxos i monstres marins, / beneïu-lo, tots els ocells.
 Beneïu el Senyor, feres i ramats, / cantau-li lloances per sempre.

(Pausa)

Beneïu el Senyor, tots els homes, / beneïx-lo, poble d'Israel.
 Beneïu-lo, sacerdots del Senyor, / beneïu-lo, servents del Senyor.
 Beneïu el Senyor, sants i humils de cor, / ànimes i esperits dels justs,
 Beneïu-lo.
 Beneïu el Senyor, Hananies, Azaries i Misael, / cantau-li lloances per
 sempre.
 Beneïguem el Pare i el Fill amb l'Esperit Sant, / cantem-li lloances per
 sempre.
 Sou beneït, Senyor, al firmament del cel. / Glòria i lloança per sempre.

(Silenci breu)

SALM 150. (Invitació a lloar Déu "a tota orquestra")

ANTÍFONA: ALLELUIA! ALABEM EL SENYOR! ALLELUIA! ALLELUIA!

SOLISTES: Alabau Déu al seu santuari, / alabau-lo al baluard del firmament,
 alabau-lo per les seves gestes, / alabau-lo per la seva grandesa.
 Alabau-lo al so de ximbomba, / alabau-lo amb guitarrons i guiteres,
 alabau-lo amb fabiols i tamborinos, / alabau-lo al so de xeremies.
 Alabau-lo amb ferreguins i castanyetes, / alabau-lo amb copecs i
 mateixes.
 alabau-lo amb dances de cossiers. / Que alabi el Senyor tot lo que
 respira.
 Sia glòria al Pare i al Fill, / i glòria a l'Esperit Sant. /
 Com era al principi, ara i sempre / i pels segles dels segles. Amen.

(Silenci breu)

Lectura Breu

LECTOR: Ningú té un amor més gran que el qui dona la vida pels seus amics. Vosaltres sou els meus amics si feis lo que jo us man. Ja no us dic servents, perquè el servent no sap què fa el seu amo. A vosaltres vos he dit amics, perquè us he fet sobre tot allò que he sentit del meu Pare. No sou vosaltres, els qui m'heu escollit. Som jo qui us he escollit per confiar-vos la missió d'anar pertot arreu i donar fruit, un fruit que durarà per sempre. (Joan 15, 13-16)

Reflexió i pregària personal. Per ajudar a la reflexió i pregària:

Del "Libre d'Amic e Amat".

Desobeï l'amic son amat, e plorà l'amic. E l'amat venc morir en la gonella de son amic, per ço que l'amic recobràs ço que havia perdut; e donà-li major do que cell que perdut havia. (29)

-Digues, aucell qui cantes d'amor al meu amat, ¿per què'm turmenta amb amor qui m'ha pres a ésser son servidor?-. Respòs l'aucell: - Si no sostenies treballs per amor, ab què amaries ton amat?- (34)

Encercava l'amic son amat, e atrobà un home qui moria sens amor; e dix que gran damnatge era d'home qui moria a nulla mort sens amor. E per açò dix l'amic a l'home qui moria: -Digues, per què mors sens amor?-. Respòs: -Per ço car sens amor vivia.- (84)

-Digues, foll, has diners?-. Respòs: -He amat-. -¿Has viles, ni castells, ni ciutats, comdats ni ducats?-. Respòs: -He amors, pensaments, plors, desirers, treballs, languiments, qui son mellors que emperis ni regnats.- (176)

Cogità l'amic en la mort e hac paor, tro que remembrà la ciutat de son amat, de la qual mort e amor són portals e entrament. (341)

Pregària comunitària

PRESIDENT: Al Creador de tot l'Univers, que en la llunyania del temps va col·locar en mig del Mar Nostre la joguina d'aquestes petites Illes, diguem-li amb el cor ple de goig i acció de gràcies:

AMEN, AMEN, AMEN, AMEN, AMEN

PRES. De la vostra bondat, Senyor, rebem agraïts aquest nou dia:
TOTS. concediu-nos una joiosa diada, amb pau i amistat

AMEN...

PRES. Vós alegrau els nostres ulls amb les meravelles de la vostra Creació:
TOTS. feis que com a "segon Fèlix" sapiguem contemplar-les i ensenyar-les als germans

AMEN...

PRES. El vostre Fill ens ha escollit i ha volgut dir-nos "amics" seus:
TOTS. feis que visquem aquesta jornada d'amistat amb Crist i amb tots els altres amics

AMEN...

PRES. Vós que enviàreu el vostre Fill a caminar per la nostra terra i sou guia de caminants:
TOTS. guiau avui les nostres passes per aquestes terres que vàreu crear.

AMEN...

PRES. Crist ressuscitat, el nostre "amic", ens ha donat l'Esperit Sant que prega en nosaltres i ens fa dir:
TOTS. Pare nostre...

Cant de cloenda

Lloat siau, Senyor, per tot quant heu fet Vós.
Que us lloï l'univers inmens, meravellós.

LLOAT SIAU, SENYOR, PELS BENS QUE ENS HEU DONAT;
PER VOSTRE GRAN AMOR SIAU SEMPRES LLOAT (bis)

Lloat siau pel cel, muntanya, terra i mar,
Lloat siau pel Fill de Déu que s'encarnà. LLOAT SIAU, SENYOR...

Lloat siau pel do d'a Vós poder parlar.
Lloat siau pel goig del riure i del cantar. LLOAT SIAU, SENYOR...

Us lloï qui té fe en vostre amor diví.
Així com us lloam nosaltres tots aquí. LLOAT SIAU, SENYOR...

ESTOL "VIDAUBA" - SORTIDA A CABRERA. 9-10 juny 1980. PREGARIA DEL VESPRE.

Himne d'Entrada

DAU-NOS UN LLOC A LA TAULA / MENTRE LA TARDA DECLINA;
DEIXAU OBERTA LA PORTA / A TOTS ELS HOMES QUE ESTIMEN

Sempre arribau en silenci, / no sabem l'hora ni el dia.
La porta es tanca als qui dormen, / mes s'obrirà als qui vigilen.

Tots esperam a les fosques / amb una llàntia que expira:
cal que mai l'oli s'acabi / si us volem fer companyia.

Inundaran vostra casa / llums i rialles amigues /
dels qui desperts vigilaren / mentres els necis dormien.

No alegraran vostres nocces / moltes antorxes marcides,
que no es forniren de l'oli / de caritat, en la vida.

Lectura primera

LECTOR A. Això diu el Senyor Jahvé: Cobriré els cels i enfosquiré les seves estrelles, i la lluna no farà lluir la seva llum. Per la teva culpa enfosquiré tots els estels del cel i enviaré tenebres sobre la teva terra: oracle del Senyor Jahvé (Ezeq. 32, 3.7-8)
El poble, afligit i afamegat, mirarà cap al cel i girarà després els ulls cap a la terra, i sols veurà angoixes i tenebres, tenebres d'angoixa i fosc per tot arreu. Perquè no hi ha cap obscuritat que no porti angoixa (Is. 8, 21-23)

LECTOR B. Jahvé digué a Moisès: "Estén la teva mà cap al cel, i que damunt la terra d'Egipte venguin tenebres, tenebres que es puguin palpar!" Moisès estengué la seva mà cap al cel, i durant tres dies una tenebra espessa cobrí tota la terra d'Egipte. L'un no veia l'altre, ni ningú gosà moure's del seu lloc durant tres dies. (Ex.10,21-23)

LECTOR A. La llum ha vingut al món, però els homes s'han estimat més les tenebres que la llum, perquè les seves obres eren dolentes. Tot aquell que practica la maldat té odi a la llum, i no s'acosta a la llum per por de que les seves obres no siguin descobertes. Però el qui obra la veritat s'acosta a la llum, perquè es manifesti que les seves obres són fetes en Déu. (Joan 3, 19-21)
El qui diu que està en la llum però odia el seu germà, encara està en la tenebra. El qui estima el seu germà persevera en la llum, i res no el pot fer ensopagar. Però el qui odia el seu germà està en la tenebra, camina en la tenebra i no sap on va, perquè la tenebra li ha encogat els ulls. (1 Joan 2, 9-11)

Silenci de meditació

Salm 129

DES D'UN ABISME CLAM A VÓS, SENYOR.

Des de l'abisme vos crid, Senyor: / escoltau el meu clam. / Estau atent, escoltau / aquest clam que vos suplica.

Si tenguéssiu en compte les culpes, / ¿qui podria confiar? / però és gran vostre perdó, / i això ens umpl d'esperança.

Confii en la paraula del Senyor, / la meva ànima hi confia. / Espera el Senyor la meva ànima, / més que els sentinel.les l'albada.

Que esperin l'albada els sentinel.les! / Israel espera el Senyor, / perquè l'amor del Senyor és fidel / i la seva salvació, generosa.

Lectura segona

LECTOR C. No t'alegris de la meva desgràcia, oh enemiga meva! Perquè, si he caigut, m'alçaré, i siestic a les fosques, Jahvé serà la meva llum. He de sofrir l'enuig de Jahvé perquè contra ell he pecat, fins que em faci sortir a la llum i contemplaré la seva justícia (Miq. 7,8-9)

LECTOR D. Jahvé, el que m'ha format del si matern, em diu: "Jo, Jahvé, et crid en la justícia i t'agaf de la mà; et guard i et faig aliança del poble, llum de les nacions, per il.luminar els ulls dels cegs, per fer sortir de la presó els captius, per treure fora els qui habiten en la tenebra. Et pos per a llum de les nacions, perquè arribi la meva salvació fins a l'extrem de la terra; perquè diguis als captius: Sortiu! i als qui estan a les fosques: Veniu a la llum!" (Is. 42, 6-7; 49, 5-6.9)

LECTOR C. El poble que caminava en la tenebra ha vist una gran llum; damunt els habitants d'una terra enfosquida per la mort ha brillat una gran llum. Has multiplicat el goig, has fet gran la joia; s'alegren davant de tu amb gran alegria, com els segadors en temps de messes. (Is. 9, 1-2)

Aclamació interleccional. La nit espera vostra vinguda plena de llum.

Fugi per sempre de nostra fosca l'esclavitud.

Veniu, Senyor; penjau estels dins les tenebres del caigut.

Plantau palmeres al desert i es farà abraç la solitud.

La nit espera vostra vinguda plena de llum.

Fugi per sempre de nostra fosca l'esclavitud.

(Al final del cant, encenen el ciri central)

VENGUI A NOSALTRES, SENYOR, EL VOSTRE REGNE (bis)

LECTOR C. De tot allò que existeix, la Paraula n'era la vida, i la vida era la llum dels homes. La llum brilla en les tenebres, i les tenebres no poden ofegar-la. El qui era la llum vertadera, la que il.lumina tot home, també ha vingut al món. I la Paraula s'ha fet home i ha quedat entre nosaltres, i hem vist la seva glòria, glòria que li ve del Pare, com a fill únic que n'és, ple de gràcia i de veritat. (Joan, 1, 4-5.9.14)

LECTOR D. Jo som la llum del món: qui em segueix, no caminarà a les fosques, sinó que tindrà la llum de la vida. Jo he vingut al món com a llum, perquè ningú que cregui en mi es quedi en les tenebres. (Joan, 8, 12; 12, 46)

Aclamació a Crist, Llum del món

LUMEN AD REVELATIONEM GENTIUM ET GLORIAM PLEBIS TUAE ISRAEL.

Nunc dimittis servum tuum, Domine, / secundum verbum tuum in pace. LUMEN...

Quia viderunt oculi mei / salutare tuum, LUMEN...

Quod parasti / ante faciem omnium populorum. LUMEN...

Ritu de la Llum

MONITOR. "Feliços els pobres": -els qui no donen als doblers més valor del que tenen; els qui no es venen per tot l'or del món; els qui són compromesos amb els pobres; - "el regne del cel és per a ells".

(Silenci breu; després, mentre es canta, els qui es vulguin comprometre especialment a aquesta benaurança, encenen el seu ciri)

CANT. Tots aquells qui estimen ser pobres / entraran al Regne del cel. BENAURATS SERAN I HEREUS D'UN CEL ETERN: BENAURATS SERAN PROP DE DÉU.

MONITOR. "Feliços els humils": - els qui tenen consciència de les pròpies limitacions; els qui no tenen complexes de superioritat ni d'inferioritat; els qui mai perden l'esperança; - "són ells els qui posseïran el país". (Silenci breu)

- CANT. Els qui amb cor sincer s'humilifn / fins la terra i tot serà d'ells.
- MONITOR. "Feliços els qui estan de dol:" - els qui pateixen davant la misèria i les injustícies; els qui creuen en la fecunditat del propi sofriment; els qui es fan activament solidaris dels sofriments dels germans; -"vendrà el dia que seran consolats". (Silenci breu)
- CANT. ELS QUI AQUI GEMEGUEN I PLOREN / CONSOLATS SERAN CERTAMENT.
- MONITOR. "Feliços els qui tenen fam i set de ser justs:" - els qui mai posen la mentida en la seva boca ni en la seva vida; els qui sempre i en tot juguen net; els qui mai es deixen subornar; -"vendrà el dia que seran saciats"(Silenci breu)
- CANT. TOTS AQUELLS QUE VOLEN JUSTÍCIA / SACIAR PODRAN FAM I SET.
- MONITOR. "Feliços els compassius:" - els qui comprenen i disculpen les deficiències dels altres; els qui donen la mà al marginat i al pobre; els qui saben perdonar de bona gana; - "Déu els compadirà" (Silenci)
- CANT. ELS QUI EL SEU GERMA COMPADIXEN / COMPADITS SERAN ELLS TAMBÈ.
- MONITOR. "Feliços els nets de cor:" - els qui mai tenen dues cares; els qui són transparents com el cristall; els qui tenen la innocència dels infants i l'honradesa dels honrats; - "són ells els qui veuran Déu". (Silenci breu)
- CANT. TOTS ELS NETS DE COR ENTRE ELS HOMES / CARA A CARA, AL CEL, VEURAN DÉU.
- MONITOR. "Feliços els qui posen pau:" - els qui són creadors de comunitat; els qui es fixen més en lo que ens uneix que en lo que ens separa; els qui treballen per a la reconciliació; - "Déu els reconeixerà com a fills". (Silenci breu)
- CANT. ELS QUI SEMBREN PAU MENTRE VIUEN, / S'ANOMENARAN FILLS DE DÉU.
- MONITOR. "Feliços els perseguits pel fet de ser justs:" - els qui donen la cara sense tèmer les conseqüències; els qui es posen de part del dèbil, i no del poderós; els qui fan opció per l'Evangelí, passi lo que passi; "el regne del cel és per a ells". (Silenci breu)
- CANT. ELS QUI EL MÓN INJUST PERSEGUEIXI, / GUANYARAN EL REGNE DEL CEL.

Silenci, més llarg, de meditació

Lectura tercera

- LECTOR D. Vosaltres sou la llum del món. No es pot amagar una ciutat posada dalt d'una muntanya; ni tampoc encenen una llàntia per posar-la davall un almud, sinó damunt el canelobre perquè faci llum als qui són a la casa. Què així també resplendeixi la vostra llum davant els homes, de manera que vegin les vostres bones obres i en glori-fiquin el Pare del cel. (Mt. 5, 14-16)
- LECTOR E. El mateix Déu que va dir: "Que s'encengui la llum del si de les tenebres", s'ha encès en els nostres cors, en resplendir-hi el coneixement de la glòria de Déu, reflectida en Crist. (2 Cor. 4,6)
En altre temps éreu fosca, però ara sou llum en el Senyor. Portau-vos com a fills de la llum, perquè el fruit de la llum és ple de bondat, de justícia i de veritat. (Ef. 5, 8-9)
El missatge que de Jesucrist hem sentit i que us anunciam és aquest: Déu és llum, en ell no hi ha gens de fosc. Si deim que estam en comunió amb ell, però caminam, de fet, en les tenebres, mentim, no practicam la veritat. En canvi, si caminam en la llum, igual com ell està en la llum, estam en comunió els uns amb els altres, i la sang de Jesús, el seu Fill, ens purifica de tot pecat. (1 Jn.1,5-7)

Silenci de meditacióPregàries

PRESIDENT. Invoquem a Crist, llum que brilla en les tenebres del món, que ens ha fet a nosaltres, fills de la llum, dient-li:

CANT. VÓS SOU, SENYOR, LA LLUM DEL MEU COR, VÓS SOU LA MEVA FORÇA.
EN VÓS, SENYOR, JO TROB EL MEU BÉ, VÓS M'OMPLIU DE JOIA.

(Segueixen les pregàries espontànies dels participants)

PRESIDENT. Units a Jesucrist, preguem ara al Pare dels astres i font de tota llum, qui de les tenebres ens tregué a la seva llum admirable, dient:

PARE NOSTRE que estau en el cel...

Cant de Comiat

EL SENYOR ÉS REI, LA TERRA HO CELEBRA. AL.LELUIA, AL.LELUIA!

La salvació, la glòria i el poder són del nostre Déu. AL.LELUIA!
perquè els seus judicis són rectes i justs. AL.LELUIA, AL.LELUIA!

Alabau el nostre Déu tots els seus servents. AL.LELUIA!
tots els qui el temeu, petits i grans. AL.LELUIA, AL.LELUIA!

Que el Senyor, el nostre Déu, el totpoderós, ja regna. AL.LELUIA!
alegrem-nos, i exultem, i donem-li glòria. AL.LELUIA, AL.LELUIA!

Perquè han arribat les Noçes de l'Anyell, AL.LELUIA!
i la seva Esposa ja està preparada. AL.LELUIA, AL.LELUIA!

(Mentre es canta el cant de Comiat, s'encén el fogueró, amb l'aportació dels ciris de tots, I SEGUEIX LA FESTA...!)

I. RAMÓN LLULL A RANDA

Muntà-se'n lo reverend mestre alt en una muntanya apel·lada Randa, la qual no era molt lluny de la sua casa, per ço que aquí millor posqués nostre Senyor pregar e servir. E, com hagués estat aquí quasi per vuit dies, e un dia estigués contemplant e tenint los ulls vers lo cel, en un instant li venc certa il·lustració divinal, donant-li orde e forma de fer los dits llibres contra los errors dels infeels. De la qual cosa molt alegre lo dit reverend mestre, ab grans làgremes féu moltes gràcies a nostre Senyor d'aquella gràcia tan meravellosa; e encontinent, davallant de la dita muntanya, anà-se'n prestament al monestir de la Reial, per ço que pus apertament posqués ordonar los dits llibres; e de fet ordonà un molt bell llibre, lo qual apellà l'ART MAJOR, e après l'ART GENERAL, sots la qual art après molts llibres compilà per la capacitat dels hòmens il·literats; e, com lo dit reverend mestre hagués la dita obra acabada, muntà altra vegada al puig de Randa, e en aquell loc on ell rebé aquella gran il·lustració, ell féu edificar un ermitori, en lo qual estec per espai de quatre mesos, dia e nit suplicant a nostre Senyor que aquella ART que havia ordonada fos a honor sua e a profit de la sancta fe catòlica, e que li plagués aquella prosperar. E de fet, estant lo dit reverend mestre en aquesta forma e manera, esdevenç-se que un jorn li venc un pastor d'ovelles jove, ab la cara molt placent e alegre, lo qual dins una sola hora li recontà tanta singularitat de l'essència divina e del cel, e singularment de natura angèlica, com un gran home de ciència en dos dies haguera poscut explicar; e, veent lo dit pastor los dits li-

RAMON LLULL A LA MUNTANYA DE RANDA
Il·luminació i aparició del pastor

bres que lo dit reverend mestre havia ordonats, besà'ls ab los genolls en terra, e ab làgremes dix que per aquells llibres se seguiria molt de bé en l'Església de Déu; e, beneint al dit reverend mestre ab lo senyal de la creu, així com si fos un gran profeta, partí's d'ell, e romàs lo dit reverend mestre tot esbalaït, car no li donà de parer que mai hagués vist lo dit pastor, e d'aquell mai hagués oït parlar. (Vida coetània, 14.15)

II. RAMÓN LLULL, RODAÇÓN

- 1232 (?). Naixement, a Ciutat de Mallorca
- 1257. Matrimoni amb Blanca Picany (25 anys)
- 1263. Conversió (31 anys). Deixa esposa, fills i béns materials
- Pelegrinatge a Sant Jaume de Compostela, a Santa Maria de Rocamadour i a altres llocs sants.
- 1265. Visita a sant Ramon de Penyafort, a Barcelona
- Tornada a Mallorca
- 1265-1274. Anys d'estudi: llatí, arts liberals i teologia (amb els monjos de la Real?)
llengua i cultura aràbigues (amb un esclau moro)
- 1271 (?). Escriviu els primers llibres: Llibre de Contemplació. Llibre del Gentil (aràbic)
- 1274. "Il·luminació" a Randa (42 anys). Art General. Construcció de l'ermita de Randa
- 1275. Viatge a Montpeller, per demanar a Jaume II la fundació de Miramar
- 1276-1280. Estada a Miramar
- 1280-1283 (?). Primer gran viatge fins als confins extrems del món conegut: d'Europa (Escandinàvia), d'Assia (India) i d'Àfrica (Sahara) (50 anys)
- 1287. Visita a la Cort Pontifícia (el Papa Honorí IV acabava de morir) per a demanar una gran Creuada missionera. Es despreciat per no tenir títols acadèmics.

- 1287-1289. Estudis a París per a obtenir els títols que li mancaven
 Petició al rei de França, Felip IV per a la fundació de Col·legis missioners com el de Miramar
 Escriu el LLIBRE DE MERAVELLES
 Lectura pública de l'ART GENERAL a l'Universitat de París, No és acceptada, per massa complicada
1289. Estada a Montpeller. Nova redacció de l'ART, per simplificar-la
 Segon viatge a Roma, passant per Génova. Tampoc la Cúria Romana no li fa cas
 Retorn a Montpeller
1290. Tercer viatge per Itàlia. Acudeix al Capítol general de framenors, a Rieti, i amb cartes de recomanació del Ministre General visita els convents franciscans per a promoure vocacions missioneres.
 Entrevista amb el Papa Nicolau IV, per a animar-lo a la conquesta de Terra Santa
- 1291-1293. Espera debades a Roma, la resposta del Papa
- 1292-1293. Va a Génova, dispostat a partir ell sol cap a Àfrica
 Crisi depressiva i greu malaltia. Novament encoratjat, s'embarca cap a Tunis, estant encara greument malalt (60 anys)
 Discussions amb els savis mahometans. Empresonament de Ramon i expulsió de Tunis amb amenaces de mort si hi tornava. Encara restà tres setmanes amagat al port, abans de partir definitivament
1294. De Tunis viatge a Nàpols. Es elegit nou Papa Celestí V, i Ramon va a Roma a demanar-li la fundació de col·legis missioners, la conquesta de Terra Santa i l'unificació de les Ordes Militars. El Papa l'acull amb interès, però abans de mig any Celestí V renuncia
 Elecció de Bonifaci VIII
1295. A Roma i a Anagni, darrera el Papa, per reiterar les seves peticions. El Sant Pare no li fa cas
 Desenganyat, deixa Roma definitivament
- 1296-1297. Va a Génova, dispostat a embarcar-se novament cap a Àfrica, però abans va a visitar Jaume II de Mallorca; aquest li dona cartes de recomanació per a Felip IV de França i va a París
- 1297-1299. Explica la seva ART a la Cort de París i a l'Universitat
 Campanya contra l'Averroïsme
 Deixa París, cap a Mallorca, passant per Barcelona
1300. Estada a Mallorca
1301. Li arriben noves d'una invasió dels tàrtars i s'embarca cap a Xipre
1302. Viatge a Armènia, amb intenció de seguir cap a Síria i Bagdad, però cau malalt i els seus acompanyants intenten emmetzinar-lo. Torna a Xipre
 Passant per Rodes i Malta, torna a Mallorca
- 1302-1305. Estada a Mallorca, amb dos viatges a Montpeller, un a Génova i un altre a París
 Elecció de nou Papa, Climent V, un francès, amic de Jaume II d'Aragó
 Va a Barcelona per a obtenir l'infuència del Rei davant el Sant Pare
 Entrevista amb el Papa, a Lyon, també sense resultats
- 1306-1307. Estada a Mallorca. Gran abatiment i crisi de Llull davant els fracassos.
 Escriu el poema de LO DESCONHORT (75 anys)
1307. Viatge a Bugia. Predicació pública a una gran plaça. Es maltractat, apedregat i empresonat. Després es expulsat
 Naufragi davant el port de Pisa: perd els llibres i l'equipatge
1308. A Pisa. Torna escriure alguns dels seus llibres perduts en el naufragi
 Movilització dels pisans per a una Creuada a Terra Santa. Amb el mateix objectiu va a Génova; llavors a Montpeller
1309. A Avinyó, a la Cort del Papa Climent V, sense cap èxit
- 1309-1311. Darrera estada a París. Nova campanya contra l'Averroïsme
 Al Concili de Vienne, insistint en les seves propostes (79 anys)
1312. Per Montpeller, torna a Mallorca
1313. Fa testament, a Mallorca
 Va a Sicília i treballa en la conversió dels jueus i sarraïns
1314. Torna a Mallorca. Embarca cap a Tunis, recomanat per Jaume II d'Aragó (82 anys)
 Es ben rebut. Activitats missioneres, de paraula i per escrit
1315. Pel desembre d'aquest any encara data tres escrits a Tunis
1316. ¿Fou apedregat a Bugia, i morí pel camí de retorn a Mallorca?
 Morí certament abans del 26 de març de 1916 (84 anys)

III. CELEBRACIÓ EN LA FESTA PATRONAL DE L'ESTOL VIDALBA

1. Cant d'Entrada

Donem gràcies al Pare, al.leluia!
 perquè tant ens ha ostimat, al.leluia!

Per la lluna i les estrelles, al.leluia!
 i pel sol que alegra el camp, al.leluia!

Per l'oratge de la Serra, al.leluia!
 per la brisa de la mar, al.leluia!

Per l'hermosa primavera, al.leluia!
 per l'hivern que rega al blat, al.leluia!

Pel renéixer dels qui moren, al.leluia!
 PER L'AFANY DE CAMINAR, al.leluia!

Donem gràcies al Pare, al.leluia!
 perquè el Fill ens ha salvat, al.leluia!

2. Primera Lectura (Ramon Llull. Llibre de Contemplació. Cap. CXIII)

Com hom se pren guarda de ço que fan los pelegrins e ls romeus.

Oh Jesucrist Senyor, gran, amorós! A vós sia glòria e honor (1)
 Los pelegrins e ls romeus veem, Sènyer, que porten bordó e esportella, e veem que us van cercant per lo món ça e lla, e veem que s lunyen de lurs encontrades e que van en longues terres; e veem que per amor de vós sostenen molts de treballs e moltes malanances per grans freds e per grans calors que han, e per gran fam e set que sostenen. (2)

E los pelegrins e ls romeus per plans e per muntanyes los veem anar, e per locs agrests inhabitables, en los quals locs han molt d'afany e molt de mal, e molta paor o molta de pena (3)

Si los romeus van cercar vós, Sènyer, cavalcants en palafrens ni en muls ni en mules, vós volgués cercar nostra salvació cavalcant en la somera. Si los pelegrins vos cerquen portant lo senyal de la crou en lur muscle, vós cercàs ells portant la crou en vostre muscle, en la qual fos clavat e mort. E si los romeus van cercant ab blancs draps en què jaguen e ab atzembles carregades de roba, vós cercàs nós en la crou, la qual fo lit de mort. E si los romeus porten salses ni barrals plens de vi, e vós portàs en la crou fel e suja e vinagre. E si los romeus porten aur e argent e diners per despesa, e vós vengués a la crou pobre e despullat de tots vestiments (5)

Honrat Senyor, servit per tots los pobles, nós veem que ls pelegrins e ls romeus vos van cercant luny, e vós sòts prop; car cascun home vos pot trobar, si s vol, en son alberg, e en sa casa, tan sòts prop. (7)

Sènyer ver Déus, qui havets recreat e beneficiat tot lo món; granea e glòria e vertut sia coneguda a vós e a tot quant de vós és, car tot dia veem que som pelegrins e romeus de la mort, a la qual nos acostam dia e nit. On, benaurats són aquells e aquelles qui s'entren e s'atoben ab vós enans que sien pervenguts a la mort; car a la mort vos atrobaran ple de misericòrdia, e après la mort vos atrobaran en glòria (28)

(PAUSA)

3. Segona Lectura

Lectura de la carta als cristians hebreus. (Cap. 11,12)

Germans: Creure és posseir anticipadament els béns que esperam, és conciliar per endavant allò que encara no veim. L'Escriptura ha guardat la bona memòria dels antics, perquè havien cregut (1-2)

Gràcies a la fe, Abraham, quan Déu el cridà, obeí a la invitació d'anar-se'n a la terra que havia de posseir en herència. Sortí del seu país sense sebre en aniria. Gràcies a la fe, residí en el país que Déu li havia promès com si fos un foraster, vivint davall tendes igual que Isahac i Jacob, hereus com ell de la mateixa promesa. És que esperava aquella ciutat ben

fonamentada, que té Déu mateix com arquitecte i constructor (8-10)
 Moriren en la fe, sense haver posseït allò que Déu els prometia, sinó contemplant-ho d'enfora i saludant-ho, i confessant que eren estrangers i forasters en el país. Els qui parlen així, indiquen clarament que cerquen una pàtria. I si s'haguessin referit a la pàtria que ells havien abandonat, no els mancava l'avinentesa de tornar-hi. És clar, per tant, que aspiraven a trobar-ne una de millor, una pàtria celestial (13-16a)
 Moisès, per la fe abandonà l'Egipte sense tèmer la ira del rei; ja que esperava amb fermesa allò que no veia, com si ho estigués veient (27)
 Els israelites, per la fe travessaren el Mar Roig com per terra eixuta, cosa que intentaren els egipcis, i foren engolits (29)
 Enrevoltats d'un núvol tan gran de testimonis, que ens ensenyen com hem de viure la fe, alliberem-nos de tot impediment i del pecat, que amb tanta facilitat ens lliga i, sense cansar-nos-ne, posem-nos a córrer en la prova que ens ha estat proposada. Tinguem la mirada fixa en Jesús, que ha obert el camí de la fe i el duu a terme (12,1-2a)
 Per això enfortiu les mans esllanguides i els genolls que es dobleguen, aplanau el camí per on passa el vostre peu, perquè el qui va coix no es faci més mal, sinó que es posi bé. (12-13)
 Vosaltres vos heu acostat a la muntanya de Sion, a la ciutat del Déu viu, la Jerusalem celestial, a l'aplec festiu dels primers inscrits com a ciutadans del cel, a Jesús, el mediador de la nova aliança (22-24)

PARAULA DE DEU

4. Cant responsorial

ANTIFONA. CAMINEM, GERMANS, PER LA VIDA! SOM EL POBLE DE DEU EN CAMÍ: MÉS ENLLÀ DEL TEMPS I LA LLUITA TROBAREM REPOS SENSE FI.

LECTOR. El Senyor digué a Abram: "Vés-te'n del teu país, del teu clan i de la casa de ton pare, cap al país que jo t'indicaré." Abram se n'anà tal com el Senyor li havia dit: tenia setanta-cinc anys. Gen.12,1-4)

CAMINEM GERMANS...

Recorda't, Israel, de tot el camí que Yahvéh el teu Déu t'ha fet caminar durant aquests quaranta anys pel desert per a provar-te i coneixer lo que hi havia en el teu cor. Tu va fer passar fam i te alimentà amb el manà. No s'esquinçà el vestit que duies ni s'inflaren els teus peus en tots aquests quaranta anys (Deut. 8, 2-4)

CAMINEM GERMANS...

Yahvéh el teu Déu et condueix a una terra ubèrrima, terra de torrents i de fonts, d'aigües que brollen en les valls i en les muntanyes, terra de blat i d'ordi, de vinyes, de figueres i de magraners, terra d'oliveres, d'oli i de mel. (Deut. 8, 7-8)

CAMINEM GERMANS...

Quan me n'hauré anat i vos hauré preparat lloc, vindré altra vegada i vos prendré amb mi. D'allà on jo vaig, ja en sabeu el camí: jo som el camí, la veritat i la vida (Joan, 14, 3-6)

CAMINEM GERMANS...

5. Temps per a la reflexió i la pregària personal

6. Cant d'afirmació d'ideals

SOM UN RODAMON, JO DORM SEMPRE AL RAS, SOTA ELS BELLS ESTELS, EN LA NIT.
 CERC UN BON COMPANYY, QUE NO EM SIGUI ESTRANY I EM MENI AL CAMÍ A SEGUIR.
 DUC AL MEU SARRO SOLS UN TROS DE PA, QUE VULL COMPARTIR AMB L'AMIC.
 JO VULL FER DEL CANT, SEMPRE CAMINANT, UN GRAN PA D'AMOR, UN TRESOR.

Amb Déu faig la ruta de dia i de nit, cantant l'esperança de viure en camí. i cerc entre els homes, els fills del bon Déu; un poble amic meu.

Ma joia ha estat sempre l'alegre amistad que viu a la cambra d'un cor confiat. i cerc entre els homes, els fills del bon Déu, un cor aprop meu

Les valls, les muntanyes, la mar i els estels em canten un himne del regne dels
I cerc entre els homes, els fills del bon Déu, el regne aprop meu. cels

Amb Déu faig la ruta de dia i de nit, cantant l'esperança de poble en camí.
I cerc entre els homes, els fills del bon Déu, un poble amic meu.

7. Pregària comunitària

UN. Oh Jesucrist Senyor, gran, amorós! sia glòria e honor a vós, qui donats
endrecaments e il·luminats a tots aquells pelegrins qui sàviament vos
cerquen:

TOTS. Empenyeu-nos a sortir de la nostra terra i de la casa del nostre pare, per
viure sempre en actitud peregrinant, acceptant l'inseguretat i el risc, con-
fiant només en la Promesa.

MOSTRAU-NOS, OH SENYOR, ELS VOSTRES CAMINS, ELS VOSTRES VIARANYS ENSENYAU-NOS

UN. Ah Senyor amant! Ah Senyor benvolent per tots els vostres benvolents, qui
sòts ajutori e socors e esforç nostre:

TOTS. Ajudau-nos a viure sempre desinstal·lats, a la intempèrie, dins la dinàmi-
ca de lo provisional. MOSTRAU-NOS...

UN. Senyor pregat, Senyor loat, Senyor amat! Vós, com vengués en est món per
cercar nós, peus descalços anàs:

TOTS. Ensenyau-nos a caminar escassos d'equipatge, amb motxilla lleugera, en es-
perit de pobresa evangèlica. MOSTRAU-NOS...

UN. Remembrat Senyor, reclamat, colt e beneit e servit! Vós nos havets cercats
escampant tota l'aigua e tota la sang de vostre cors; vós cercàs nosaltres
murent, plorant, treballant, per tal que nós haguéssim glòria perdurable:

TOTS. Feis-nos forts davant el treball, l'esforç, el sofriment, les dificultats
i les contradiccions. MOSTRAU-NOS...

UN. Gloriós Senyor, ple de misericòrdia e de douçor e de pietat, qui havets
recreat e beneficiat tot lo món; granea e glòria e vertut sia coneguda a
vós e a tot quant de vós és:

TOTS. Manteniu en nosaltres l'esperit de superació constant, d'anar sempre més
enllà, de descobrir i conèixer sempre noves terres i nous horitzons. MOSTR...

UN. Oh vós, sènyer Déus, en lo qual està tota nostra glòria e tota nostra be-
nauirança! Qui vos vol atrobar, Sènyer, no us vaja cercar als palaus dels
reis, ni dels prínceps, ni dels altres barons:

TOTS. Ensenyau-nos a cercar-vos en els humils i els dèbils, a compartir amb els
altres, a caminar en comunió amb els nostres germans, com a poble peregrin-
ant. MOSTRAU-NOS...

PARE NOSTRE...

8. Himne al Beat Ramons Llull

PUIX QUE REGNAU CORONAT
A LA GLORIA QUE MAI PASSA,
OH GRAN AMIC DE L'AMAT,
GUARDAU L'ILLA A ON SOU NAT,
FILL MAJOR DE NOSTRA RAÇA.

De nit, al fons del boscatge,
ell deia a l'aucell cantor:
"No ens entenem per llenguatge,
entenem-nos per amor,
puix en ton cant se figura
la lloança de l'Amat."

Era el món tot sense noses
per al seu zel ardorós:
les espines eren roses,
i els romaguers llits d'amors:
cap frontera no el detura
ni cap mar ni tempestat.

Cantaven aucells l'aurora,
i despertaren l'Amat:
és arribada ja l'hora
del martiri desitjat!
I en l'encís de l'hora pura,
l'amic d'amor ha expirat.

ROMANC DEL REI SANXO

(ANÒNIM DE FINALS DEL SEGLE XX - PRINCIPIS DEL XIV)

Jaume II de Mallorca
està molt preocupat:
quan mori, no sap encara
qui heretarà el seu Regnat.

El fill major, que nom Jaume,
s'ha fet frare franciscà,
deixant ceptres i corones
per la túnica de sac.

El fill segon, que nom Sanxo,
suplantarà el germà gran,
que per un plat de lleties
als seus drets renuncià.

. . . .

Mes... ai las! El príncep Sanxo
massa temps no pot durar:
està comès de mal d'asma
i tosseix sense parar.

Els seus "espalmos" no aguanten
l'aire impur de la Ciutat
ni de la Cort del seu pare,
perque està contaminat.

. . . .

"Caubet" no existeix encara,
ni el fundador Joan March,
mes Mallorca té una Serra
que els "Vidauba" trescaran.

(*"Amunt, companys..."*)

A Pere Roig i Elisenda
el Rei En Jaume comprà
dues joves de terra
vora el Teix, que és un lloc sa.

Allà hi bastí una caseta
per tan il·lustre malalt,
que heretà el 1311
un Regne enmig de la mar.

. . . .

El nou Rei no té alegria,
està groc i demacrat,
pareix la mòmia d'En Llätzer
abans de ressuscitar.

Rei En Sanxo, Rei En Sanxo,
¿Quin remei vos curarà
de l'ofegó anti-monàrquic
que no vos deixa alenar?

No el curen supositoris
ni tissanes ni pegats,
i a més la penicilina
encara no s'ha inventat.

La caseta del Rei Sanxo
vos servirà d'hospital:
els aires de nostra Serra
mitigaran vostre mal.

La vostra esposa Maria
companyia vos farà:
n'és filla del Rei de Nàpols...
i una mica extravagant.

-- "Esposa, la mia esposa,
¿me voleu acompanyar?"

-- "Ai, marit! Jo més voldria
anar a cercar esclata-sangs".

Cap fill heu tengut amb ella:
el seu ventre és un ermàs;
però vós teniu tres filles
devers un altre sembrat.

-- "Ai filles, les mies filles,
que nasquéreu de "penalt"!
La culpa la té N'Ogino
per no haver avisat abans".

. . . .

Veniu a vostra caseta:
aquí vos conduirà
un camí de ferradura
entre teixos i pinars.

La "Cadira del Rei Jaume"
n'és un trono de penyals
d'on l'ombra de vostre pare
contempla l'augusta vall.

Que venguin per alegrar-vos
ballarines i joglars,
que venguin "Los Valldemossa"
i vos cantin aquest vals:

(*"Na Catalina de Plaça..."*)

El vostre mal no té cura,
el vostre mal és mortal:
vos durà a la negra fossa
enfara de vostra llar.

-- "Esposa, la mia esposa..."

-- "Què voleu, espòs amat?"

-- "Preparau el vestit negre
pel dia del funeral".

-- "Ai, mon espòs! Jo voldria que el dol passàs aviat, per cantar "La Viuda Alegre" en lloc de gregorià".

L'any 1324,
a Formiguera, ciutat
de la Cerdanya, moríreu
sense fills mascles. Ai las!

Units al dol de Mallorca
(la Part Forana i Ciutat)
vos dedicam un responso
com solem fer els capellans:

("Requiem aeternam...")

(o bé:
"L'amo de Son Macià...")

El vostre nebot "Jaimito"
serà l'hereu als nou anys:
l'ha nodrit, orfe de mare,
mala llet dels cortesans.

...

Després... Ai, després! Mallorca
moltes truites girarà:
reis, dictadors i turistes
la faran destraletjar.

("Tit-tirurirurit...")

Aquell temps d'autonomia,
aquell temps ¿quan tornarà?
Està en mans d'Adolfo Suárez
i del Consell Insular.

("Tit-tirurirurit...")

Mentrestant, el grup "Vidauba"
tresca muntanyes i valls
cercant el cor de Mallorca
que batega pels penyals.

("Salut, altives fites...")

Tres cavallers hi ha a Sóller:
l'honorable Miquel Gual,
micer Llorenç Lladonera
i el donzell Francesc Munar.

La caseta del Rei Sanxo
han obert de bat a bat,
amb una "taula rodona"
on tots hem "concelebrat".

Que la Serra de Mallorca
poguem trescar per molts d'anys,
amb l'ajuda d'un bon guia
i amb bon humor i amistat.

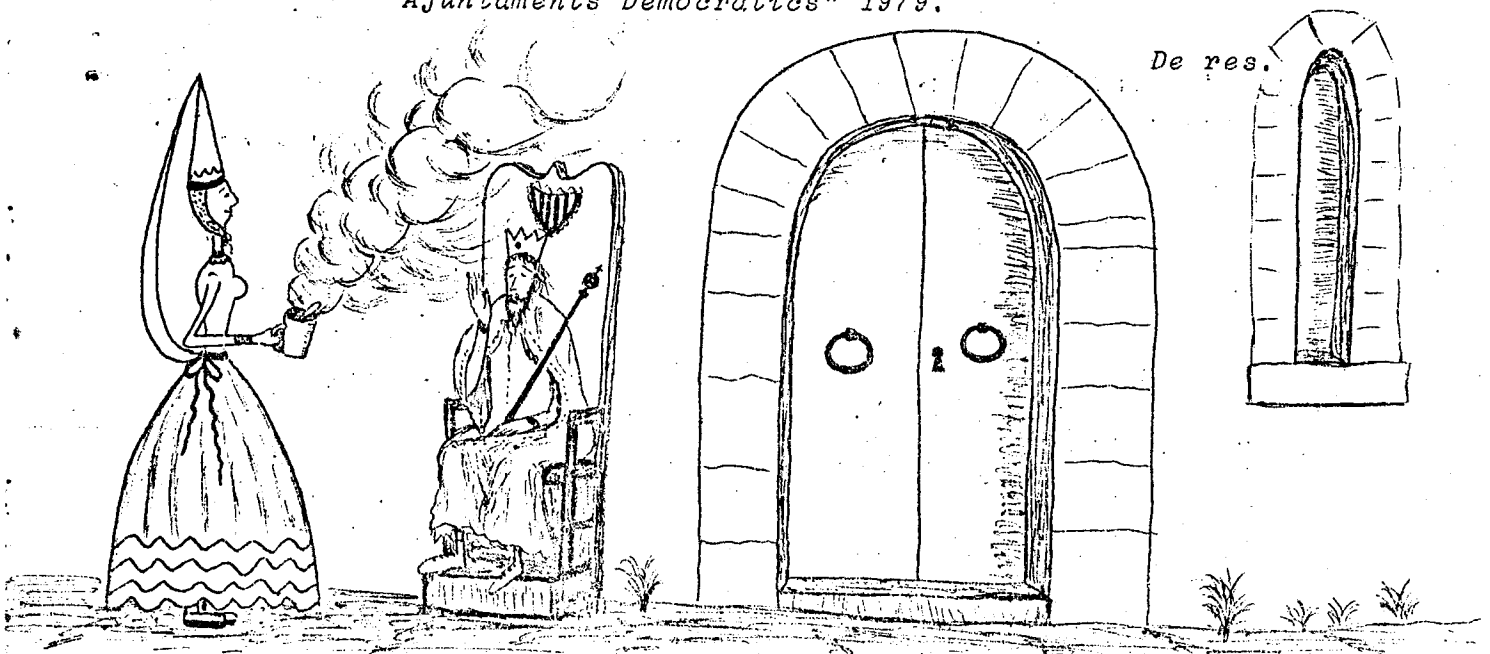
Ja podeu fer mambelletes,
que el romanç ja s'ha acabat.

.....

NOTA DE L'EDITOR: Aquest romanç escenogràfic és atribuït al joglar Pere de Ses Falgueres.

El manuscrit original, escrit en 4 fols de pergamí, es guarda a la caixa forta de l'arxiu particular del grup Vidauba.

L'estrena mundial tengué lloc a la Caseta del Rei Sanxo (Bunyola) dia 18 de juny de l'any del Senyor i dels "Ajuntaments Democràtics" 1979.

ELS MONJOS DE CABRERA

(codolada)

Hem cercat per dins Cabrera
casa de monjos,
e ja tenim los peus flonjos
de tant trescar.

5 L'amo En Papa els envià
a ca una puta,
car vida molt dissoluta
tots ells portaven.
Segons noves que arribaven
10 per devers Roma,
tots ells feien un aroma
de cabrit gros
e duïen ple tot lo cos
de cascarrulles,
15 e ple de fembres revulles
son hort tenien,
e ben plenas de conies
la Coniera...

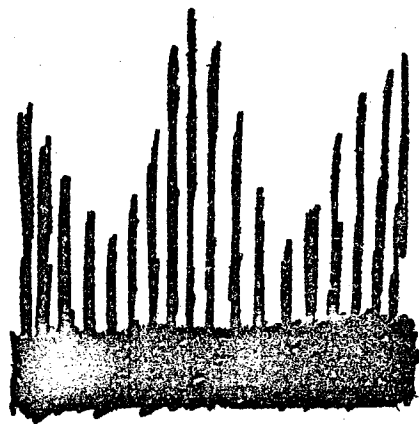
20 Un bon jorn de primavera
la Cort romana
envià una sargantana
devers Cabrera,
e com que eixorca no era,
allà feu cria,
25 e així els monjos cada dia
menjaven carn,
fins i tot els dies sants
de la Coema.

30 El Papa va dir: "Punyema,
quin desgavell!
Això és pitjor que un bordell
ben a les fosques!
Enviau-los quatre mosques
dalt una mula
35 a fer-los comprar la butla
de la Croada,
e dau-los una tupada
e molts cilicis,
que per fomentar los vicis
40 ja basta Roma".

E després de resar Nona
los canobites
posaren casa de cites
al refectori,
45 dient: "Si en el purgatori
foc ens espera,
ja haurem passada la glori'
devers Cabrera."

Pere de Ses Cabres

Cabrera, 41 de maig de 1900

ESTOL VIDAUBA

organitza

28-1-79

Concert d'Orgue
a MOSCARI
28 gener 80

- 1- Preludi en Do menor -J.S. Bach
- 2- Diàleg d'Amic e Amat -Anònim segleXVI
- 3- Petita fuga en Re menor -J.S. Bach
- 4- Amunt companys
(Himne del Grup Vidauba) -A. Martorell

escarrinxa l'orgue
en Sebastià Salom

S A L M D E L ' A M I C

- 1 No t'allunyis, Amat. La nit és fosca
i llarg el meu camí. No, no t'allunyis.
- 2 Encén el teu fanal davant ma petja.
Desferma rius de música
que ofequin els lladrucs dels cans salvatges.
- 3 Les meves mans de jove
mendicaren amor per les finestres,
ompliren els graners de joies vanes.
- 4 Mes un dia tocaren a la porta
del teu casal patern: Tu m'abraçares
i em llescares amor damunt la taula.
- 5 Canviaries el nord a mes follies
i ungires el guaret de pluges fortes.
- 6 Ara tot és novell: l'ànima nua,
retorn cap a la Pàtria,
retorn cap a la Llar per la drecera.
- 7 Prodigarà raïms la vinya eixorca
i aroma el fonollar, i en la bardissa
salmejaran ton nom les cadernereres.
- 8 Redreça mes pregàries,
i encalçaran estrelles
com els xiprers extàtics de l'ermita.
- 9 Desvetla mes petjades
i escamparan ta Llum per les riberes
que escalfa de buidor la Mitja Lluna.
- 10 La tasca d'estimar no m'és feixuga,
mes la nit de l'exili és massa llarga.
- 11 ¿Quan cridaràs l'anyell de sang frissosa
que, enfora de la Pleta,
pastura desconhort i beu nostàlgia?
- 12 Esmola el ganivet, tala ma gorja,
i estemirà el fenàs de la garriga
un baptisme de sang enamorada.

SALUT, ALTIVES FITES

Himne a les Muntanyes
de Mallorca

*Salut, altives fites
del nostre caminar!
Salut, sublins talaies
que el cor feis eixamplari*

Salut, muntanyes sagrades
de la Mallorca pairal,
capçal de l'illa daurada
sota un dosser de cel blau.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes amigues
de l'incansable romeu,
que alçau les crestes asprives
entre la plana i el cel.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes sonores
on riu la font i l'ocell
i un cor de pins i de roures
canta balades al vent.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes flairoses
de ginebró i romaní,
que cultivau, generoses,
sobre els penyals un jardí.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes cimeres:
Tossals, Tomir, Galatzó,
Alfàbia, Teix, Massanella,
L'Ofre, captiu Puig Major...

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes airoses
que dominau l'horitzó
brodat pel salm de les ones
i el vol august del voltor.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes salvatges,
casal del sol i la neu:
pujau les nostres tonades,
cingles amunt, cap a Déu.

*Salut, altives fites
del nostre caminar!
Salut, sublins talaies
que el cor feis eixamplari*

AMUNT, COMPANYS

Cançó dels muntanyers
i alpinistes

*Amunt, companys! Facem camí
cap a l'altura.
Al bes del sol, de bon matí,
riu la natura.*

Alegri els cors la germanor,
nostra companya.
Pugem cantant vers la claror
de la muntanya.

Amunt, companys...

La vida és breu i cal gaudir
de l'alegria
de mirar el cel i descobrir
la llunyania.

Amunt, companys...

Dins l'aire pur nostre esperit
més fort alena,
quan sent el goig de l'infinít
dalt la carena.

Amunt, companys...

Lluny del rencu de la ciutat,
per les garrigues
pastura el vent com un ramat
de veus amigues.

Amunt, companys...

Damunt el cim on siula el vent,
creix la mirada
i fruita pau el cansament
de la pujada.

Amunt, companys...

Guaitem plegats els horitzons
de la nostra illa,
com compartim els rosegons
de la motxilla.

Amunt, companys...

Ja de retorn, drecera avall
entre el boscatge,
tornem al jou del gris treball
amb nou coratge.

*Amunt, companys! Facem camí
cap a l'altura.
Al bes del sol, de bon matí,
riu la natura.*

Lletra: Pere Orpi

Música: Antoni Martorell

Mallorca, estiu 1978.

SALUT, ALTIVES FITES

Joiós (a 2 temps)

Himne a les muntanyes de Mallorca

Lletra : P. Orpí
Música : A. Martorell

CANT

mf Sa-lut, al-ti-ves fi-tes del nos-tre ca-mi-

PIANO

mf sf

mf mar! Sa-lut, su-blims ta-la-ies que el cor feis ei-xam-plar!

sf ff (Fi)

Estrofes Mateix moviment

1. Sa-lut, mun-ta-nyes sa-gra-des de la Ma-llo-ri-ca pai-
2. Sa-lut, mun-ta-nyes a-mi-gues de l'in-can-sa-ble ro-

y (4) y

ral, cap-çal de l'illa dau-ra-da so-ta un dos-ser de cel blau.
meu, que al-çau les cres-tes as-pri-ves en-tre la pla-na i el cel.

amb emfasi i joia

AMUNT, COMPANYS

Cancó dels penyalers, alpinistes i muntanyers

Lletra: Pere ORPÍ

Musica: A. Martorell

Puixant, un poc marcial

CANT

PIANO

TORNADA

A-munt, com- panys! Fa- cem ca- mi cap a l'al-

tu- ra. Al bes del sol, de bon ma- tí, riu la na- tu- ra. tu- ra.

f *cresc.* amb entusiasme *ff* *rall.*

Estrofas

1. A- le- gríals cors la ger- ma- nor nos- tra oom- pa- nya. Fu- gem can- de mi- rai

2. La vi- da és breu i cal gau- dir de l'a- le- grí- a

f *Al: 8.*

fant vers la cla- ror de la mun- ta- nya. A- munt, com- cel i des- co- brir la llu- nya- ni- a.

*Damunt el silenci
del bosc ufanós
escampa l'oratge
perfums i remors.*

Diàleg d'esquelles
dins el comellar
comenta pastures
i fam d'anyells blancs.

Damunt el silenci...

Concert de fontanes
cascades avall
convoca a l'uníson
la set i el descans.

Damunt el silenci...

Amb flauta de plomes
l'amic rossinyol
per branques d'alzina
estén faristols.

Damunt el silenci...

Violes de fulla
polsades pel vent
dediquen sonates
al sol de ponent.

Damunt el silenci...

Murmuri d'onades
amb ritme de vals
convida a abraçar-se
la terra i el mar.

Damunt el silenci....

Esbarts xiuladissos
d'ocells fugissers
dibuixen copeos
pel cel muntanyer.

Damunt el silenci...

Pel cau del silenci
brescat de remors
desperta nius d'eco
la nostra cançó.

Damunt el silenci...

Real D'Ortiz
Pequeña, estiu 1978

G L O S E S M U N T A N Y E N Q U E S

Que molts d'anys pugui seguir
 caminant es grup "Vidauba":
 té nom de flor de camí
 amaraða amb molt de vi
 i amb claror de punta d'auga.

Fa vuit anys va començar
 a trescar, daça qui daça,
 per sa muntanya i es pla;
 ha crescut com sa mostassa,
 però ¿qui ho pot aturar
 si tothom demana plaça?

No s'exigeix passaport:
 basta es carnet d'anar a peu;
 sa muntanya és un deport
 que cura es coixeu-coixeu
 i ensenya a bramar més fort
 que es canonges de la Seu.

A professors i novicis
 sols una cosa es demana:
 no fer sa farina blana
 per penyals i precipicis,
 ni tenir altres mals vicis
 que bon humor i millor gana,

ser devot de Santa Clara,
 seguir sempre es "rot passer",
 sebre torrar, si ve bé,
 costelles o sobrassada
 i compartir lo que un té
 amb tota sa nierada.

No hi ha cap barra posada:
 tant homos com capellans,
 tant novells com veterans
 duim una ruta marcada:
 que bufin aires més sans
 per dins sa capellanada.

Perdonau si amb lo que he dit
 sense to ni dolentia
 qualcú s'ha sentit ferit.
 Ha estat un rot d'alegria.
 Per molts d'anys i bon profit...
 i fins d'aquí a quinze dies!

Pere de ses Falgueres

Gloses lletgides al Puig de Garrafa
 davant una torrada d'esclatassangs,
 dia 29 de gener de 1980 farà un any.

"¿DONDE VAS, SEÑOR CAVERO...?"

(Romanç bilingüe amb acompanyament de castanyetes electorals)

-- ¿Dónde vas, señor Caveró,
dónde vas, triste de ti?

-- Voy en busca de los votos
del centrista mallorquín.

-- ¿Qué esperau, senyor Caveró,
d'aquest poble reprimít?

-- Que renieguen de los suyos
y que me voten a mí.

-- ¿Qué hi cercau devers ses Illes,
si no hi estau establít?

-- Tengo aquí muchos amigos:
Durán, Miranda, Albertí...

-- ¿Qué fareu, senyor ministre,
quan vos hagin elegit?

-- Volveré en el primer vuelo
a mis lares de Madriz.

-- ¿Qué voleu: es bé d'es poble
o interessos d'es partit?

-- Un escaño en el Congreso
porque Suárez me lo diz.

-- ¿Qué oferiu als qui vos donin
aquests vòts tan decisius?

-- Las promesas de un ministro
que está a punto de salir.

-- ¿Qué direu quan vos demanin
autonomia es d'aquí?

-- Hincharé mis dos mofletes
hasta hartarme de reír.

-- ¿Qué fareu per ses escoles
i sa llengo del país?

-- Por favor, hable en cristiano,
pues no entiendo el mallorquín.

Es jai de sa Barraqueta

Mallorca, febrer de 1979.

T A U L A

	Pag.
- Presentació	4
- En Pep ha de dir sa seva	6
- Constitucions (Vulgo: regles)	8
- D'aixó en som els protagonistes	13
- Ho hem de inaugurar	102
- Llibre de lo Bisbe e los tres Savis	108
- Deambula, sed...Ora;	112
- I...ja mos fan cançons	127
- Taula	137

L'OPUS

FINEM

NON

HABET
